Nationell lagstiftning

Varje medlemsstat i Europeiska unionen (EU) har sina egna lagar och sitt eget rättssystem. Lagstiftningen i en medlemsstat kan omfatta både lagar på nationell nivå (eller nationell lagstiftning, som gäller i hela medlemsstaten) och lagar som endast gäller inom ett visst område, en viss region eller i en viss stad.

Medlemsstaterna offentliggör sin lagstiftning på landets officiella språk (ett eller flera) och den är rättsligt bindande endast på det eller de språken. I informationssyfte kan vissa lagar också finnas tillgängliga på ett eller flera andra språk än de officiella språken.

Databaser

De flesta medlemsstater har en nationell databas över sin lagstiftning. Man kommer åt informationen i databasen genom att klicka på någon av flaggorna till höger.

Dessutom innehåller den europeiska databasen N-Lex länkar till de flesta officiella rättsdatabaserna i medlemsstaterna. N-Lex är ett fortlöpande gemensamt projekt som förvaltas av EU:s publikationsbyrå och de deltagande medlemsstaterna. Tack vare N-Lex kan man i dag bekanta sig med lagstiftningen i 27 medlemsstater.

Via forumet för EU-ländernas officiella tidningar och kungörelseorgan kommer man in på webbplatserna för de organisationer som ger ut de officiella tidningarna i EU-medlemsstaterna (plus några kandidatländer och Eftaländerna).

Ur ett EU-perspektiv är det ett faktum att många lagar i medlemsstaterna genomför EU-lagstiftning. Detta gäller framför allt nationell lagstiftning om genomförande av EU-direktiv. Med hjälp av relevant sökfunktion i databasen EUR-Lex hittar man genomförandebestämmelser som medlemsstaterna tillämpat för att införliva vissa EU-bestämmelser i den nationella lagstiftningen.

Rättskällor

Medlemsstaternas lagstiftning har olika källor, särskilt grundlagen, nationella, regionala eller lokala författningar och/eller myndighetsförordningar osv. Dessutom kan avgöranden från domstolar i medlemsstaterna utvecklas till rättspraxis.

Lagstiftningsområden

Medlemsstaternas lagstiftning är av hävd indelad i privaträtt och offentlig rätt.

Privaträtt eller civilrätt är det lagstiftningsområde som avser förhållandet mellan enskilda eller grupper, utan ingripande från stat eller myndigheter.

Offentlig rätt reglerar förhållandet mellan enskilda och staten och dess instanser och myndigheter, deras befogenheter samt de relevanta förfarandena.

Offentlig rätt kan grovindelas i författningsrätt, förvaltningsrätt och straffrätt. Straffrätten har en särprägel som gör att den egentligen kan ses som en egen, fristående kategori.

Klicka på någon av flaggorna till höger om du vill veta mer om lagstiftningen i medlemsstaterna.

Senaste uppdatering: 12/09/2023

Den här sidan sköts av Europeiska kommissionen. Informationen på denna sida avspeglar inte nödvändigtvis Europeiska kommissionens officiella ståndpunkt. Kommissionen påtar sig inte något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. Vänligen läs den rättsliga informationen för upplysningar om upphovsrätten till EU-sidor.

Nationell lagstiftning - Belgien

I det här avsnittet finns information om de olika rättskällorna i Belgien.

1. Rättsinstrument och rättskällor

Med rättskällor avses de bindande, skrivna och oskrivna regler som styr det sociala samspelet medborgare emellan och mellan medborgare och myndigheter. Rättskällor styr också den offentliga förvaltningens struktur.

Man skiljer mellan **formella rättskällor** och **materiella rättskällor**. Till skillnad från formella rättskällor innehåller materiella rättskällor inga verkliga rättsregler. Exempel på materiella rättskällor är god tro, likabehandling och sunt förnuft.

Formella rättskällor delas upp i fem kategorier. Tre av dessa är bindande formella rättskällor: **lagstiftningen**, **sedvanerätten** och de **allmänna rättsprinciperna**. De två andra kategorierna är inte bindande, utan endast vägledande: **rättspraxis** och **rättsdoktrinen**.

Lagstiftningen behandlas mer ingående under punkterna 3 och 5. Med lagstiftning menas per definition de skrivna lagar som antagits av en myndighet. Sedvanerätten är per definition oskriven och beaktar medborgarnas seder och bruk i allmänhet, och yrkesutövarnas seder och bruk i synnerhet. De allmänna rättsprinciperna uttrycker de högre värderingar som ett samhälle vill respektera, t.ex. likhetsprincipen, proportionalitetsprincipen och principen om att myndigheter ska agera i enlighet med lagstiftningen. Flera av dessa principer är fastställda med hjälp av maximer, t.ex. *ne bis in idem* (principen om att ingen kan dömas två gånger för samma brott) i den straffrättsliga lagstiftningen och *lex posterior derogat legi priori* (principen om att en speciallag har företräde framför allmän lagstiftning).

Rättspraxis och rättsdoktrinen är vägledande rättskällor. Rättspraxis består av alla beslut som meddelats av landets domstolar. En dom är endast bindande för målets parter. I Belgien används inte prejudikatsbegreppet. De enda domarna som är universellt bindande är domar som meddelas av författningsdomstolen. De andra höga rättsinstanserna är statsrådet (Conseil d'Etat), som är den högsta administrativa domstolen, och kassationsdomstolen (Cour de cassation), som är den högsta rättsinstansen för allmän lagstiftning.

En annan viktig rättskälla är den **internationella rätten**, som framförallt består av fördraget om Europeiska unionen, unionens förordningar och direktiv samt Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna. Därtill kommer fler konventioner som ingåtts inom ramen för internationella organisationer som FN och Europarådet (multilaterala konventioner) eller mellan Belgien och andra stater (bilaterala konventioner). Den internationella rätten har blivit en allt viktigare rättskälla under de senaste decennierna, och fortsätter att öka i betydelse. Många av bestämmelserna i dessa fördrag och konventioner påverkar människors vardag.

Webbplatserna Législation belge (på franska) och Belgische Wetgeving (på nederländska) ger tillgång till en databas med **konsoliderad belgisk lagstiftning**. Här kan man söka med hjälp av sökmotor och index efter alla gällande lagstiftningstexter och texter som offentliggjorts i Belgiens offentliga tidning Moniteur belge/Belgische Staatsblad **sedan 1830**. Alla normativa förvaltnings- och skattebestämmelser som offentliggjorts **före 1994** har dock inte lagts in ännu.

2. Juridisk status för allmänna rättsprinciper, sedvanerätten och rättspraxis

Se punkt 1.

3. Rättskällornas hierarki

Personer bosatta i Belgien måste följa flera typer av rättsregler, som både antagits av de belgiska federala myndigheterna och av underordnade instanser som provinser och kommuner (1). Belgien är dessutom medlem i en rad olika internationella och överstatliga organisationer som FN, EU, Europarådet och NATO. Dessa organisationers rättsregler gäller även för Belgiens myndigheter och medborgare.
Konflikter kan uppstå eftersom alla lagstiftande organ inte har tydligt avgränsade myndighetsområden, och eftersom inte alla kategorier av rättsregler har samma status, vilket motverkas av rättskällornas hierarki som reglerar att underordnade normer aldrig strider mot överordnade normer.
I den interna belgiska lagstiftningen är **författningen** den högsta rättskällan. Författningen reglerar maktfördelningen och hur makten ska utövas. I författningen fastställs också samhällets grundläggande värderingar och medborgarnas grundläggande fri- och rättigheter. I en dom av den 27 maj 1971 fastslog kassationsdomstolen att internationella och överstatliga rättsregler har företräde framför alla interna rättsregler. Om en EU-förordning och författningen skulle motsäga varandra, är det alltså EU-förordningen som har företräde.
Efter författningen följer
särskilda lagar (loi spéciale/bijzondere wet) som antas med särskild majoritet och som avgör fördelningen av behörigheter och de viktigaste reglerna för de offentliga organens funktion,
lagar, dekret och förordningar,
genomförandebestämmelser, utfärdade av kungen (arrêtés royaux/koninklijke besluiten) eller regeringen (arrêtés gouvernementaux/regeringsbesluiten), om genomförande av lagar och dekret, och
genomförandebestämmelser som utfärdats av ministrar (arrêtés ministériels/ministeriële besluiten).

4. Tillämpning av överstatliga och internationella bestämmelser

Europeiska unionens förordningar är direkt tillämpliga. Belgiens lagstiftande organ är inte direkt involverade i förordningarnas tillämpning. De måste emellertid godkänna och ratificera internationella fördrag. Inom vissa områden måste alla lagstiftande organ i Belgien godkänna och ratificera traktaten, vilket kan ge upphov till långa och tungrodda processer. Landets lagstiftande organ deltar också i tillämpningen av Europeiska unionens direktiv, då dessa alltid måste implementeras i det interna regelverket.

5. Lagstiftande organ

Belgien är en federal stat och statsmakten är uppdelad i **tre författningsenliga delar**: lagstiftande makt, verkställande makt och dömande makt. Den lagstiftande makten utarbetar lagar, den verkställande sätter dem i verket och den dömande makten prövar tvister som kan uppstå vid tillämpningen av dessa lagar.

Den lagstiftande makten på federal nivå

Ett lagstiftningsinitiativ kan komma från en eller flera medlemmar av representantskammaren (Chambre des représentants/Kamer van Volksvertegenwoordigers), från en eller flera medlemmar av senaten (Sénat/Senaat) eller från kungen (i praktiken från kungens ministrar eller statssekreterare). Dessa tre delar utgör Belgiens lagstiftande makt.
Lagarna är antingen grundade på lagförslag (propositions de loi/wetvoorstel) från senaten eller representantkammaren, eller lagutkast (projet de loi /wetsontwerp) från kungen (kungen utser behöriga ministrar som föreslår lagutkast). Lagutkast och lagförslag har samma värde.
Bestämmelser för hur den federala lagstiftningen ska tillämpas utarbetas av den verkställande makten, som står under kungens myndighet. Även ministrar kan få behörighet, vilket innebär att det finns både genomförandebestämmelser utfärdade av kungen och genomförandebestämmelser utfärdade av ministrar.

Språkgemenskaper, regioner, provinser och kommuner

Belgien är en **federal stat** som består av språkgemenskaper och regioner. Dessa har också lagstiftande makt inom ramen för den behörighet de tilldelats genom författningen och genom vissa särskilda lagar.
Språkgemenskapernas behörigheter rör främst kultur och utbildning, medan regionernas behörigheter framförallt rör ekonomisk politik och miljöskydd. För att kunna utöva sina befogenheter har varje språkgemenskap och varje region ett eget parlament. **Språkgemenskaperna och regionerna kan därför utarbeta lagar**, vilka kallas **dekret** (décrets/decreten). I huvudstadsregionen Bryssel kallas de förordningar (ordonnances/ordonnanties). Språkgemenskapernas och regionernas regeringar är tillsammans med parlamentsledamöterna en del av den lagstiftande makten på EU-nivå, regional nivå eller språkgemenskapsnivå (lagstiftningsinitiativ). Regeringarna ska dessutom se till att de dekret och förordningar som antas också verkställs.
Belgien är också uppdelat i **provinser** och **kommuner**. Deras råd utfärdar **dekret** (règlements/verordeningen) och **förordningar** (ordonnances/ordonnanties) inom sina behörighetsområden, exempelvis allmän säkerhet, avfallshantering och kultur samt undervisning på kommun- och provinsnivå. Provinsens regionala styrelse (collège provincial) och kommunstyrelserna (collège communal) verkställer de olika besluten (samt, inom ramen för sina befogenheter, ser till att överordnade bestämmelser som lagar, dekret, förordningar och genomförandebestämmelser efterföljs).
På dessa nivåer finns alltså två av de tre statsmakterna representerade: den lagstiftande, som utövas av språkgemenskapernas och regionernas parlament och av provins- och kommunråden, och den verkställande, som utövas av språkgemenskapernas och regionernas regeringar, provinsernas styrelser och kommunstyrelserna. Den dömande makten återfinns inte här. Domstolar finns endast på federal nivå.

6. Lagstiftningsprocessen

Se punkt 5.
Lagutkasten och lagförslagen på federal nivå **röstas** igenom av kammaren och i förekommande fall av senaten efter eventuell granskning av statsrådet (Conseil d'Etat/Raad van State). De **kontrasigneras av en minister** och vidarebefordras sedan till **kungen** som **godkänner och utfärdar** dem.

7. Tillämpning av nationella bestämmelser

De federala lagstiftningsakterna träder i kraft efter att de godkänts och utfärdats av kungen. I princip träder de i kraft tio dagar efter att de offentliggjorts i Belgiens offentliga tidning (Moniteur belge/Belgische Staatsblad), om inget annat anges (2).
Språkgemenskapernas och regionernas lagbestämmelser, dvs. dekreten och förordningarna, antas och offentliggörs av den berörda språkgemenskapens /regionens regering. I princip träder de i kraft tio dagar efter att de offentliggjorts i Belgiens offentliga tidning (Moniteur belge/Belgische Staatsblad), om inget annat anges.

8. Tillämplig lag

Om korrekt antagna rättskällor skulle motsäga varandra, kan det lösas på flera vis. Konflikter undviks vanligen tack vare rättskällornas hierarki, men om en konflikt ändå skulle uppstå får man ta hjälp av andra metoder.
Författningsdomstolen har enligt artikel 142 i författningen ensam behörighet att granska lagstiftningen och avgöra huruvida de rättsregler som styr statens, språkgemenskapernas och regionernas behörigheter efterföljs. Dessa rättsregler är inskrivna i författningen och i den belgiska federalstatens reformlag för myndigheter.
Författningsdomstolen har också behörighet att behandla mål där en lagstiftningsakt påstås strida mot de grundläggande fri- och rättigheter som beskrivs i författningens avdelning II (artikel 8–32). Det handlar framförallt om principerna om likabehandling (artikel 10) och icke-diskriminering (artikel 11).
Författningsdomstolen har dessutom behörighet att granska lagstiftningsakter enligt artikel 170 (legalitetsprincip i skattefrågor), artikel 172 (likabehandlingsprincip i skattefrågor) och artikel 191 (skydd av utländska medborgare).

Se även Belgiska justitieministeriet och den särskilda lagen av den 6 januari 1989 om författningsdomstolen under rubriken Konsoliderad lagstiftning (”Législation consolidée”).
Enligt artikel 160 i författningen avgör statsrådet (3) om det föreligger motsättningar mellan genomförandebestämmelser (enskilda rättsakter och förordningar) och lagstiftningen. Det finns dessutom ett samordnande parlamentariskt utskott med ansvar för att hantera intressekonflikter.
---
(1) Se Belgiska justitieministeriet (https://justitie.belgium.be), under rubriken Konsoliderad lagstiftning (”législation consolidée”), 1994 års författning och den särskilda lagen av den 8 augusti 1980 om reformer av myndigheter samt den belgiska statens webbplats, under rubriken Belgien (”la Belgique”).
Den flamländska språkgemenskapen och det flamländska rådet (även kallat det flamländska parlamentet)
Den franska språkgemenskapen och rådet för den franska språkgemenskapen
Den tyska språkgemenskapen och rådet för den tyska språkgemenskapen
Regionen Flandern (vars parlament är detsamma som för den flamländska språkgemenskapen, dvs. det flamländska rådet)
Regionen Vallonien och Valloniens parlament
Huvudstadsregionen Bryssel och huvudstadsregionen Bryssels råd (vissa behörighetsområden är uppdelade mellan flamländska gemenskapskommissionen och franska gemenskapskommissionen).
Språkgemenskapernas behörighetsområden rör
1. kultur,
2. utbildning, förutom […] och
3. samarbete mellan språkgemenskaperna och internationellt samarbete, särskilt samarbete som rör behörighetsområden som omfattas av punkt 1 och 2.
De flamländska och franska språkgemenskapernas råd antar genom röstning dekret, som är tillämpliga inom deras områden som rör personfrågor, samarbete mellan språkgemenskaper och internationellt samarbete inom sådana frågor, och de har dessutom rätt att ingå fördrag. Den tyska språkgemenskapen har liknande rättigheter.
De regionala parlamentens ansvar ligger framförallt inom samhällsplanering, förvaltning av monument, landsbygd, ekonomi och jordbruk m.m.
(2) Se Belgiska justitieministeriet, under rubriken Konsoliderad lagstiftning (”législation consolidée”), lag av den 31 maj 1961 om språkbruk i lagstiftningssammanhang, och om lagars och förordningars framställning, offentliggörande och ikraftträdande.
(3) Se Belgiska justitieministeriet, under rubriken Konsoliderad lagstiftning (”législation consolidée”), de samordnade lagarna av den 12 januari 1973 om statsrådet.
« Rättsordningen – Allmän information | Allmän information – Belgien
Senaste uppdatering: 19/02/2021
Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Nationell lagstiftning - Bulgarien

På den här sidan finns information om Bulgariens rättssystem och en översikt över den bulgariska lagstiftningen.

Rättskällor

Nationella rättskällor

Rättskällorna innefattar
Republiken Bulgariens författning (offentliggjord i Bulgariens officiella kungörelseorgan nr 56/13 juli 1991, ändrad genom Bulgariens officiella kungörelseorgan nr 85/26 september 2003, Bulgariens officiella kungörelseorgan nr 18/25 februari 2005, Bulgariens officiella kungörelseorgan nr 27/31 mars 2006, Bulgariens officiella kungörelseorgan nr 78/26 september 2006 – författningsdomstolens dom nr 7/2006, Bulgariens officiella kungörelseorgan nr 12 /6 februari 2007, Bulgariens officiella kungörelseorgan nr 100/18 december 2015 [DB1]),
primärlagstiftning, och
sekundärlagstiftning.
Rättspraxis är ingen formell rättskälla, utan används som vägledning.

Europeiska och internationella rättskällor

De skriftliga instrumenten innefattar Republiken Bulgariens författning, internationella fördrag, lagar och sekundärlagstiftning (dekret, förordningar, tillämpningsföreskrifter, regler, instruktioner och beslut).
Republiken Bulgariens författning (*Konstitutsiata na Republika Balgaria*) är högsta norm. Där fastställs organisation, principer, befogenheter och skyldigheter för statliga institutioner, liksom medborgarnas rättigheter och skyldigheter.
En lag (*zakon*) är en normativ akt som reglerar eller tolkar sociala förbindelser, självständigt (*ab initio*) eller på grundval av författningen, i enlighet med området eller ämnena för ett eller flera rättsinstitut eller deras underenheter.
Alla rättsakter måste utfärdas och träda i kraft tre dagar efter det att de har offentliggjorts, om inte annat föreskrivs i själva rättsakten.
Regeringen utfärdar ett **dekret** (*postanovlenie*) när den godkänner tillämpningsföreskrifter, förordningar eller instruktioner, och när den utfärdar bestämmelser om sociala ordningar som inte regleras inom ramen för regeringens verkställande och administrativa verksamhet.
Tillämpningsföreskrifter (*pravilnik*) är normativa akter som utfärdas i syfte att genomföra en lag i dess helhet. Där föreskrivs hur statliga och lokala organ ska organiseras eller hur deras interna verksamhet ska ordnas.
En **förordning** (*naredba*) är en normativ akt som utfärdas i syfte att genomföra vissa bestämmelser eller andra delar av en normativ akt med högre dignitet.
En **instruktion** (*instruktsia*) är en normativ akt där ett högre organ instruerar underordnade organ om hur en normativ akt ska genomföras eller dess fullgörande säkras.
Andra viktiga, icke-skriftliga källor är **sedvanerätt** (*pravniyat obichay*) och **allmänna rättsprinciper** (*obshtite printsipi na pravoto*).
De **högsta domstolarnas tolkningsbeslut** kan ses som en extra rättskälla.
Författningsdomstolen (*Konstitutsionen sad*) meddelar avgöranden, besked och beslut.
Domstolen avgör ett mål i sak genom att meddela ett avgörande.
Författningsdomstolens avgöranden måste offentliggöras i Bulgariens officiella kungörelseorgan inom 15 dagar från utfärdandedagen. Ett avgörande måste träda i kraft senast tre dagar efter offentliggörandet.

Rättsreglernas hierarki

Republiken Bulgariens författning är högsta lag. EU-lagstiftningens överhöghet fastställs inte specifikt i författningen, men den anses ha högre dignitet än nationell lagstiftning.

Enligt artikel 5.4 i författningen blir internationella fördrag som har ratificerats i enlighet med det konstitutionella förfarandet och som har offentliggjorts och trätt i kraft i Bulgarien en del av landets lagstiftning. De har företräde framför eventuellt motstridiga bestämmelser i den inhemska lagstiftningen.
På nästa nivå finns normativa rättsakter. Den verkställande makten antar sekundärlagstiftning såsom dekret, förordningar, resolutioner, tillämpningsföreskrifter, instruktioner och beslut.

Institutionell ram

Institutioner ansvariga för antagandet av rättsregler

Nationalförsamlingen (*Narodno sabranie*) har lagstiftande befogenhet. Den kan anta, ändra, komplettera och upphäva lagar.
På grundval av lagar och för att genomföra dem antar regeringen (*Ministerski savet*) dekret, beslut och resolutioner. Genom dekret utfärdar regeringen även tillämpningsföreskrifter och förordningar.
Ministrarna utfärdar tillämpningsföreskrifter, förordningar, instruktioner och beslut.
Regeringen ingår internationella fördrag när den har lagstadgad befogenhet att göra detta. Nationalförsamlingen ratificerar (eller avvisar) internationella fördrag som
är av politisk eller militär karaktär,
gäller Bulgariens deltagande i internationella organisationer,
avser korrigeringar av Bulgariens gränser,
medför förpliktelser för statskassan,
avser statens deltagande i internationella medlings- eller rättsförfaranden,
avser grundläggande mänskliga rättigheter,
påverkar rättsutövningen eller kräver ny lagstiftning för att kunna tillämpas,
kräver uttrycklig ratificering,
ger Europeiska unionen befogenheter som följer av författningen.

Beslutsprocess

Antagande av författningen

En ny författning antas vid behov av stornationalförsamlingen (*Veliko narodno sabranie*), som består av 400 ledamöter.
Nationalförsamlingen får ändra alla författningsbestämmelser utom de som faller under stornationalförsamlingens behörighet. För en författningsändring krävs en majoritet på tre fjärdedelar av rösterna från nationalförsamlingens samtliga ledamöter, i tre omröstningar på tre olika dagar. En författningsändring undertecknas och offentliggörs i det officiella kungörelseorganet av stornationalförsamlingens ordförande inom sju dagar från den dag då ändringen antogs.

Lagstiftningsinitiativ

Enligt artikel 87 i författningen har alla ledamöter av nationalförsamlingen eller ministrar i regeringen rätt att lägga fram ett lagförslag.
Ett lagförslag antas av nationalförsamlingen efter två behandlingar. Under den första behandlingen debatteras hela lagförslaget. Ledamöterna får lägga fram skriftliga förslag om ändring av lagförslag som har antagits vid första behandlingen. Detta ska ske inom den tidsfrist som nationalförsamlingen har fastställt.
Nationalförsamlingen debatterar lagförslaget i detalj och antar det vid andra behandlingen. Det antagna lagförslaget överlämnas till Republiken Bulgariens president, som undertecknar ett dekret om offentliggörande. Rättsakten offentliggörs i statens officiella kungörelseorgan och träder i kraft tre dagar senare, om inte annat anges i själva akten.

Rättsdatabaser

Bulgariens officiella kungörelseorgan (*Darzhaven vestnik*) finns tillgängligt kostnadsfritt på det officiella kungörelseorganets webbplats. Webbutgåvan innehåller lagar som offentliggjorts av nationalförsamlingen, regeringsdekret, internationella fördrag, andra rättsakter samt alla meddelanden om offentlig upphandling och koncessioner osv.
Kommersiella rättsdatabaser som Apis, Ciela och Juridical Encyclopaedia tillhandahåller en mängd juridisk information, men är inte kostnadsfria.

Senaste uppdatering: 20/07/2022

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Nationell lagstiftning - Tjeckien

Här hittar du information om rättssystemet och en överblick över lagstiftningen i Tjeckien.

Rättskällor

Den tjeckiska lagstiftningen, som är en del av den kontinentaleuropeiska rättsliga kulturen, grundar sig på skriven rätt och innefattar lagar och andra rättsliga föreskrifter, internationella avtal som ratificerats av Tjeckiens parlament (*Parlament ČR*) samt utlåtanden från författningsdomstolen (*Ústavní soud*) som ogiltigförklarar en rättsakt helt eller delvis.

Typer av rättsliga instrument – beskrivning

Tjeckiens rättsordning består av landets samlade rättsföreskrifter och de rättsnormer som dessa innehåller.
De viktigaste rättsakterna är **lagarna**, dvs. det regelsystem som reglerar de grundläggande områdena av personers och samhällets liv. De mer omfattande lagar som reglerar hela rättsområden och innefattar deras systematiskt ordnade regler kallas lagsamlingar (*zakoniky*). Lagar som innefattar hela det processrättsliga området och som systematiskt ordnar procedurreglerna kallas processlagar (řády). Lagar som berör statens viktigaste angelägenheter och mänskliga och medborgerliga rättigheter kallas **konstitutionella lagar** (hit hör exempelvis också Tjeckiens konstitution och stadgan om de grundläggande rättigheterna och friheterna). För dem gäller ett eget förfarande när de ska antas.
Sekundärlagstiftningen och (*podzákonné předpisy*) knyter an till lagarna. **De utgörs av bland annat regeringsdekret, föreskrifter från ministerier och statliga förvaltningsorgan samt de lokala myndigheternas föreskrifter**.
Också **internationella avtal** utgör en del av rättsordningen sedan de ratificerats av parlamentet och blivit bindande för Tjeckien. Internationella avtal har i viss mån överordnad ställning gentemot andra rättsföreskrifter, eftersom det är det internationella avtalet som slutligen tillämpas i de fall det föreskriver någonting annat än den nationella lagen.
Förutom vad som anges ovan gäller från och med landets anslutning till Europeiska unionen **EU:s lagstiftning i Tjeckien** – på samma villkor som i de övriga medlemsstaterna.
Sedvänjan är inte någon rättskälla i Tjeckien. I vissa fall tillåter dock lagen att sedvana beaktas inom vissa områden eller rättsprinciper. Lagen åberopar den i sådana fall och domstolen kan då genomdriva denna regel. Den gängse åsikten är att rättskällan inte är rättsprincipen eller sedvänjan i sig utan den lag som hänvisar till den.
Domstolsavgöranden är heller inte någon rättskälla. En domstol kan å andra sidan inte avstå från att fälla avgörande på grund av ofullständig eller oklar lagstiftning. Ofta måste den ge sin egen tolkning i frågan, och andra domstolar kommer senare väsentligen att anpassa sina beslut till denna varför dess

avgörande de facto är prejudicerande. Om ett domstolsavgörande offentliggörs i det officiella kungörelseorganet för domstolsavgöranden och yttranden (*Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek*), vilket är regel för grundläggande principavgöranden i högre domstolar, fungerar det i verkligheten som en rättskälla, trots att det officiellt inte betraktas som en sådan.

Rättsreglernas hierarki

Den tjeckiska rättsordningen är hierarkiskt ordnad. Högst dignitet har **konstitutionen** och andra konstitutionella lagar, som har den största rättsliga kraften och som bara kan ändras genom en ny konstitutionell lag. Lägre dignitet än de konstitutionella lagarna har de allmänna **lagar**, på vars grundval tillämpningsföreskrifterna utfärdas, vilka i sin tur har den lägsta rättsliga kraften. Rättsföreskrifter med lägre rättslig kraft måste alltid överensstämma med rättsföreskrifter med högre rättslig kraft. En rättsföreskrift kan i princip bara upphävas eller ändras genom en rättsföreskrift som har samma eller högre rättslig kraft. **Internationella avtal Internationella avtal** har en särställning. Som angavs ovan ingår de i rättsordningen och i fall av tvister har de företräde framför lagarna och också framför Tjeckiens konstitution.

Rättsföreskrifter härledda ur lagstiftningen är regeringsdekret, presidentens beslut av allmän normativ karaktär (t.ex. benådningar), ministeriernas och andra centrala och lokala förvaltningsorgans rättsföreskrifter, delegerade dekret som utfärdas på region- och kommunnivå. Sådana föreskrifter måste utfärdas på grundval av en lag och inom dess gränser samt med laglig befogenhet.

I fråga om **EU-lagstiftningen** gäller liksom i EU:s övriga medlemsstater principen om unionsrättens företräde. Den innebär att om en nationell regel i en medlemsstat (dvs. en lag, föreskrifter etc.) står i strid med en EU-regel är det den sistnämnda som gäller. Detta gäller både när nationella regler strider mot gemenskapens primärrätt (de grundläggande fördragen) och mot unionens sekundärrätt (förordningar, direktiv etc.). Inte heller de lagar i medlemsstaterna som har högst dignitet är undantagna från principen om EU-rättens företräde – enligt den dominerande tolkningen har en EU-regel till och med företräde framför en medlemsstats konstitution eller konstitutionella lagar.

För att de internationella avtalen som är bindande för Tjeckien ska bli en del av rättsordningen måste parlamentet ge sitt samtycke till en ratificering, givetvis under förutsättning att ett visst avtal inte enligt någon konstitutionell lag måste underkastas en folkomröstning. Internationella avtal ratificeras av republikens president. Efter ratificeringen måste avtalet kungöras, dvs. offentliggöras i sin tjeckiska ordalydelse i det officiella kungörelseorganet för internationella avtal (*Sbírka mezinárodních smluv*).

Institutionell ram

Institutioner ansvariga för antagandet av rättsregler

I Tjeckien ligger den lagstiftande makten hos parlamentet som har två kamrar:

Deputeradekammaren (200 deputerade).

Senaten (81 senatorer).

Beslutsprocess

Stiftandet av lagarna grundar sig på initiativrätten. Initiativrätten, dvs. rätten att föreslå deputeradekammaren nya lagar eller ändra redan gällande lagar, ligger hos enskilda deputerade eller grupper av deputerade, senaten, regeringen samt regionförsamlingarna. Endast regeringen får lägga fram lagförslag om statsbudgeten och förslag om avslut av statsräkenskaperna och det är bara deputeradekammaren som får fatta beslut i dessa frågor. Regeringen har dock rätt att yttra sig om alla lagförslag. Deputeradekammaren diskuterar och, om så behövs, bearbetar först lagförslaget vid tre på varandra följande behandlingar. En lag godkänns om en enkel majoritet av de närvarande deputerade röstar för den.

Deputeradekammarens talman sänder så snart som möjligt det godkända lagförslaget till senaten. Till skillnad från de ofta utdragna diskussionerna om lagen i deputeradekammaren – som ibland varar flera månader – har senaten bara 30 dagar på sig att behandla ett lagförslag. Inom denna tidsfrist måste de godkänna det, förkasta det eller sända det tillbaka till deputeradekammaren med ändringsförslag. Senaten kan också besluta att inte alls ta upp förslaget till diskussion. Om senaten godkänner lagförslaget eller beslutar att inte behandla det eller inte alls uttalar sig om det inom fastställd tidsfrist, gäller att lagen är antagen och sänds då till presidenten för undertecknande. Om senaten förkastar ett lagförslag håller deputeradekammaren en ny omröstning om det. Lagförslaget är antaget om det godkänns av mer än hälften av alla deputerade. Om senaten sänder tillbaka lagförslaget till deputeradekammaren med förslag om ändringar, röstar deputeradekammaren om det i den ordalydelse som godkänts av senaten. Om en majoritet av de deputerade röstar för har lagförslaget antagits. Om deputeradekammaren inte godkänner lagförslaget i den av senaten ändrade ordalydelsen, hålls en ny omröstning om det ursprungliga lagförslaget som tidigare sändes till senaten. Lagförslaget antas om det godkänns av mer än hälften av alla deputerade, dvs. minst 101 röster. Vallagen och vissa andra lagar måste godkännas både av deputeradekammaren och av senaten.

Presidenten kan besluta att inte underteckna lagen inom 15 dagar efter det att den tillställts honom och återsända den till deputeradekammaren, med angivande av skälen, för ytterligare behandling. Presidenten lägger då in sitt veto. Deputeradekammaren kan dock med enkel majoritet utan någon som helst ändring av lagen upphäva presidentens veto och anta lagen. I annat fall antas lagen inte.

Lagarna undertecknas förutom av presidenten också av deputeradekammarens talman och av premiärministern, vilket dock bara är formalia.

Om deputeradekammaren upplöses är det senaten som ska vidta rättsåtgärder i vissa fall, som inte kan skjutas upp och som egentligen kräver att en lag antas. Det är bara regeringen som kan föreslå senaten åtgärderna och de måste sedan godkännas av deputeradekammaren vid dess första sammanträde, annars blir de ogiltiga.

Undantagen från lagstiftningsprocessen utgörs av de konstitutionella lagarna. För godkännande av dessa krävs tre femtedels majoritet bland samtliga deputerade (kvalificerad majoritet) och likaledes tre femtedels majoritet av alla närvarande senatorer, i stället för bara enkel majoritet bland närvarande parlamentsledamöter när vanliga lagar antas. Konstitutionella lagar kan endast ändras och kompletteras genom nya konstitutionella lagar (när deputeradekammaren är upplöst kan senaten alltså inte ändra dem med rättsliga åtgärder) och presidenten kan inte lägga in sitt veto mot dem.

Ministerier, andra myndigheter och lokala organ kan inom sina respektive verksamhetsområden utfärda rättsföreskrifter, dvs. dekret och föreskrifter som fastställer närmare rättsregler som inte stadgas i lag.

Ikraftträdande

För att en rättsföreskrift ska träda i kraft måste den kungöras. Konstitutionella lagar, allmänna lagar och övriga rättsföreskrifter (regeringsdekret, föreskrifter från ministerierna osv.) kungörs i det officiella kungörelseorganet (*Sbírka zákonů*) som utges av inrikesministeriet. Rättsföreskrifter träder i kraft och blir en del av rättsordningen den dag de kungörs i det officiella kungörelseorganet. I det officiella kungörelseorganet anges för varje rättsföreskrift också vilken dag den ska börja tillämpas. Det är från och med den dagen alla är skyldiga att följa den. Om någon senare dag inte fastställs vinner en rättsföreskrift laga kraft 15 dagar efter det att den har kungjorts. Om det är av särskilt allmänt intresse kan den dag när en rättsföreskrift ska börja tillämpas undantagsvis tidigareläggas, tidigast dock dagen för kungörelsen. Den dag en rättsföreskrift ska börja tillämpas kan alltså sammanfalla med den dag den träder i kraft, dock kan en rättsföreskrift aldrig börja tillämpas innan den träder i kraft. Senatens rättsåtgärder kungörs i den officiella tidningen på samma sätt som lagarna, medan ratificerade internationella avtal kungörs i det officiella kungörelseorganet för internationella avtal. Regionernas föreskrifter offentliggörs i de officiella kungörelseorganen, kommunala föreskrifter anslås i 15 dagar på kommunstyrelsens anslagstavla, och offentliggörs därefter på vanligt sätt.

Det är författningsdomstolen som fattar beslut om ogiltigförklaring av lagar och andra rättsföreskrifter, eller särskilda bestämmelser i dem, som strider mot konstitutionen eller någon annan lag.

För mer information, se konstitutionen. *Ústava*.

Rättsdatabaser

Rättsdatabasen ägs och administreras av inrikesministeriet i Tjeckien. Den innehåller följande:

På inrikesministeriets officiella webbplats (*Ministerstvo vnitra*) finns det en särskild avdelning om lagstiftning (*legislativa*). Där finns elektroniska versioner (pdf-filer) av lagsamlingen (*Sbírka zákonů*) och en samling av internationella avtal (*Sbírka mezinárodních smluv*) (en del av det officiella kungörelseorganet). Webbplatsen har ingen officiell status eller laga kraft. Bara den tryckta versionen av lagsamlingen som är giltig. Sidan är tillgänglig för allmänheten som här kan söka de fulltextdokument och metadata som behövs.

Sekce zákony (avdelningen om lagar) på den tjeckiska offentliga förvaltningens webbplats (*Portál veřejné správy České republiky*) innehåller aktualiserade, fullständiga versioner av lagar och sekundärrätt. Webbplatsen har ingen officiell status eller laga kraft. På denna sida går det att göra fulltextsökningar och sökningar på dokumentens namn och nummer.

Informationssystemet ISAP ger tillgång till de databaser som används för samordningen av rådets dokument samt till de texter som offentliggörs i EU:s officiella tidning. Här kan man också följa genomförandeprocessen, den nationella lagstiftningsprocessen samt överträdelseförfaranden. Databasen utgör ett elektroniskt arkiv med nationella ståndpunkter, arbetsdokument, jämförelsetabeller osv.

Rättspraxis

I Tjeckien finns inte någon officiell eller privat samling där man systematiskt publicerar grundläggande domstolsavgöranden med generell verkning från alla tjeckiska domstolar, dvs. författningsdomstolen och de allmänna domstolarna. Författningsdomstolens utlåtanden publiceras i *Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu* (samling av avgöranden och beslut från författningsdomstolen), som ges ut av förlaget C. H. Beck i Prag. När det gäller avgöranden av de allmänna domstolarna är det bara vissa utvalda domar från de högre domstolarna, dvs. högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen, som publiceras systematiskt. De utvalda avgörandena från högsta domstolen och likaledes dess yttranden, vars syfte är att konsolidera rättspraxis i de lägre tviste- och brottmålsdomstolarna, trycks i *Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek* (samling av domstolsavgöranden och yttranden), som ges ut av förlaget LexisNexis i Prag. Utvalda avgöranden och beslut från högsta förvaltningsdomstolen publiceras i *Sbírka rozhodnutí Nejvyššího správního soudu* (samling av beslut från högsta förvaltningsdomstolen), som ges ut av förlaget ASPI i Prag. Rättspraxis från de lägre allmänna domstolarna publiceras inte systematiskt. Utvalda avgöranden publiceras ibland i juridiska tidskrifter.

Officiella elektroniska sökmaskiner för rättspraxis från författningsdomstolen samt högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen är av praktisk betydelse här och ger tillgång till samtliga avgörandena från dessa domstolar. Med dem går det att göra sökningar i olika lägre domstolars servrar för att få ett urval av deras rättspraxis.

judikatura Ústavního soudu ÈR (Författningsdomstolens rättspraxis)

judikatura Nejvyššího soudu ÈR (Högsta domstolens rättspraxis)

judikatura Nejvyššího správního soudu (Högsta förvaltningsdomstolens rättspraxis)

Är tillgången till databasen kostnadsfri?

Tillgången till databasen är **kostnadsfri**.

Utvalda kommersiella databaser:

ASPI

LEXDATA

LEXGALAXY

SAGIT

TORI

Senaste uppdatering: 16/09/2020

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Nationell lagstiftning - Danmark

Här hittar du information om rättssystemet i Danmark.

Information om det danska rättssystemet finns på det danska justitieministeriets och folketingets webbplatser.

Rättskällor

De viktigaste danska rättskällorna är lagstiftning, förarbeten och rättspraxis.

Lagstiftning är den främsta rättskällan och offentliggörs i Danmarks officiella kungörelseorgan (*Lovtidende*). Sedan 2008 har Lovtidende endast varit tillgänglig i elektronisk form. Lagstiftningen är uppdelad i bland annat lagar, förordningar och administrativa föreskrifter. Lagar antas av folketinget, förordningar utfärdas av regeringen och administrativa föreskrifter utarbetas av myndigheter.

Folketinget är det enda organ som har befogenhet att anta nya lagar eller ändra befintlig lagstiftning. När lagstiftning väl har antagits kan den endast upphävas eller ändras av folketinget.

Domstolsavgöranden spelar också en viktig roll vid rättstillämpningen. Avgöranden från Högsta domstolen är oftast mer betydelsefulla än avgöranden från lägre domstolar.

Lagstiftningsförarbeten, dvs. det förberedande arbete som görs under lagstiftningsprocessen, är också en viktig del av rättstillämpningen.

Rättsdatabaser

Det finns en rättsinformationsportal (*Retsinformation*) där medborgarna har tillgång till

lagar, andra författningar, fördrag och kodifierade lagtexter,

folketingshandlingar,

administrativa beslut, och

Ombudsmannens beslut.

Portalen innehåller alla lagar som var i kraft den 1 januari 1985 och alla lagar som har införts efter det datumet.

Tillgången till databasen är **kostnadsfri**.

Senaste uppdatering: 20/06/2022

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Nationell lagstiftning - Tyskland

Förbundsrepubliken Tyskland är en demokratisk, federal och social konstitutionell stat. Förutom de grundläggande rättigheterna utgör principerna om en demokratisk, federal och social konstitutionell stat den okränkbara kärnan i Tysklands författning. Förbundsförfattningsdomstolen övervakar att författningen följs.

Rättskällor

Grundlagen (*Grundgesetz*) är den tyska författningen, som Förbundsrepubliken Tysklands rättssystem och värderingar bygger på. I författningen fastställs särskilt följande:

De grundläggande rättigheterna som de högsta vägledande principerna.

Den grundläggande strukturen och principerna för staten och statens högsta styrande organ.

Principerna för hur valet till förbundsdagen (Bundestag, det tyska parlamentets andra kammare) ska genomföras.

Status och rättigheter för de fritt valda ledamöterna i förbundsdagen.

Bestämmelser om förbundsdagens organisation och arbetsordning.

Ansvar och organisation för förbundsrådet (det tyska parlamentets överhus [Bundesrat] genom vilket delstaterna [Länder] deltar i lagstiftningsprocessen på federal nivå).

Fördelningen av lagstiftnings- och förvaltningsbefogenheter mellan federationen och delstaterna.

De grundläggande principer som ligger till grund för domstolarnas organisation.

Typer av rättsliga instrument – beskrivning

De viktigaste **skriftliga källorna** i den tyska inhemska rätten är grundlagen, **lagstiftning**, **förordningar** och **föreskrifter**.

Lagstiftning

Lagstiftning i materiell bemärkelse är abstrakt och allmän med extern verkan, medan lagstiftning i formell bemärkelse är en rättsakt som har antagits av de behöriga lagstiftande organen i enlighet med det konstitutionella förfarandet.

Tyskland är en **förbundsrepublik som består av 16 delstater – som kallas ”Länder” på tyska**. Därför finns **förbundslagar**, som gäller i hela Tyskland, och **delstatslagar**, som endast gäller i respektive delstat. Varje delstat har sin egen författning och har inom ramen för de befogenheter som fastställs av grundlagen även rätt att anta lagstiftning, förordningar och föreskrifter.

Förbundsrepublikens och delstaternas **lagstiftande befogenheter** regleras i detalj i grundlagen. Lagstiftningskompetensen ligger hos delstaterna i den mån den inte har överförts till den federala nivån enligt grundlagen. De viktigaste lagstiftande befogenheterna anges i artiklarna 71–74 i grundlagen. Ytterligare lagstiftande befogenheter anges på olika ställen i grundlagen.

Förbundsrepublikens exklusiva lagstiftande makt

På de områden där förbundsrepubliken har exklusiv lagstiftande makt har delstaterna endast befogenhet att anta lagstiftning när de uttryckligen har rätt till detta enligt en förbundslag (artikel 71 i grundlagen).

Enligt artikel 73 i grundlagen har förbundsrepubliken exklusiv lagstiftande makt inom (bland annat) följande områden: alla utrikespolitiska frågor, försvar (inklusive skydd av civilbefolkningen), medborgarskap, rörelsefrihet, pass, uppehållstillstånd och identitetskort, invandring, utvandring och utlämning, valuta- och penningfrågor, det gemensamma tull- och handelsområdet, lufttransport, polissamarbete mellan förbundsrepubliken och delstaterna i brottmål samt lagstiftning om vapen och sprängämnen.

Konkurrerande lagstiftande befogenheter

På områden med konkurrerande lagstiftning (dvs. lagstiftning på förbundsnivå och på delstatsnivå) har delstaterna rätt att anta lagstiftning om förbundsrepubliken inte utövar sina lagstiftande befogenheter på samma område (artikel 72 i grundlagen). Bland de rättsliga områden som omfattas av bestämmelserna om konkurrerande lagstiftning finns bl.a. civilrätt, straffrätt och trafiklagstiftning, föreningsfrihet, lagar om utlänningars uppehållstillstånd och uppehållsrätt, ekonomiska frågor, arbetslagstiftning, socialförsäkringslagstiftning och även vissa aspekter av konsumentskyddet. I vissa av de frågor som enligt artikel 74 i grundlagen hör till den konkurrerande lagstiftningen har förbundsrepubliken endast rätt att anta lagstiftning i de fall där frågor som t.ex. likvärdiga levnadsvillkor i hela Tyskland eller upprätthållandet av den ekonomiska enheten kräver förbundslagstiftning i det nationella intresset.

Lagstadgat instrument

Det lagstadgade instrumentet är en förordning av abstrakt, allmän tillämpning med extern verkan som antas av den verkställande makten på grundval av lämplig lagstadgad auktorisation.

Föreskrifter

En föreskrift är en abstrakt, allmän tillämpning som kan antas av en offentligrättslig juridisk person inom ramen för dess rättsliga självständighet och som omfattar personer som tillhör eller omfattas av den juridiska personens regler.

Vilken ställning har sedvanerätt och rättspraxis?

Utöver de skriftliga rättskällorna finns det **oskrivna rättskällor**, bl.a. de allmänna principerna i internationell rätt och sedvanerätt. Rättspraxis är i princip inte en rättskälla, även om den i praktiken spelar en viktig roll. Vissa beslut från förbundsförfattningsdomstolen (*Bundesverfassungsgericht*) har i sig laga kraft.

Internationella rättskällor och EU-rätten

Enligt artikel 25 i grundlagen ges de allmänna bestämmelserna i internationell rätt en särskild roll inom den nationella hierarkin av normer: I enlighet med artikel 25 första meningen i grundlagen är de en integrerad del av federal rätt, medan det i artikel 25 andra meningen föreskrivs att de har företräde framför lagstiftning. De allmänna bestämmelserna i internationell rätt ligger därför mellan författningen och lagstiftningen i den nationella hierarkin av normer.

I enlighet med artikel 59.2 1 i grundlagen måste internationella fördrag som rör frågor som omfattas av federal lagstiftning godkännas av de behöriga organen i form av en federal lag för att kunna tillämpas inom landet. Inom den nationella hierarkin av normer rangordnas de därför endast på samma nivå som en federal lag.

EU-rätten

Särskilda konstitutionella bestämmelser gäller för Tysklands deltagande i EU (artikel 23 i grundlagen) och för andra situationer där suveräna befogenheter överförs till internationella organisationer (artikel 24 i grundlagen) genom ingående av internationella fördrag.

Enligt de villkor som fastställs i artikel 23 i grundlagen ska EU:s primärlagstiftning tillämpas inom Tyskland i enlighet med den nödvändiga rättsakten för detta syfte (vilket också kräver samtycke från förbundsrådet). I princip gäller direkt tillämplig sekundärlagstiftning (t.ex. förordningar) direkt i Tyskland på grundval av dess status. Sekundärlagstiftning som måste införlivas genom nationell lagstiftning (t.ex. direktiv) blir i princip endast tillämplig i Tyskland när den nationella införlivandelagstiftningen antas. I enlighet med rättspraxis från Europeiska unionens domstol har EU-rätten vid konflikter med nationell rätt i princip företräde i fråga om tillämpning, och den nationella lagstiftningen måste tolkas på ett sätt som är förenligt med EU-rätten och minskar sådana konflikter, i den mån den nationella lagstiftningen i fråga medger tolkningsutrymme.

De viktigaste författningarna

Konstitutionell rätt

Förbundsrepubliken Tysklands grundlag (*Grundgesetz*, GG) – engelsk översättning

Lag om den federala författningsdomstolen (*Gesetz über das Bundesverfassungsgericht*, BVerfGG) – engelsk översättning

Civilrätt

Civillagen (*Bürgerliches Gesetzbuch*, BGB) – engelsk översättning

Civilprocesslagen (*Zivilprozessordnung*, ZPO) – engelsk översättning

Handelsrätt

Handelslagen (*Handelsgesetzbuch*, HGB) – engelsk översättning

Aktiebolagslagen (*Aktiengesetz*, AktG) – engelsk översättning

Lag om aktiebolag med begränsad ansvarighet (*Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung*, GmbHG) – engelsk översättning

Förvaltningsrätt

Lag om rättegångsregler för förvaltningsdomstolen (*Verwaltungsgerichtsordnung*, VwGO) – engelsk översättning

Lag om administrativa förfaranden (*Verwaltungsverfahrensgesetz*, VwVfG)

Straffrätt

Strafflagen (*Strafgesetzbuch*, StGB) – engelsk översättning

Straffprocesslagen (*Strafprozeßordnung*, StPO) – engelsk översättning

Rättsreglernas hierarki

Högst upp i rättsreglernas hierarki finns **grundlagen**. Den har företräde framför alla inhemska lagar och utgör **författningen**, grunden för hela det tyska rättssystemet. Alla lagar som antas i Tyskland måste vara förenliga med grundlagen, både till form och till innehåll. Därför anges det i artikel 20.3 i grundlagen att lagstiftningen styrs av den konstitutionella ordningen och att den verkställande och dömande makten styrs av lag och rätt. Vid utövandet av den lagstiftande, verkställande och dömande makten är man dessutom bunden av de grundläggande rättigheter som fastställs i artiklarna 1–19 i grundlagen, som är direkt tillämplig rätt (artikel 1.3). Grundlagens företräde säkerställs i slutändan av förbundsförfattningsdomstolen. Det är endast förbundsförfattningsdomstolen som kan ogiltigförklara en rättsakt som antagits av förbundsdagen, om domstolen anser att rättsakten strider mot författningen. I artikel 79.2 fastställs att en ändring av grundlagen kräver två tredjedelars majoritet av förbundsdagens ledamöter och två tredjedelar av rösterna i förbundsrådet, som är det organ där delstaterna deltar i antagandet av lagstiftning, i förbundsrepublikens förvaltning samt i EU-frågor. Vissa **centrala delar av grundlagen** – t.ex. Tysklands uppdelning i delstater, att delstaterna, i princip, deltar i lagstiftningsprocessen och de principer som fastställs i artiklarna 1 och 20 – **får överhuvudtaget inte ändras**. (Artikel 79.3, den så kallade **evighetsklausulen**, som garanterar att grundläggande konstitutionella beslut som fastställs i grundlagen kommer att behållas.)

Folkrättens allmänna bestämmelser är underställda författningen, men har företräde framför förbundsrepublikens och delstaternas lagar. Dessa allmänna bestämmelser inbegriper internationell sedvanerätt och de allmänna principerna i internationell lag, men inte internationell fördragsrätt. I grundlagen anges uttryckligen att dessa allmänna folkrättsliga bestämmelser är en integrerad del av förbundslagstiftningen, att de har företräde framför förbundslagar och att de direkt skapar rättigheter och skyldigheter för invånarna i förbundsrepublikens territoriet (artikel 25). De allmänna bestämmelser i folkrätten som har rättsverkan för den enskilda individen (dvs. bestämmelser för att skydda den enskilde) innefattar i synnerhet garantier för lämpligt rättsskydd för utlänningar eller ”specialitetsprincipen”, som innebär att straffrättsliga förfaranden är underställda villkoren för godkännande av utlämning i den stat som begär utlämningen.

Vanlig **lagstiftning** är underställd författningen. Lagarna antas **av förbundsdagen tillsammans med förbundsrådet**. Lagförslag kan läggas fram i förbundsdagen av förbundsregeringen, förbundsrådet eller av ledamöter i förbundsdagen (av en parlamentsgrupp eller minst 5 % av ledamöterna). I grundlagen anges de fall där förbundsdagens slutliga antagande av en lag kräver förbundsrådets samtycke (enligt statistik som förbundsrådet har publicerat på sin webbplats antas cirka 38 % av alla lagar på det sättet). När det gäller de övriga lagar som antas av förbundsdagen har förbundsrådet endast rätt att invända mot ett lagförslag som antagits av förbundsdagen, som i sin tur kan avvisa förbundsrådets invändning. När förbundsdagen och förbundsrådet inte lyckats enas kan ett gemensamt utskott sammankallas för att samråda om lagar (medlingsutskottet). Medlingsutskottet består av lika många ledamöter från förbundsdagen och förbundsrådet (för närvarande 16 ledamöter vardera). Utskottets roll är att komma med förslag som ledamöterna kan enas om, men den kan inte fatta beslut på förbundsdagens och förbundsrådets vägnar.

Förordningar (*Rechtsverordnung*) är underordnade lagstiftningen och kan utfärdas av förbundsregeringen, en förbundsminister eller delstatsregeringarna. **Föreskrifter** (*Satzung*) är i sin tur underställda förordningar och kan utfärdas av ett organ som lyder under offentlig rätt (t.ex. en kommun).

Lagstiftningsprocess

I Tysklands sköts stiftandet av **lagar** av förbundsdagens två kamrar. **Förbundsdagen** är därför det viktigaste lagstiftande organet. Förbundsdagen **beslutar** om alla lagar som faller inom **förbundsrepublikens** behörighet. Detta sker i en lagstiftningsprocess där även förbundsrådet deltar.

Delstaterna ges stora statliga befogenheter enligt Tysklands federala system, och därför deltar **förbundsrådet** även i **antagandet av lagstiftning**. Alla rättsakter läggs fram för förbundsrådet för omröstning, och när det gäller lagstiftning som kräver dess godkännande kan det till och med leda till att vissa utkast till rättsakter förkastas.

Lagstiftningsinitiativ

De flesta utkast till rättsakter och förslag utarbetas av **förbundsregeringen**. Regeringen är det centrala verkställande organet och har därför störst erfarenhet av tillämpningen av lagstiftningen. Den har också direkt insyn i var nya lagar behövs i praktiken.

Inte bara förbundsregeringen utan även **förbundsrådet** har dock rätt att ta initiativ till lagförslag.

Förbundsdagens ledamöter och parlamentariska grupper har också rätt att lägga fram förslag till ny eller ändrad lagstiftning i förbundsdagen.

Förbundsdagen debatterar och röstar om dem enligt ett noggrant reglerat förfarande.

Förslag framlagda av förbundsregeringen och förbundsrådet

Om **förbundsregeringen** vill föreslå eller ändra en lag måste förbundskanslern först lägga fram lagförslaget för **förbundsrådet**.

I regel har förbundsrådet sedan sex veckor på sig att **yttra sig över lagförslaget**. Regeringen kan i sin tur svara med skriftliga motargument.

Förbundskanslern skickar sedan lagförslaget till förbundsdagen med förbundsrådets kommentarer. Ett **undantag** från det här förfarandet är **budgetförslag**, som översänds samtidigt till förbundsrådet och förbundsdagen.

Ett liknande förfarande tillämpas när lagstiftningsinitiativ läggs fram av förbundsrådet. När en majoritet av förbundsrådets ledamöter har röstat för ett lagförslag skickas det till förbundsregeringen som yttrar sig om det, vanligen inom sex veckor, och sedan skickas det vidare till förbundsdagen.

Lagförslag kan också läggas fram av förbundsdagens ledamöter.

Lagförslag kan också läggas fram av förbundsdagens ledamöter. I så fall måste lagförslaget ha stöd av antingen **minst en av parlamentsgrupperna eller minst 5 % av förbundsdagens ledamöter**.

Lagförslag som läggs fram på det här sättet måste inte först läggas fram för förbundsrådet. Därför ser regeringen ibland till att särskilt **brådskande lagförslag** läggs fram av förbundsdagens styrande parlamentsgrupper.

Överläggningar om utkast till rättsakt och antagande av lagstiftning

Distribution av diskussionsunderlag

Innan ett lagförslag kan diskuteras i förbundsdagen måste det först hänskjutas till förbundsdagens talman, och därefter registreras av den administrativa avdelningen.
Därefter skickas lagförslaget ut till alla ledamöter av förbundsdagen och förbundsrådet och till förbundsministerierna, antingen i pappersform eller i elektronisk form (vilket är vanligare).
Så snart lagförslaget har förts upp på **föredragningslistan för plenarsammanträdet** är det första skedet i parlamentets antagande klart. Lagförslaget kan då **officiellt läggas fram** i förbundsdagens offentliga forum.

Tre behandlingar i plenum

I regel **diskuteras lagförslag tre gånger** i förbundsdagens plenum. Dessa debatter kallas **behandlingar**.
Under första behandlingen hålls en debatt endast om presidiet (ett verkställande organ i förbundsdagen) har enats om det, eller om någon av parlamentsgrupperna begär det. Detta sker oftast när lagförslag är särskilt kontroversiella eller är av särskilt intresse för allmänheten.
Det främsta målet med första behandlingen är att **utse ett eller flera utskott** som ska behandla lagförslaget och förbereda det för andra behandlingen. Detta görs på grundval av rekommendationer från presidiet.
Om flera utskott utses ges ett av utskotten huvudansvaret för överläggningarna om förslaget och ansvarar för lagförslagets antagande i parlamentet. De övriga utskotten ombeds att yttra sig.

Lagstiftningsarbete i utskotten

Det **detaljerade lagstiftningsarbetet** sker i de ständiga utskotten, som är sammansatta av ledamöter från alla parlamentsgrupper. Utskottsledamöterna sätter sig in i materialet och diskuterar det under sina sammanträden. De kan också bjuda in sakkunniga och företrädare för intressegrupper till offentliga utfrågningar.
Parallellt med utskottens arbete bildar **parlamentsgrupperna** arbetsgrupper som granskar förslagen och enas om en ståndpunkt.
Det är inte ovanligt att parlamentsgrupperna i utskotten hittar gemensamma ståndpunkter. De flesta lagförslag behandlas i större eller mindre utsträckning genom samarbete mellan de parlamentsgrupper som hör till det regerande partiet och de som sitter i opposition.
När överläggningarna har slutförts lägger det **huvudansvariga utskottet fram ett betänkande för plenum** om resultatet av överläggningarna. Det **beslut som utskottet rekommenderar** ligger till grund för andra behandlingen, som nu inleds i plenum.

Debatt under andra behandlingen

Före andra behandlingen får alla ledamöter den publicerade **rekommendationen till beslut** i en tryckt version. De är därför väl förberedda för debatten.
Parlamentsgrupperna samordnar även sina ståndpunkter än en gång vid interna sammanträden inför debatten, för att visa upp en enad front vid den offentliga andra behandlingen.
Efter den allmänna debatten kan alla bestämmelser i lagförslaget övervägas separat. I regel går dock plenum direkt till omröstning om hela lagförslaget.
Alla ledamöter i förbundsdagen kan lägga fram **ändringsförslag**, som sedan behandlas i plenum. Om plenum antar ändringsförslag måste den nya versionen av lagförslaget först tryckas och delas ut. Detta förfarande kan dock förkortas om två tredjedelar av de närvarande ledamöterna samtycker till det. I så fall kan tredje behandlingen inledas direkt.

Omröstning under tredje behandlingen

Ytterligare en debatt kan hållas under tredje behandlingen om minst en parlamentsgrupp eller minst 5 % av förbundsdagens ledamöter begär det.
I det här skedet kan enskilda ledamöter inte längre lägga fram ändringsförslag, det kan bara göras av minst en parlamentsgrupp eller minst 5 % av förbundsdagens ledamöter. Ändringsförslagen får dessutom endast avse de ändringsförslag som antogs under andra behandlingen.
Den **slutliga omröstningen** hålls i **slutet av tredje behandlingen**. När förbundsdagens talman frågar hur många som röstar för, emot eller som vill lägga ned sina röster svarar ledamöterna genom att resa sig från sina platser.
Först när ett lagförslag har fått den majoritet som krävs i förbundsdagen **skickas det till förbundsrådet som en rättsakt**.

Förbundsrådets samtycke

Genom **förbundsrådet** deltar **delstaterna** i utarbetandet av alla lagförslag. Förbundsrådets **rätt att delta** i lagstiftningsprocessen är noggrant fastställd.
Förbundsrådet får inte lägga fram ändringsförslag till ett lagförslag som har antagits av förbundsdagen. Men om det inte samtycker till ett förslag kan det begära att **medlingsutskottet** (*Vermittlungsausschuss*) sammankallas. Medlingsutskottet är sammansatt av ett lika stort antal ledamöter från förbundsdagen och förbundsrådet.
För vissa utkast till rättsakter, kallade **"lagar som kräver samtycke" (*Zustimmungsgesetze*)**, är förbundsrådets samtycke ett obligatoriskt krav. Det rör sig till exempel om handlingar som ålägger delstaterna att betala ut förmåner till medborgarna eller som påverkar delstaternas administrativa befogenheter.
När det gäller **lagförslag som förbundsrådet kan göra invändningar mot** har förbundsdagen befogenhet att sätta en lag i kraft även om medlingsutskottet inte har lyckats enas. Detta kräver dock en ytterligare omröstning i förbundsdagen, där förbundsdagen godkänner lagen med absolut majoritet.
Du hittar mer information på webbplatserna för förbundsdagen och förbundsrätten.

Promulgation, offentliggörande och ikraftträdande

När ett lagförslag har godkänts av förbundsdagen och förbundsrådet måste det genomgå ett antal ytterligare stadier innan det kan träda i kraft.
En antagen rättsakt trycks först och skickas sedan till förbundskanslern och den behöriga fackministern, som kontrasignerar den.
Förbundspresidenten får sedan rättsakten för slutligt undertecknande. Han eller hon kontrollerar först att akten har antagits i enlighet med författningen och att den inte strider mot grundlagen. När detta har gjorts undertecknar förbundspresidenten akten och begär att den ska offentliggöras i Tysklands officiella kungörelseorgan (*Bundesgesetzblatt*).
Härigenom kungörs lagen. Om inget särskilt datum nämns i lagen träder den i kraft den fjortonde dagen efter offentliggörandet i Tysklands officiella kungörelseorgan.

Sätt att lösa konflikter mellan olika rättskällor

Grundlagen reglerar också konflikter mellan förbundslagar och delstatslagar. Den grundläggande regeln anges i artikel 31 i grundlagen: ”Förbundslagar har företräde framför delstatslagar”. Den principen gäller oavsett hierarkin för de lagar som strider mot varandra. En förbundslag har t.ex. företräde framför en delstats författning.
I annat fall kan konflikter lösas på grundval av den hierarkiska statusen för motstridiga rättsregler. När det gäller rättsregler som formellt har samma status i hierarkin får särdragen (*lex specialis*) eller ordningsföljden för deras antagande (*lex posterior*) beaktas.

Rättsdatabaser (med relevanta länkar)

Gesetze im Internet (onlinelagar)

Det federala justitieministeriet och det federala justitiedepartementet offentliggör nästan all gällande federal lag på nätet. Informationen finns tillgänglig utan kostnad. där du kan ta del av de senaste versionerna av lagar och förordningar. De uppdateras fortlöpande av förbundsjustitieämbetets dokumentationskontor.

Lagar som offentliggörs på tyska kan användas fritt i alla angivna format. De rättsliga texter som kan nås online är inte de officiella versionerna. Dessa finns endast i pappersutgåvan av den federala författningssamlingen.

Är tillgången kostnadsfri?

Ja.

På vilka språk är databasen tillgänglig

Lagar finns tillgängliga på tyska. Engelska översättningar finns ofta tillgängliga.

Tillgängliga sökkriterier

1. Titelsökning

Sökningar kan göras efter orden i den långa eller korta titeln, och efter de officiella förkortningarna i alla tillgängliga lagar. Två olika kommandon kan användas:

Kommandot AND:

En sökning görs för dokument där alla angivna ord visas.

Kommandot OR:

En sökning görs för dokument där minst ett av de angivna orden visas.

2. Fulltextsökning

Man kan också göra en nyckelordssökning av alla tillgängliga lagtexter. Även här kan två olika kommandon kan användas:

Kommandot AND:

En sökning görs för dokument där alla angivna ord visas.

Kommandot OR:

En sökning görs för dokument där minst ett av de angivna orden visas.

Rechtsprechung im Internet (rättspraxis online)

Sedan 2010 har det federala justitieministeriet och den federala domstolen offentliggjort utvalda domar från den federala författningsdomstolen, de federala högsta domstolarna och den federala patentdomstolen online. Informationen finns tillgänglig utan kostnad. Domarna är anonymiserade och offentliggörs i princip i oförkortad form. Databasen uppdateras dagligen.

Avgöranden kan användas fritt i alla de format som tillhandahålls.

Är tillgången kostnadsfri?

Ja.

På vilka språk är databasen tillgänglig

Lagar finns tillgängliga på tyska.

Tillgängliga sökkriterier

1. "Enkel sökning"

Med standardsökningen (”enkel sökning”) kan du utföra en fulltextsökning av alla avgöranden som publicerats av medborgarservicen (*Bürgerservice*). Om möjligt tilldelas användarens poster till vissa metadata och stavningarna standardiseras. När sökningen har utförts visas söktermerna under sökformuläret tillsammans med antalet träffar. Det finns ett inmatningsfält där du kan ange nästan alla de specifika sökkriterier som kan användas i sökmotorer på internet. Möjliga träffar föreslås automatiskt i en lista när söktermen anges. När användaren har börjat ange ett sökkriterium visas text och andra söktermer i den automatiskt genererade förslagslistan och kan införas direkt i sökformuläret därifrån. Systemet känner också igen och påpekar inmatningsfel. Snabbsökningsfunktionen tolkar posterna och erbjuder alternativa stavningar via förslagslistan (funktionen ”menade du?”).

Sökposter länkas med ”AND” som standard utan att användaren behöver ange det. En genomgående sökning utförs automatiskt efter på varandra följande sökkriterier. Genom att ange kommandona ”OR” eller ”NOT” kan användaren ange om de sökta dokumenten bör inkluderas eller uteslutas. Inmatningssekvensen för söktermerna behålls när söktermerna visas. Förhållandena OR eller NOT presenteras separat i listan över söktermer.

2. "Avancerad sökning"

Den avancerade sökfunktionen ger användaren möjlighet att relatera individuella sökkriterier till varandra i alla dokument på ett särskiljande sätt. Utöver fulltextsökningen möjliggör den avancerade sökningen en metadatasökning baserad på följande sökkriterier:

Domstol

Rättsregel

Datum

Referensnummer/ECLI

Verwaltungsvorschriften im Internet (administrativa bestämmelser online)

Under det övergripande ansvaret hos förbundsministeriet för inrikes frågor tillhandahåller förbundsregeringen, i ett gemensamt projekt med juris GmbH, en omfattande onlinedatabas med aktuella administrativa föreskrifter som utfärdats av de högsta federala myndigheterna. Informationen finns tillgänglig utan kostnad. Databasen innehåller ”levande dokument”, dvs. myndigheterna uppdaterar fortlöpande de handlingar som görs tillgängliga. Nya administrativa föreskrifter och administrativa föreskrifter som håller på att revideras kan när som helst läggas till av juris GmbH.

Administrativa föreskrifter är inte lagar. De är abstrakta, allmänna föreskrifter inom den administrativa organisationen och utfärdas av högre administrativa organ eller överordnade till underordnade organ eller anställda i syfte att specificera den berörda förvaltningens organisation och åtgärder. Ytterligare uppgifter om enskilda administrativa bestämmelser finns vid behov på webbplatsen för det federala ministerium vars ansvarsområde omfattar ärendet i fråga.

Är tillgången kostnadsfri?

Ja.

På vilka språk är databasen tillgänglig

Administrativa föreskrifter finns tillgängliga på tyska.

Tillgängliga sökkriterier

1. Titelsökning

Sökningar kan göras efter orden i den långa eller korta titeln, och efter de officiella förkortningarna i alla tillgängliga administrativa föreskrifter. Två olika kommandon kan användas:

Kommandot AND:

En sökning görs för dokument där alla angivna ord visas.

Kommandot OR:

En sökning görs för dokument där minst ett av de angivna orden visas.

2. Fulltextsökning

Man kan också göra en nyckelordssökning av alla tillgängliga lagtexter. Även här kan två olika kommandon kan användas:

Kommandot AND:

En sökning görs för dokument där alla angivna ord visas.

Kommandot OR:

En sökning görs för dokument där minst ett av de angivna orden visas.

Justizportal des Bundes und der Länder (den federala och statliga rättsportalen)

Det federala justitieministeriet och delstaternas förvaltningar gör lagtexter tillgängliga online för den intresserade allmänheten. I vissa fall tas en avgift ut. Sökkriterierna skiljer sig också i vissa avseenden.

Andra rättsliga databaser

***Bundesgesetzblatt* (Tysklands officiella kungörelseorgan)**

Det officiella kungörelseorganet offentliggörs i tryckt form och elektroniskt på https://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav. Den tryckta versionen är bindande.

***Bundesanzeiger* (Det federala kungörelseorganet)**

Det federala kungörelseorganet offentliggörs elektroniskt på https://www.bundesanzeiger.de/pub/de/amtlicher-teil.

Den elektroniska versionen är bindande.

Dokumentansund Informationssystem für Parlamentarische Vorgänge (dokumentations- och informationssystem för parlamentets verksamhet)

Senaste uppdatering: 05/05/2023

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Nationell lagstiftning - Estland

Det här avsnittet innehåller information om Estlands rättsväsende och en översikt över estnisk lagstiftning.

Rättskällor

Estland omfattas av det kontinentaleuropeiska rättssystemet (civilrättsligt system). De viktigaste rättskällorna är rättsakter som författningen, EU-lagstiftningen, internationella avtal, lagar och förordningar.

Även högsta domstolens (*Riigikohus*) tolkning av rättskällorna samt expertkommentarer (t.ex. den kommenterade utgåvan av författningen) fungerar som referenspunkter. Domstolsavgöranden skapar inte rättigheter och i allmänhet är avgöranden i högre instans inte bindande för domstolar i lägre instans. Högsta domstolen, som också är den domstol som prövar lagars förenlighet med författningen, får dock ogiltigförklara rättsakter, om de inte är förenliga med författningen eller med annan överordnad lagstiftning. I konkreta fall får en domstol inte tillämpa en sådan rättsakt, och domstolarna har rätt att inte tillämpa sådana rättsakter som strider mot författningen. Högsta domstolen, som prövar rättsakters förenlighet med författningen, undersöker saken vidare och kan välja att förklara rättsakten i fråga oförenlig med författningen (men inte ogiltig).

Allmänna principer och bestämmelser i internationell rätt är en integrerad del av det estniska rättssystemet.

Olika typer av rättsakter

Rättsakter är dels grundläggande instrument som tillämpas allmänt, dvs. lagstiftning, dels instrument som tillämpas individuellt, dvs. genomförandeakter.

Grundläggande akter

Författningen – i enlighet med § 3.1 i författningen utgår statens befogenheter enbart från författningen och lagstiftning som uppfyller kraven i denna.

Lag - i enlighet med § 65 i författningen antas lagar av parlamentet (*Riigikogu*), som har den lagstiftande makten. Lagar antas i enlighet med författningen och offentliggörs på fastställt sätt i Estlands författningssamling (*Riigi Teataja*). Endast lagar som har offentliggjorts kan tillämpas.

Dekret – ett rättsligt instrument med laga kraft. Om det är omöjligt att sammankalla parlamentet kan republikens president, i händelse av akuta nationella behov, utfärda dekret som har kraft av lag (i enlighet med § 109). Ett sådant dekret måste undertecknas av parlamentets talman och premiärministern. Enligt författningen får presidenten utfärda

särskilda dekret om ett brådskande nationellt behov finns och om parlamentet inte kan sammankallas,

särskilda undantagstillståndsdekret, vid brådskande nationella behov, då regeringen har utfärdat undantagstillstånd och om det är omöjligt att sammankalla parlamentet eller om det inte finns tid att sammankalla parlamentet.

Ett dekret som har utfärdats av presidenten träder i kraft den tionde dagen efter det att det har offentliggjorts i *Riigi Teataja*, om inte annat fastställs i dekretet. När parlamentet har sammankallats lägger republikens president dekreten inför parlamentet som sedan omedelbart antar en lag för att godkänna eller upphäva dem. Enligt § 110 får presidenten inte använda dekret för att anta, ändra eller upphäva författningen, lagar som avses i § 104 i författningen eller lagar som fastställer nationella skatter eller statsbudgeten.

Förordning – i enlighet med §§ 87 och 94 i författningen har regeringen och ministrarna rätt att utfärda förordningar på grundval av och i syfte att följa en lag. Lokala myndigheter får utfärda förordningar som rör lokala frågor, men också i andra fall som stadgas i lagstiftning. Dessutom kan Estlands centralbanks (*Eesti Pank*) ordförande, riksrevisorn och råden för statliga universitet utfärda förordningar. Förordningar får endast utfärdas på grundval av i lag angivna befogenheter.

Regeringen och ministrarna har rätt att utfärda förordningar på grundval av och i syfte att följa en lag. Förordningar som har utfärdats av regeringen eller en minister träder i kraft den tredje dagen efter det att de har offentliggjorts i *Riigi Teataja*, om inte annat fastställs i förordningen.

Individuella rättsakter

Förvaltningsbeslut – en individuell åtgärd varigenom en myndighet beslutar om och organiserar enskilda rättsliga frågor. I enlighet med § 87.6 i författningen utfärdar regeringen förvaltningsbeslut på grundval av och i syfte att följa en lag. Premiärministern, landshövdingar och lokala myndigheter har också rätt att utfärda förvaltningsbeslut.

Beslut – ett individuellt administrativt beslut som utfärdas efter besvär eller överklaganden eller för att utdöma påföljder. Den här typen av beslut fattas även av parlamentet, kommunstyrelser, den nationella valnämnden och domstolarna.

Ministerbeslut – i enlighet med § 94 i författningen kan ministrar utfärda beslut på grundval av och för att efterleva en lag. Ett ministerbeslut rör allmänna bindande föreskrifter för tjänsteutövningen inom ministeriet eller för strukturen och organisation av verksamheten inom statliga organ som verkar under ministeriets behörighet.

Rättsakternas hierarki

Rättsakternas hierarki: Författningen, EU-lagstiftningen, internationella avtal, lagar och dekret, förordningar utfärdade av regeringen samt förordningar utfärdade av ministrar. Förutom grundläggande rättsakter så finns det även individuella lagar som utfärdas på grundval av en lag och i hierarkin är dessa placerade under lagar och förordningar. Rättsakter på respektive nivå måste överensstämma med dem på högre nivåer.

Institutionell ram

Institutioner som ansvarar för att anta rättsakter

Den institutionella organisationen i Estland följer principen om maktdelning (§ 4 i författningen).

Den lagstiftande makten innehas av parlamentet (Riigikogu). Parlamentets ledamöter, partier, parlamentets utskott, regeringen och presidenten kan ta initiativ till lagstiftningsförslag i enlighet med § 103 i författningen. Endast presidenten kan ta initiativ till ändringar i författningen. Parlamentet diskuterar lagstiftningsförslag och avgör om de ska antas eller avvisas.

Parlamentet har rätt att på grundval av ett beslut som har antagits av en majoritet av dess ledamöter lägga fram lagstiftningsförslag till regeringen.

Parlamentet har rätt att ta upp ett lagförslag eller en fråga av nationell betydelse i en folkomröstning. Hur av en folkomröstning utfaller, avgörs av majoriteten av de som lägger sin röst. Lagar som antas genom folkomröstning stadfästs omedelbart av presidenten. Beslut som antas genom folkomröstning gäller för alla myndigheter. Om ett lagförslag som har lagts fram i en folkomröstning inte får en majoritet av rösterna, ska presidenten utlysa extra parlamentsval.

Frågor som gäller budget, skatter, statens finansiella skyldigheter, ratificering eller uppsägning av internationella avtal, förklaring eller hävande av undantagstillstånd och nationellt försvar får inte tas upp i folkomröstning.

Den verkställande makten ligger hos regeringen. I de flesta fall är det regeringen som lägger fram utkast till lagstiftning för parlamentet. Utkast till lagstiftning läggs fram för regeringen av ministerierna efter ett obligatoriskt samråd mellan ministerierna.

Justitiekanslern och riksrevisorn deltar i regeringsmöten och har rätt att yttra sig. Deras förslag är inte bindande för regeringen men deras rekommendationer och förslag beaktas ofta. Om justitiekanslern och riksrevisorn anser det nödvändigt kan de lägga fram sina förslag direkt till det parlamentsutskott som behandlar lagstiftningsförslaget. I enlighet med § 139 i författningen ska justitiekanslern analysera alla förslag som läggs fram för honom eller henne om lagändringar, antagandet av nya rättsakter och arbetet i myndighetsorgan och, vid behov, rapportera till parlamentet. Om justitiekanslern finner att en rättsakt som antagits av den lagstiftande församlingen, den verkställande makten eller en lokal myndighet är oförenlig med författningen eller en lag kan han eller hon föreslå att organet som antog lagen ska ändra den så att den överensstämmer med författningen eller lagen inom 20 dagar. Om lagen inte är ändras så att den blir förenlig med författningen eller lagen inom denna tidsperiod föreslår justitiekanslern för högsta domstolen att den ska förklaras som ogiltig i enlighet med §§142 i författningen.

Republikens president stadfäster lagar som har antagits av parlamentet men kan också vägra att göra det. I det senare fallet återsänder presidenten lagen till parlamentet för ny debatt och beslut, tillsammans med sina skäl för avvisandet.

Justitieministeriet offentliggör antagna lagar i Estlands författningssamling (*Riigi Teataja*) sedan republikens president har stadfäst dem.

Beslutsprocessen

Lagstiftningsprocessen i parlamentet består av följande steg:

Initiativ till utkast till lagstiftning

Granskning av utkast till lagstiftning

Antagande av utkast till lagstiftning

Initiativ

I enlighet med § 103 i författningen har regeringen, parlamentets ledamöter, partier, parlamentsutskott och republikens president rätt att ta initiativ till lagstiftningsförslag. Presidenten kan dock endast ta initiativ till ändringar i författningen. Lagstiftningsförslag måste uppfylla de tekniska krav som har antagits av parlamentet och de lagstiftningsregler och tekniska bestämmelser som har antagits av regeringen. Parlamentet hänskjuter lagstiftningsförslaget till ansvarigt parlamentsutskott.

Granskning av utkast till lagstiftning

Lagstiftningsförslag förbereds för plenarsessioner i parlamentet i ett permanent parlamentsutskott (utskottet för rättsliga frågor, utskottet för konstitutionella frågor, utskottet för ekonomiska frågor osv.). På förslag av det ansvariga utskottet förs lagstiftningsförslaget upp på dagordningen för en plenarsession i parlamentet.

I enlighet med lagen om parlamentets arbetsordning ska den första behandlingen av ett lagstiftningsförslag ske inom sju plenarveckor efter att det har godtagits. Lagstiftningsförslag debatteras i en plenarsession i parlamentet vid tre tillfällen. Vid den första debatteras de allmänna principerna bakom lagstiftningsförslaget. Om inte det ansvariga utskottet eller någon annan grupp under förhandlingarna föreslår att lagstiftningsförslaget ska avvisas, sätter man punkt för den första behandlingen utan omröstning. Efter den första behandlingen har ledamöterna i parlamentet och parlamentsutskotten och övriga grupper 10 arbetsdagar på sig att lägga fram ändringsförslag. På förslag från det ansvariga utskottet får parlamentets talman ange en annan tidsfrist för att lägga fram ändringsförslag.

Till diskussionen om utkastet inbjuder utskottet alla relevanta berörda parter som medverkat i utarbetandet av det och som önskar delta i diskussionen.

Det ansvariga utskottet granskar alla föreslagna ändringar och beslutar om hänsyn ska tas till dem vid utarbetandet av den nya texten i lagstiftningsförslaget.

Det ansvariga utskottet utarbetar en ny version av lagstiftningsförslaget, som innehåller alla godtagna ändringar och eventuella ändringar från utskottet, för den andra behandlingen. Det ansvariga utskottet tar fram en motivering till den andra behandlingen. Den ska innehålla information om behandlingen av lagstiftningsförslaget, t.ex. skäl för att godta eller avvisa föreslagna ändringar och ståndpunkter från den person som tog initiativ till eller lämnade in lagstiftningsförslaget, sakkunniga som är involverade i processen och andra personer.

Lagstiftningsförslaget förs upp på dagordningen för en andra behandling på förslag från det ansvariga utskottet. På förslag från parlamentet, det ansvariga utskottet eller den person som initierade lagstiftningsförslaget, kan parlamentet avbryta den andra behandlingen av lagstiftningsförslaget utan omröstning. Om en politisk grupp föreslår att behandlingen ska avbrytas, avgörs det i en omröstning. Om den andra behandlingen av lagstiftningsförslaget avbryts, kan nya ändringar fortfarande lämnas in. Om den andra behandlingen i parlamentet inte avbryts, anses den ha avslutats och lagstiftningsförslaget skickas till en tredje behandling.

Ett utkast till beslut av parlamentet kan gå till omröstning när den andra behandlingen har avslutats.

Det ansvariga utskottet utarbetar den slutliga texten till lagstiftningsförslaget inför den tredje behandlingen och gör språkliga och tekniska förbättringar när andra behandlingen har avslutats. Det ansvariga utskottet kan utarbeta en motivering för den tredje behandlingen för att ge en överblick av de ändringar som gjorts efter den andra behandlingen. Vid den tredje behandlingen av lagstiftningsförslaget sker förhandlingar med uttalanden från representanter för närvarande partier. Vid den tredje behandlingen går lagstiftningsförslaget till en slutlig omröstning.

Antagande

Rättsakter och beslut från parlamentet antas genom omröstning i parlamentet, vilka måste ske genom öppen omröstning. En slutlig omröstning sker under den tredje behandlingen av lagstiftningsförslaget. Antalet ledamöter i parlamentet som krävs för att rösta igenom en lag är fastställt i §§ 73 och 104 i författningen:

För konstitutionella lagar, dvs., lagar som kräver en absolut majoritet av ledamöterna i parlamentet (fler än hälften av de 101 ledamöterna måste rösta för lagen).

För vanliga lagar krävs enkel majoritet (fler ledamöter måste rösta för än emot lagen).

Följande typer av lagar får endast antas eller ändras om absolut majoritet uppnås:

Lag om medborgarskap.
Lag om parlamentsval.
Lag om val av president.
Lag om kommunalval.
Lag om folkomröstning.
Lag om parlamentets arbetsordning.
Lag om lön till presidenten och parlamentsledamöterna.
Lag om Estlands regering.
Lag om rättegångsförfaranden mot presidenten och parlamentsledamöter.
Lag om minoriteters kulturella autonomi.
Lag om statsbudgeten.
Lag om Estlands centralbank (*Eesti Pank*).
Lag om den nationella revisionsmyndigheten.
Lag om domstolsorganisationen och lag om rättegångsförfaranden.
Lagar som gäller utländsk och inhemsk upplåning och statens ägarskyldigheter.
Lag om undantagstillstånd.
Lag om nationellt försvar i fredstid och lag om nationellt försvar i krigstid.
När en lag eller ett beslut i parlamentet har antagits undertecknas lagen eller beslutet av talmannen, eller vice talmannen som ledde sessionen om talmannen inte var närvarande, senast den femte arbetsdagen efter antagandet.

Stadfästelse

När en lag har antagits sänds den till republikens president för att stadfästas. Presidenten kan vägra att stadfästa en lag som har antagits av parlamentet och kan, inom 14 dagar från mottagandet av den, tillsammans med en motivering, sända tillbaka den till parlamentet för ny debatt och beslut. Om en lag som har sänts tillbaka av presidenten antas av parlamentet för andra gången utan att ha ändrats, kan presidenten antingen stadfästa den, eller föreslå att högsta domstolen ska förklara den vara oförenlig med författningen. Om högsta domstolen finner att lagen är förenlig med författningen, måste presidenten stadfästa den.
En lag träder i kraft tio dagar efter det att den har offentliggjorts i *Riigi Teataja* om inte lagen i sig föreskriver något annat.

Offentliggörande av lagstiftning och andra instrument

De viktigaste rättinstrumenten och internationella avtalen publiceras i *Riigi Teataja*. Lagar och förordningar vinner laga kraft först när de har offentliggjorts i *Riigi Teataja*.
Riigi Teataja är Estlands författningssamling och den centrala databasen för rättsakter. Sedan den 1 januari 2010 ges *Riigi Teataja* ut endast på nätet som en officiell publikation online.
Sedan den 1 januari 2011 ges *Riigi Teataja* ut av justitieministeriet.

Kort beskrivning av innehållet

Riigi Teataja innehåller lagar och förordningar, internationella avtal, parlamentsbeslut, regeringsbeslut och annan viktig information, t.ex. kan översättningar av rättsakter och procedurinformation om utkastversioner till rättsakter finnas tillgängliga där.
Huvuddelen av alla rättsakter som har offentliggjorts sedan 1990 finns tillgängliga i *Riigi Teataja*.
Sedan den 1 juni 2002 offentliggörs officiella konsoliderade versioner av lagar, presidentdekret, regeringsförordningar och regeringsbeslut, ministerförordningar, förordningar från ordföranden för Estlands centralbank och förordningar från den nationella valnämnden i *Riigi Teataja*. Konsoliderade versioner av parlamentsbeslut började offentliggöras den 1 juni 2010 och konsoliderade versioner av förordningar från kommunala myndigheter i slutet av 2011.
Varje gång något av dessa rättsakter ändras tas en uppdaterad och konsoliderad version fram, som innehåller ändringarna, och publiceras vid samma tidpunkt som den ändrade rättsakten, tillsammans med information om när den kommer att träda i kraft. De konsoliderade texterna är officiella och kan åberopas i rättstillämpningen. De har rättslig verkan.
Alla offentliggjorda rättsakter stämplas elektroniskt när de offentliggörs, och vem som helst kan kontrollera stämplingen, vilket garanterar att de inte har ändrats efter offentliggörandet. Alla offentliggjorda rättsakter har också en tidsstämpel, som gör att alla försök att ändra dem utan tillstånd kan spåras. Det går att se vilka konsoliderade versionerna som är i kraft ett visst datum.
Databasen ger också tillgång till eventuella framtida versioner av dessa rättsakter. Varje konsoliderad version är kopplad till föregående och efterföljande versioner. Det gör att du kan förflytta dig i tiden från en konsoliderad version till nästa och vice versa. Därmed går det att jämföra olika konsoliderade versioner av samma rättsakt för att se vilka ändringar som har gjorts. Via länkarna i de konsoliderade versionerna kan du gå till förordningar som har antagits med stöd i lagen i fråga.
På samma sätt kan du gå från dessa förordningar till den lag på grundval av vilken förordningar har antagits.
En hänvisning till procedurinformation bifogas rättsakter som offentliggörs i *Riigi Teataja*, vilket gör det lättare att hitta motiveringarna (länkar till samrådsdatabasen och behandlingen i parlamentet), länkar till EU-lagstiftning, översättningar och övrig kompletterande information som behövs för att rättsakten.
På webbplatsen går det att söka efter rättspraxis från distriktsdomstolar, regiondomstolar och högsta domstolen. Du kan också hitta uppgifter om när och var en rättegång hölls.
Sammanfattningar och översikter över högsta domstolens avgöranden och domar från Europadomstolen offentliggörs också. Sammanfattningarna är korta och du kan göra sökningar i högsta domstolens domar via nyckelord eller hänvisningar till rättsakter. Domar från Europadomstolen går att söka per artiklar.
Olika nyheter om lagar och lagstiftning i allmänhet offentliggörs också i *Riigi Teataja*.
Den engelska versionen av webbplatsen för *Riigi Teataja* startades den 30 oktober 2013. Här finns engelska översättningar av konsoliderade rättsakter. Alla rättsakter (med undantag för ratificeringsakterna) finns tillgängliga i engelsk översättning sedan slutet av 2014. Översättningarna är gjorda av edsvurna översättare. Arbetet med översättning till engelska inleddes 2011 under justitieministeriet. Även om översättningarna inte har något rättsligt värde hålls de aktuella. Om du vill ha de senaste översättningarna till sin e-postadress kan du skriva in dig via MyRT-tjänsten.
Det finns också en sökfunktion för lagstiftningsförslag där du kan söka efter olika skeden i processen som antagna förslag har genomgått och ännu inte antagna förslag går igenom. Här kan du hitta information om lagstiftningsförfarandena och relevanta handlingar som är kopplade till förslagen. Du kan också begära information om när olika rättsakter går från ett steg till ett annat Den sänds till ens e-postadress om man anmält sig till den estniskspråkiga *Minu RT*-tjänsten.

Man kan sätta ihop en personlig *Minu RT*-tjänst med möjlighet att lägga till rättsakter till en egen länksamling. Man kan vidare via portalen få information per e-post om nya rättsakter och annan ny information.

Är tillgången till Estlands rättsdatabas kostnadsfri?

Tillgång till *Riigi Teataja* och alla juridiska informationstjänster är **kostnadsfri**.

Alla har fri tillgång till *Riigi Teataja* vid lokala myndigheter och offentliga bibliotek (cirka 600). Assistans ges också vid sökning efter relevanta rättsakter. Du får skriva ut upp till 20 sidor gratis.

Estlands rättsdatabas - historia

Riigi Teataja är Estlands offentliga författningssamling. Den har getts ut sedan den 27 november 1918. Utgivningen av *Riigi Teataja* avbröts 1940 och återupptogs 1990.

Riigi Teataja har getts ut på nätet sedan 1996, och den 1 juni 2002 fick även nätversionen officiell status.

Sedan den 1 januari 2010 ges *Riigi Teataja* ut endast på nätet som en officiell publikation online. Sedan dess har inga tryckta versioner getts ut.

I november 2010 infördes ett nytt mer användarvänligt it-system som erbjuder mer juridisk information. It-systemet har utformats under ledning av regeringskansliet med medel från Europeiska regionala utvecklingsfonden.

Sammanfattningar från avgöranden i högsta domstolen och Europadomstolen, olika nyheter om lagstiftning i allmänhet och information om rättspraxis och rättegångar har funnits på webbplatsen sedan den 20 januari 2012.

En sökfunktion för lagstiftningsförslag infördes i slutet av 2012.

Från och med 2013 offentliggörs konsoliderade uppdateringar av alla förordningar som antas av lokala myndigheter i *Riigi Teataja*.

Från och med den 24 september 2013 stämplas alla rättsakter digitalt med den utgivande myndighetens stämpel och tidsstämpel när de offentliggörs i *Riigi Teataja*.

Den engelskspråkiga versionen av *Riigi Teataja* startades den 30 oktober 2013.

En anslutning till den europeiska databasen N-Lex kommer att inrättas som en del av processen med att utveckla det nya elektroniska systemet för *Riigi Teataja*.

Senaste uppdatering: 14/09/2021

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Nationell lagstiftning - Irland

På den här sidan hittar du information om rättssystemet i Irland.

Rättsordningen

1. Rättsinstrument/rättskällor

1.1 Nationella källor

Irlands konstitution (på iriska *Bunreacht na hÉireann*), som trädde i kraft den 29 december 1937, är landets grundläggande rättskälla. I konstitutionen fastställs statens institutioner och statsapparaten och en maktfördelning mellan den verkställande, den lagstiftande och den dömande makten. I konstitutionen garanteras också grundläggande rättigheter som har varit föremål för omfattande tolkning och utveckling från domstolarnas sida.

Primärlagstiftningen består av rättsakter som antas av parlamentet (*Oireachtas*), som består av presidenten, överhuset (*Seanad Èirann*) och underhuset (*Dáil Éirann*). Primärlagstiftningen är uppdelad i två delar: rättsakter i syfte att ändra konstitutionen, som måste godkännas av folket i en folkomröstning för att få verkan, offentliga allmänna rättsakter med allmän tillämplighet och privata rättsakter som riktas mot en enskild persons eller en grupp av personers beteende.

Sekundärlagstiftning är en mekanism med vars hjälp parlamentet kan delegera lagstiftningsbefogenheter till en minister eller en viss myndighet. Befogenheten att anta delegerad lagstiftning måste uttryckligen anges i primärlagstiftningen och regleras av strikta villkor. De principer och riktlinjer som ska genomföras måste klart och tydligt anges i huvudrättsakten och strikt följas av den myndighet som antar sekundärlagstiftningen. *Statutory Instruments* är den vanligaste formen av sekundärlagstiftning, men även *Regulations*, *Orders*, *Rules*, *Schemes* eller *Bye-laws* kan förekomma.

Enligt artikel 50 i konstitutionen gäller fortfarande lagar från före 1922 som rör Irland (t.ex. lagar som antagits av det brittiska parlamentet) och åtgärder som antagits av Irländska fristaten (1922–1937), så länge de inte strider mot konstitutionen. De flesta lagar från före 1922 som inte längre var relevanta för Irland upphävdes genom *Statute Law Revision Acts 2005–2012*.

Det irländska rättssystemet är ett sedvanerättssystem (*common law system*). Detta innebär att domarskapad rätt (rättspraxis) är en viktig rättskälla. Enligt doktrinen om prejudikat (*stare decisis*) är en domstol bunden av avgöranden i tidigare mål, särskilt högre domstolars avgöranden. Detta är dock enbart en policy och inte en tvingande oföränderlig regel. Lagstiftningen omfattar regler, allmänna principer, tolkningsregler och maximer. Doktrinen om prejudikat gör åtskillnad mellan *ratio decidendi*, den bindande delen av ett avgörande som måste följas, och *obiter dictum*, förklarande anmärkningar som domaren gör i ett mål angående frågor som uppstått i målet, eller som inte var materiella, eller som uppstått på ett sådant sätt att de inte kräver ett avgörande. *Obiter dictum* har ingen prejudicerande verkan men kan vara övertygande.

1.2 EU-rätten

Eftersom Irland är EU-medlem är EU-rätten en viktig del av den nationella rättsordningen. EU-medlemskapet innebär att konstitutionen och andra nationella lagar är underställda EU-rätten på alla områden där gemenskapen har behörighet. En ändring av konstitutionen krävdes för att göra det möjligt för staten att ansluta sig till EU och för att undvika konflikt mellan bestämmelser i konstitutionen och EU-rätten.

1.3 Internationella källor

Irland är part i många internationella avtal och fördrag, och är medlem av många internationella organisationer. I konstitutionen anges att Irland godtar de allmänt vedertagna internationella rättsprinciper som styr förhållandet mellan stater.

Irland är en dualistisk stat och för att internationella överenskommelser ska ha rättsverkan inom landet, till skillnad från mellan länder, måste parlamentet (*Oireachtas*) införliva dem med den nationella lagstiftningen.

Irland har varit part i Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna sedan 1953 och ända sedan dess har medborgare, tack vare landets internationella rättsliga skyldigheter, kunnat åberopa konventionsbestämmelserna inför Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna. Konventionsbestämmelserna har införlivats med irländsk rätt genom *European Convention on Human Rights Act 2003*.

2. Andra källor

I avsaknad av formella rättsregler kan rättslitteratur åberopas av ombud under en rättegång och av en domstol för att komma fram till ett beslut. Även om det har debatteras om detta överhuvudtaget bör förekomma och dess betydelse eventuellt har minskat de senaste åren har domstolarna gjort gällande naturrätt och naturliga rättigheter i samband med tolkningen av konstitutionen och vid uppräkningen av konstitutionella rättigheter som inte uttryckligen föreskrivs i konstitutionen.

3. Rättskällornas hierarki

Konstitutionen utgör grunden för det irländska rättssystemet. Lagstiftning, regeringsbeslut och förvaltningsbeslut och förvaltningspraxis kan prövas för att se om kravet på författningsenlighet är uppfyllt.

I konstitutionen anges dock att den inte kan göra att lagar och åtgärder som är nödvändiga på grund av EU-medlemskapet blir ogiltiga. Detta föreskrivs i artikel 29.4.6 i konstitutionen. EU-rätten har företräde framför all nationell lagstiftning, inklusive konstitutionen. På grund av att det i EU-rätten anges att metoderna för att genomföra denna rätt ska fastställas av nationella processuella krav måste instrument som genomför EU-rätten fortfarande uppfylla de processuella krav som föreskrivs i konstitutionen.

Genom *European Convention on Human Rights Act 2003* fick enskilda möjlighet att göra gällande bestämmelserna i Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna inför irländska domstolar. Europakonventionen har införlivats på ett sätt som gör att den är underställd konstitutionen, som fortfarande har företräde. Enligt lagen måste domstolarna, så långt det är möjligt, tolka och tillämpa nationella bestämmelser i enlighet med Europakonventionen. Om nationell lagstiftning inte är förenlig med Europakonventionen utfärdas en förklaring om oförenlighet.

Domstolarna har med stöd av artikel 29.3 i konstitutionen gjort gällande att principerna i internationell sedvanerätt utgör en del av den nationella lagstiftningen, men endast i den utsträckning de inte står i konflikt med konstitutionen, lagstiftningen eller *common law*. Internationella avtal får endast ratificeras om de är förenliga med konstitutionen. I annat fall hålls en folkomröstning.

Lagstiftning kan ersättas eller ändras av senare lagstiftning. Sekundärlagstiftning kan ersättas av primärlagstiftning. Detsamma gäller den delegerade befogenheten att anta sekundärlagstiftning. Sekundärlagstiftning kan dock inte åsidosätta primärlagstiftning. Domstolarna kan upphäva lagstiftning på grund av att den är ogiltig enligt bestämmelserna i konstitutionen (lagstiftning efter 1937) eller att den är oförenlig med konstitutionen (lagstiftningen före 1937). Lagstiftning efter 1937 presumeras vara förenlig med konstitutionen.

Domstolsavgöranden kan ersättas av lagstiftnings- eller konstitutionsbestämmelser och av senare avgöranden från domstolar på samma eller högre nivå.

4. Ikraftträdande av mellanstatliga instrument

Konstitutionen i dess ursprungliga form var inte förenlig med gemenskapsrätten. Det föreskrevs t.ex. att parlamentet (*Oireachtas*) var ensamt lagstiftningsorgan i landet. Därför infördes ändringar i konstitutionen som innebär att ingen lag eller åtgärd som är nödvändig på grund av EU-medlemskapet kan ogiltigförklaras. Det har dock hävdats att om EU-rättens omfattning och syften skulle ändras, t.ex. genom ett nytt fördrag, måste folket få ta ställning till detta i en folkomröstning. Om ett nytt fördrag godkänns av folket kommer en bestämmelse att införas som bekräftar att staten får ratificera ett sådant fördrag. Om EU-rätten kräver införlivande i nationell lagstiftning sker detta genom primärlagstiftning eller i de flesta fall genom att regeringen eller en minister antar sekundärlagstiftning i form av *Statutory Instruments*.

Enligt konstitutionen blir internationella avtal en del av den nationella lagstiftningen om parlamentet (*Oireachtas*) slår fast att så ska bli fallet. Detta sker vanligtvis genom lag och ett exempel är *European Convention on Human Rights Act 2003*, som införlivade konventionen med nationell rätt, vilket fått till följd att enskilda kan göra gällande konventionsbestämmelserna inför inhemska domstolar.

5. Myndigheter som har rätt att anta rättsregler

I konstitutionen anges att parlamentet *(Oireachtas)*, som består av *Dáil* (underhuset), *Seanad* (överhuset) och presidenten, har ”ensam och exklusiv befogenhet att anta lagar”, med förbehåll för de skyldigheter som EU-medlemskapet ger upphov till enligt konstitutionen. Lagförslag i form av en *Bill* måste undertecknas av presidenten för att bli lag och få verkan. Om presidenten är tveksam till huruvida den föreslagna lagstiftningen är förenlig med konstitutionen kan han eller hon sammankalla statsrådet och vid behov hänskjuta lagförslaget till Högsta domstolen för att i enlighet med artikel 26 i konstitutionen fastställa huruvida förslaget är förenligt med denna. .

Som redan påpekats får parlamentet (*Oireachtas*) delegera lagstiftningsbefogenheter till en minister eller annan myndighet och denna befogenhet begränsas strikt av delegeringsinstrumentet. EU-direktiv genomförs vanligtvis i form av *Statutory Instruments* utfärdade av en minister. Lagstiftningsbefogenheten kan delegeras till en rad olika organ, t.ex. ministrar, lagstadgade nämnder, halvstatliga organ, tillsynsorgan, expertorgan och lokala myndigheter.

Enligt konstitutionen ansvarar regeringen för yttre relationer och får underteckna internationella avtal och fördrag och ansluta sig till internationella organisationer, med förbehåll för de krav som anges i konstitutionen.

Enligt common law-systemet är domarskapad rätt bindande.

6. Processen för att anta rättsregler

6.1 Konstitutionen

Första steget för att ändra konstitutionen är, enligt artikel 46, att lägga fram ett lagförslag (*Bill*) i parlamentets underhus (*Dáil*). Lagförslaget måste antas av parlamentets båda kamrar och därefter får folket i en folkomröstning säga ja eller nej till förslaget. Enligt artikel 47.1 anses förslaget ha godkänts av folket om en majoritet av de röstande röstar för att det ska antas. Sådana lagförslag ska ha rubriken ”lag om ändring av konstitutionen” och får inte innehålla något annat förslag. Om förslaget godkänns av folket måste presidenten underteckna det och ”vederbörligen tillkännage det som lag”.

Enligt artikel 47.2 läggs veto in mot ett förslag som har gått till folkomröstning och som inte rör en ändring av konstitutionen om en majoritet av de röstande röstar mot förslaget och antalet röster mot förslaget uppgår till minst en tredjedel av de röstberättigade.

6.2 Lagstiftningsförfarande

Första steget vid antagandet av primärlagstiftning är vanligtvis att ett lagförslag läggs fram i någon av parlamentets kamrar. Varje lagförslag som läggs fram i underhuset (*Dáil*) måste skickas till överhuset (*Seanad*) och ändringsförslag kan läggas fram som underhuset är skyldig att pröva. Om ett lagförslag läggs fram och antas i överhuset och senare ändras av underhuset anses det ha lagts fram av underhuset och måste skickas tillbaka till överhuset för prövning.

Innan ett lagförslag offentliggörs måste det ha godkänts av parlamentets båda kamrar och undertecknats av presidenten för att bli lag. Under lagstiftningsprocessen kan ändringsförslag läggas fram till ett lagförslag i både underhuset (*Dáil*) och överhuset (*Seanad*). Konstitutionen befäster emellertid överhögheten hos det folkvalda underhuset (*Dáil*). I artikel 23 föreskrivs att om överhuset (*Seanad*) har avvisat eller ändrat ett lagförslag mot underhusets vilja har underhuset möjlighet att inom 180 dagar anta en resolution i vilken det fastställs att lagförslaget anses ha antagits av båda kamrarna. Överhuset har makt att försena ett lagförslag i upp till 90 dagar men har inte makt att förhindra förslaget från att bli till lag eller ändra det utan underhusets samtycke.

De flesta lagförslag läggs fram i underhuset (*Dáil Eireann*) av en minister.

Ekonomiska lagförslag (t.ex. lagförslag som rör införande, upphävande, nedsättning eller ändring eller reglering av skatter och lagförslag som rör en utgift för statskassan) kan endast läggas fram och antas av underhuset. Denna typ av lagförslag skickas till överhuset för ”rekommendationer”.

Sista steget i lagstiftningsprocessen är att presidenten undertecknar lagförslaget, som omvandlar förslaget till lag. Presidenten får, efter samråd med statsrådet, hänskjuta ett lagförslag eller en viss del av ett lagförslag till Högsta domstolen så att den kan avgöra om förslaget är förenligt med konstitutionen. Detta kallas ett artikel 26-hänskjutande. Om Högsta domstolen beslutar att lagförslaget är förenligt med konstitutionen kan det aldrig mer bestridas i domstol

som författningsstridigt och presidenten är skyldig att underteckna lagförslaget. Om det beslutas att lagförslaget strider mot konstitutionen får presidenten inte underteckna det.

6.3 Sekundärlagstiftning

I en huvudrättsakt anges i regel att den delegerade lagstiftning som tillåts kan annulleras eller godkännas av parlamentet (*Oireachtas*). Vanligtvis anges dock att ett instrument ska ”föreläggas” den ena eller båda av parlamentets kamrar, som kan annullera det inom en föreskriven frist. All sekundärlagstiftning som genomför EU-åtgärder omfattas av denna annulleringsmekanism. Efter att de antagits måste vissa lagstiftningsinstrument deponeras i anvisade bibliotek och ett meddelande om att de antagits måste offentliggöras i det irländska officiella kungörelseorganet *Iris Oifigiúil*.

6.4 Internationell rätt

Regeringen får underteckna internationella fördrag eller avtal eller ansluta sig till internationella organisationer. Det har dock hävdats att regeringen inte får göra detta om det skulle begränsa parlamentets exklusiva lagstiftningsbefogenheter eller på något annat sätt åsidosätta konstitutionen. Domstolarna har därför slagit fast att fördrag som ändrar Europeiska unionens omfattning och syften inte får godkännas av regeringen förrän de har godkänts av folket i en folkomröstning.

7. Ikraftträdande av nationella regler

Ändringar till konstitutionen träder i kraft efter att de har godkänts av folket och det lagförslag där ändringen föreslås har undertecknats av presidenten.

Ett lagförslag (*Bill*) blir till lag den dag det undertecknas av presidenten och träder i kraft den dagen, om inte annat föreskrivs i lagen. Presidenten undertecknar i regel inte ett lagförslag tidigare än den femte dagen eller senare än den sjunde dagen efter det att det har förelagts för undertecknande. I en lag kan det anges när lagen ska träda i kraft eller att en minister ska fatta ett beslut om ikraftträdande (sekundärlagstiftning) för att lagen, eller en del av lagen, ska träda i kraft. Presidenten är skyldig att kungöra ett lagförslag genom att offentliggöra ett meddelande i *Iris Oifigiúil* om att förslaget har blivit lag.

I sekundärlagstiftning anges vilken dag den träder i kraft.

Domstolsavgöranden får vanligtvis verkan samma dag de meddelas.

8. Sätt att lösa konflikter mellan olika rättskällor

Det ankommer på domstolarna att lösa eventuella konflikter mellan olika rättskällor.

Med förbehåll för EU-rätten är konstitutionen den grundläggande lagen i Irland och har företräde framför andra lagar vid eventuella lagkonflikter. Enligt artikel 34 i konstitutionen kan enskilda bestrida konstitutionens giltighet inför *High Court*. Ett sådant beslut kan överklagas till Högsta domstolen. Enskilda kan även göra gällande att staten genom sina åtgärder har åsidosatt deras konstitutionella rättigheter eller det konstitutionella förfarandet.

Lagstiftning som antagits efter 1937 antas vara förenlig med konstitutionen tills motsatsen slås fast.

Det kan uppstå situationer där bestämmelser i konstitutionen, särskilt bestämmelser om grundläggande rättigheter, i viss grad kan stå i konflikt med andra bestämmelser. Domstolarna har använt sig av flera mekanismer för att fatta beslut i dessa ärenden, inklusive ordagrann eller grammatisk tolkning, ett historiskt synsätt, tolkning utifrån syfte och bibehållen verkan, doktrinen om proportionalitet, hierarkin mellan olika rättigheter och ett synsätt som grundas på naturrätt och naturliga rättigheter.

Det har funnits tillfällen då en folkomröstning har hållits om en ändring av konstitutionen på grund av att domstolarna har avgjort eller tolkat en konstitutionell fråga på ett impopulärt sätt.

Om en enskild hävdar att hans eller hennes rättigheter enligt Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna har åsidosatts av lagstiftning kan han eller hon begära ett intyg om oförenlighet från domstolarna.

EU-rätten har konstitutionell immunitet eftersom det i konstitutionen fastställs att den inte kan göra några lagar eller åtgärder som är nödvändiga på grund av Irlands EU-medlemskap ogiltiga, även om det vid genomförandet av dessa lagar eller åtgärder är nödvändigt att följa konstitutionen.

Utöver de konstitutionella aspekterna ska den delegerade lagstiftningens giltighet även bedömas baserat på huruvida den är förenlig med huvudrättsakten.

Mer information om Irlands rättssystem, lagstiftning och konstitution finns på följande webbplatser:

- https://www.gov.ie/en/organisation/department-of-the-taoiseach
- https://www.courts.ie/judgments
- https://www.irishstatutebook.ie
- http://www.bailii.org

Senaste uppdatering: 16/04/2024

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Obs. Nyligen ändrades ursprungsversionen på el av den här sidan. Våra översättare håller på att översätta den nya sidan till svenska.

Nationell lagstiftning - Grekland

Här hittar du information om rättssystemet i Grekland.

Rättskällor

Lagstiftning
Sedvanerätt (oskriven lag)
Allmänna folkrättsliga principer
EU-rätt
Internationella konventioner
Rättspraxis

Typer av rättsliga instrument – beskrivning

Författning
Lagar
Förordningar
Presidentdekret
Andra författningar
EU:s grundfördrag
EU-förordningar
EU-direktiv
Internationella konventioner

Rättsreglernas hierarki

Författningen står över alla nationella rättsinstrument. Därefter följer allmän lagstiftning, presidentdekret och andra författningar. Europeiska unionens grundfördrag finns på samma nivå som författningen, medan övriga internationella rättsinstrument har företräde framför nationella rättsinstrument, utom författningen.

Institutionell ram

Institutioner som ansvarar för att anta rättsregler

När den gällande lagstiftningen behöver ändras eller kompletteras eller om det är nödvändigt att stifta nya rättsregler eller införliva internationella rättsregler i den nationella lagstiftningen ger den behöriga ministern ansvaret till ett särskilt lagstiftningsutskott som utarbetar ett lagförslag.

Beslutsprocess

Ett lagförslag som utarbetats av det särskilda lagstiftningsutskottet överlämnas till regeringskansliets centrala lagstiftningsutskott, som kontrollerar att förslagen är korrekt utformade och lämnar synpunkter rörande exempelvis deras förenlighet med författningen och internationell rätt.

Därefter läggs förslaget fram för parlamentet, tillsammans med en motivering som förklarar skälen bakom och ändamålet med de föreslagna bestämmelserna. Om förslaget innebär utgifter för statsbudgeten ska den statliga ekonomistyrningsmyndigheten (*Γενικό Λογιστήριο του Κράτους*) utarbeta en särskild utgiftsrapport och en jämförande rapport om utgifterna. Lagförslagen ska också åtföljas av en konsekvensbedömning av eventuella åtgärder som kan komma att behöva vidtas till följd av förslaget, och av en rapport om det remissförfarande som har föregått framläggandet av lagförslaget, utom i särskilda undantagsfall.

Parlamentets talman överlämnar förslaget till behandling antingen i plenum eller i parlamentets utskott. Genomförandebestämmelser antas av Greklands president på förslag från ansvariga ministrar. Genom särskilda lagbestämmelser bemyndigas förvaltningsmyndigheterna att anta bestämmelser om frågor av specifik karaktär, av mer lokalt intresse, av teknisk natur eller av mindre betydelse.

Internationella konventioner införlivas i lagstiftningen i och med att de ratificeras (artikel 28 i författningen). Sådana bestämmelser har företräde framför alla andra bestämmelser med undantag för författningen, under förutsättning att de införts senare.

EU-förordningar är allmänt tillämpliga i hela unionen. De är bindande och direkt tillämpliga i varje medlemsstat.

EU-direktiv införlivas genom lag, presidentdekret eller ministerbeslut.

Inom en månad från det att parlamentet har antagit en lag undertecknas den av ansvariga ministrar för att till sist undertecknas och kungöras av republikens president.

Dagen för en lags ikraftträdande anges direkt i den berörda lagen. Om inte träder den i kraft 10 dagar efter det att den offentliggjorts i den officiella tidningen (jfr artikel 103 i inledningen till civillagen).

En lag om ratificering av en konvention börjar i princip gälla när lagen offentliggjorts i den officiella tidningen, och en konvention får rättslig verkan från och med det datum som anges i konventionens text.

På det grekiska parlamentets webbplats hittar du all lagstiftning som antagits sedan den 22 oktober 1993. På det nationella tryckeriets webbplats kan man dessutom söka i de årliga förteckningarna (som går tillbaka till 1890) efter antagna lagförslag och presidentdekret, ämne och numret på den officiella tidning där de publicerades.

Ansvaret för att ändra en lag åligger den behöriga ministern. En lag är i kraft till dess att den upphävs genom en ny lag.

Rättsdatabaser

Det nationella förvaltar en fullständig rättsdatabas.

Tillgången till databasen är kostnadsfri (artikel 7 i lag nr 3861/ 2010, regeringens officiella tidning, vol. I, nr 112, 13.7.2010).

Företagen Intracom och Hol driver en annan fullständig rättsdatabas.

Tillgången är avgiftsbelagd.

Webbplatsen för statens rättsliga råd

Tillgången är kostnadsfri.

Länkar

Greklands parlament

Nationella tryckeriet

Senaste uppdatering: 04/07/2023

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Nationell lagstiftning - Spanien

På den här sidan finns information om det spanska rättssystemet och en översikt över den spanska rättsordningen.

De spanska rättskällorna

Den spanska rättens källor framgår av artikel 1 i civillagen (*Código Civil*):

Den spanska rättens källor är lag, sedvänja och allmänna rättsprinciper.

Bestämmelser som strider mot andra överordnade bestämmelser saknar giltighet.

Sedvänja tillämpas bara om inget annat föreskrivs i tillämplig lag och bara om den inte strider mot moral och allmän ordning och den är bevisad.

Rättspraxis som inte enbart handlar om tolkning av viljeförklaringar betraktas som sedvänja.

Allmänna rättsprinciper tillämpas om inget annat följer av lag eller sedvänja, med förbehåll för att de kan ge kunskaper om rättsordningen.

Rättsregler i internationella fördrag är inte direkt tillämpliga i Spanien förrän de har införlivats i den spanska rättsordningen genom att ha offentliggjorts i sin helhet i Spaniens officiella kungörelseorgan (*Boletín Oficial del Estado*).

Rättsordningen kompletteras av den rättspraxis som Högsta domstolen (*Tribunal Supremo*) skapar då den tolkar och tillämpar lag, sedvänja och allmänna rättsprinciper.

Spaniens domar och domstolar, som endast är underställda konstitutionen och rättsstatsprincipen, är skyldiga att avgöra alla mål som de prövar med tillämpning av det etablerade systemet med rättskällor.

Olika typer av rättsinstrument

Konstitutionen: Spanska statens högsta rättsordning, som alla myndigheter och medborgare är underställda. Bestämmelser och handlingar som strider mot konstitutionen saknar rättsverkan. Konstitutionen innehåller två klart åtskiljbara delar: a) den rättsliga doktrinen och b) den organiska lagen.

Internationella fördrag: Skriftliga överenskommelser mellan vissa internationella rättssubjekt som är bundna av dem. De kan bestå av ett eller flera sammanhängande rättsliga dokument och benämnas på olika sätt. Så snart de har undertecknats och offentliggjorts i Spanien blir internationella fördrag en del av den spanska rättsordningen.

Stadgar om autonomi: Spanska grundläggande institutionella regler för enskilda autonoma regioner. De är reglerade i 1978 års spanska konstitution och antas genom organisk lag (*Ley Orgánica*). Dessa stadgar ska alltid innehålla regionens namn, dess geografiska avgränsning, de autonoma institutionernas namn, organisation och säte och de befogenheter som tilldelats regionen. Stadgar om autonomi är inte ett uttryck för suveränitet eller en *konstitution* eftersom stadgarna inte följer av en ursprunglig konstituerande befogenhet (som de områden som senare blev autonoma regioner inte hade). Förekomsten av autonoma regioner beror i stället på att de har erkänts som sådana av staten. Principen om den spanska statens enhet går dock alltid före principen om autonomi.
Lagar: Spanien har olika typer av lagar.
Organiska lagar: Lagar som innehåller bestämmelser om grundläggande fri- och rättigheter, genom vilka stadgar om autonomi antas samt lagar som reglerar det allmänna valsystemet och andra områden som föreskrivs i konstitutionen.
Ordinära lagar: Lagar som reglerar sådana områden som inte regleras i organiska lagar.
Lagstiftningsdekret: Dessa innebär att parlamentet (*Cortes Generales*) delegerar makt till regeringen att anta bestämmelser som har ställning som lag inom vissa områden.
Lagdekret: Tillfälliga föreskrifter som antas av regeringen i brådskande fall då särskilda omständigheter råder. De får inte innehålla bestämmelser om statens centrala institutioner, om sådana rättigheter, skyldigheter och friheter för medborgarna som regleras i avdelning 1 i konstitutionen, om de autonoma regionerna eller om den allmänna rösträtten. Lagdekret ska läggas fram för deputeradekammaren (*Congreso de los Diputados*) för debatt och omröstning inom 30 dagar från att de utfärdades.
Förordningar: Rättslig bestämmelse av generell karaktär som antas av regeringen. I normhierarkin är förordningarna närmast underordnade lagarna och vanligtvis innehåller de tillämpningsföreskrifter för lagar.
Sedvänja: Sedvänjor definieras som ”en uppsättning normer som uppkommit till följd av en mer eller mindre oavbruten upprepning av enhetliga handlingar”. För att sedvänjor ska anses avspegla en kollektiv spontan vilja bör de vara allmänna, beständiga, enhetliga och varaktiga.
Allmänna rättsprinciper: Allmänna normativa principer som utan att ha integrerats i rättsordningen genom formella förfaranden anses utgöra en del av densamma, eftersom de ligger till grund för andra särskilda normativa principer eller på ett abstrakt sätt avspeglar innehållet i en grupp sådana. Deras funktion är att fylla luckor i lagen och att möjliggöra tolkning av rättsliga bestämmelser.
Rättspraxis: Rättspraxis uppstår då en bestämmelse tolkas på samma sätt i två olika domar från Högsta domstolen (*Tribunal Supremo*) eller – i vissa ärenden där behörigheten ligger hos de autonoma regionerna – från överdomstolen (*Tribunal Superior de Justicia*) i den berörda regionen. Om en domstol inte följer den rättspraxis som har lagts fast av Högsta domstolen innebär det inte att domen automatiskt blir ogiltig, men att den kan överklagas. Både Högsta domstolen och överdomstolen i en viss autonom region får emellertid i motiverade fall när som helst avvika från sin fasta rättspraxis och skapa ny rättspraxis.

Rättsreglernas hierarki

I artikel 1.2 i den spanska civillagen föreskrivs att ”bestämmelser som strider mot andra överordnade bestämmelser är ogiltiga”. Det innebär att det måste finnas en normhierarki, och den spanska konstitutionen reglerar det inbördes förhållandet mellan olika normer och deras hierarki och behörighet.
Enligt konstitutionen ser den spanska normhierarkin ut på följande vis:
Konstitutionen.
Internationella fördrag.
Lagar, i strikt bemärkelse: organiska lagar, ordinära lagar och författningar med ställning som lag (bland annat kungliga lagdekret och kungliga lagstiftningsdekret). Det finns inte någon hierarki mellan dessa utan de kännetecknas snarare av distinkta förfaranden och tillämpningsområden.
Författningar som har antagits av de verkställande organen, vilka har en egen inbördes hierarki beroende på vilket organ som har utfärdat dem (kungligt dekret, ministerförordning osv.).
Utöver detta fastställs en behörighetsprincip beträffande de författningar som de autonoma regionernas lagstiftande församlingar har antagit (regionala regeringsdekret, regionala regeringsbeslut osv.).
Domare och domstolar ska inte tillämpa förordningar eller andra bestämmelser som strider mot konstitutionen, lagstiftningen eller normhierarkiprincipen.

Institutionell ram

Institutioner ansvariga för antagandet av rättsregler

De institutionella ramarna i Spanien bygger på maktdelningsprincipen. Den lagstiftande makten ligger hos parlamentet och de autonoma regionernas lagstiftande församlingar.
Den verkställande makten ligger hos regeringen. Den innefattar befogenhet att utfärda förordningar. I vissa fall kan parlamentet dessutom delegera befogenheten att stifta lagar till regeringen.
Lokala myndigheter har inga befogenheter att stifta lagar, men väl att utfärda föreskrifter.
Initiativ till nya lagar tas av regeringen, parlamentets första och andra kammare, de autonoma regionernas lagstiftande församlingar och allmänheten.

Beslutsprocess

Internationella fördrag: Internationella fördrag kan godkännas på tre olika sätt beroende på vilket område de reglerar.
Fördrag genom vilka en internationell organisation eller institution ges rätt att utöva befogenheter som regleras i konstitutionen ska godkännas genom organisk lag.
Regeringen får, efter att ha inhämtat parlamentets godkännande, på statens vägnar underteckna följande typer av rättsligt bindande fördrag eller avtal: politiska fördrag, militära fördrag, fördrag och avtal som påverkar statens territoriella integritet eller de grundläggande rättigheter och skyldigheter som föreskrivs i avdelning 1, fördrag och avtal som innebär ekonomiska förpliktelser för skattemyndigheterna, fördrag och avtal genom vilka en lag ändras eller upphävs eller som kräver lagstiftningsåtgärder för att kunna verkställas.
För övriga områden räcker det att omgående informera parlamentets första och andra kammare om att fördraget har ingåtts.
Så snart de har undertecknats och offentliggjorts i Spanien blir internationella fördrag en del av den spanska rättsordningen. Bestämmelser i sådana fördrag får bara upphävas eller ändras på det sätt som föreskrivs i fördragen eller i enlighet med den internationella rättens allmänna regler. För att upphäva internationella fördrag och avtal tillämpas samma förfarande som för att godkänna dem.
Lagar:
Ett lagförslag måste först godkännas av ministerrådet (*Consejo de Ministros*). Ministerrådet lägger sedan fram förslaget för parlamentets andra kammare tillsammans med lagmotiven och de förarbeten som behövs för att parlamentet ska kunna ta ställning till förslaget.
I de autonoma regionerna antas lagförslag av respektive autonom regions ministerråd och överlämnas, på samma villkor, till den berörda autonoma regionens lagstiftande församling.

När ett förslag till organisk eller ordinär lag har antagits av parlamentets andra kammare (deputeradekammaren), underrättar dess talman omgående första kammarens talman, som lägger fram förslaget i första kammaren (senaten) för behandling. Senaten får inom två månader från att den fått tillgång till förslaget lägga in sitt veto eller föreslå ändringar av förslaget. Beslut om veto måste fattas med absolut majoritet.
Förslaget får inte läggas fram för Konungen för hans stadfästande om inte den ursprungliga lydelsen vid veto har ratificerats av deputeradekammaren med absolut majoritet, eller med enkel majoritet om två månader har gått sedan förslaget lades fram, eller deputeradekammaren har yttrat sig beträffande ändringarna och antagit eller förkastat dem med enkel majoritet. Den frist på två månader som senaten har för att lägga in sitt veto eller ändra förslaget minskas till tjugo dagar om regeringen eller deputeradekammaren har förklarat att förslaget är av brådskande karaktär.
Konungen ska inom femton dagar stadfästa lagar som har antagits av parlamentet och besluta att de omedelbart ska offentliggöras.
Organiska lagar: För att anta, ändra eller upphäva en organisk lag krävs absolut majoritet i deputeradekammaren vid en slutomröstning om hela förslaget.
Förordningar: Förordningar utfärdas enligt följande:
Processen inleds med att det behöriga beslutsfattande organet utarbetar ett förslag. Till förslaget fogas en redogörelse över varför förordningen behövs eller är lämplig, samt en ekonomisk redogörelse med en uppskattning av vilka kostnader som förordningen medför.
Utöver ovannämnda redogörelser bör man under arbetsprocessens gång inhämta yttranden och obligatoriska förhandsgodkännanden och de undersökningar och remissyttranden som befinns lämpliga för att säkerställa att förordningen är lämplig och lagenlig. Under alla förhållanden måste förordningar åtföljas av en beskrivning av de könsrelaterade konsekvenserna av de åtgärder som föreskrivs i dem.
Om förordningen berör allmänhetens legitima rättigheter och intressen får allmänheten ges möjlighet att yttra sig inom rimlig tid. De ska dock alltid ha minst 15 dagar på sig. Om det är motiverat med hänsyn till förordningens karaktär, ska allmänheten informeras om förordningen under nämnda period.
Under alla förhållanden ska förslag till förordningar tillkännages av departementets generalsekretariat (*Secretaría General Técnica*), och statsrådet (*Consejo de Estado*) ska yttra sig över förslaget i de fall som föreskrivs i lag.
Yttrande måste inhämtas från myndigheterna om förordningen kan påverka fördelningen av befogenheter mellan staten och de autonoma regionerna.
För att förordningar som har antagits av regeringen ska träda i kraft måste de offentliggöras i sin helhet i Spaniens officiella kungörelseorgan (*Boletín Oficial del Estado*).

Rättsdatabaser

Spaniens officiella kungörelseorgan har en databas som innehåller all lagstiftning som har publicerats sedan 1960.

Är tillgången till rättsdatabaserna kostnadsfri?

Tillgången till denna databas är kostnadsfri.

Kort beskrivning av innehållet

På Spaniens officiella kungörelseorgans webbplats kan man söka i de kungörelser som har publicerats sedan 1960.
Webbplatsen har en sökmotor för lagstiftning och kungörelser samt databaser över konstitutionell rättspraxis sedan 1980, och rapporter och yttranden från statens juridiska ombud (*Abogacía del Estado*) (från 1997 och framåt) och statsrådet (*Consejo de Estado*). Den innehåller även **omarbetade versioner** med de viktigaste ändringarna av lagstiftningen. Slutligen tillhandahålls även tjänster i form av bevakning av ny lagstiftning och publicerade meddelanden samt förfrågningar om information och dokumentation.

Länkar

Databas över spansk lagstiftning

Senaste uppdatering: 17/01/2024

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Nationell lagstiftning - Frankrike

I det här avsnittet hittar du en översikt över de olika rättskällorna i Frankrike.

Rättskällor

Den franska rätten består väsentligen av skriftliga regler som man kallar för **rättskällor**. Det kan vara regler som antagits av stater eller mellan stater, eller på nationell nivå, men även nationella eller internationella domstolars rättspraxis samt regler som fastställts på lokal nivå, exempelvis kommunala förordningar, eller av yrkessammanslutningar, t.ex. läkarsamfundet, regler som medborgarna bestämt inbördes, t.ex. kollektivavtal eller kontrakt, och slutligen även sedvanor.
Det samlade regelverket ordnas enligt en **normhierarki**. Detta innebär att en ny regel
måste vara förenlig med äldre regler på högre nivåer,
kan ändra äldre regler på samma nivå,
upphäver regler på lägre nivå som strider mot den.

Internationella rättskällor

Mellanstatliga traktater och överenskommelser

För att en traktat ska träda i kraft i Frankrike måste den ha ratificerats eller godkänts samt offentliggjorts. Vissa traktater **tillämpas direkt** i den franska rättsordningen medan andra måste **införlivas** genom en intern norm.

EU-rätten

Med EU-rätten avses de regler som fastställts av Europeiska unionens institutioner. Det kan handla om rekommendationer, yttranden, förordningar, beslut och direktiv.

Nationella rättskällor

Konstitutionella regler

Konstitutionen av den 4 oktober 1958.
Ingressen till konstitutionen av den 27 oktober 1946 samt förklaringen om människans och medborgarens rättigheter av den 26 augusti 1789 och de grundläggande principer stadfästa i Frankrikes lagar till vilka denna ingress hänvisar.
De grundläggande lagar (*lois organiques*) som lades fram för Författningsdomstolen (*Conseil constitutionnel*) innan de promulgerades och som är avsedda att komplettera konstitutionen.

Lagstiftningsregler

Lagarna, som antas av parlamentet, är underordnade konstitutionen. Författningsdomstolen kontrollerar på begäran om lagar är **förenliga med konstitutionen** innan de promulgeras. De som kan begära att detta ska ske är presidenten, premiärministern, nationalförsamlingens talman, senatens talman, 60 ledamöter av nationalförsamlingen tillsammans och 60 senatorer tillsammans.

Författningsdomstolen kan dessutom efter hänvändelse från Högsta förvaltningsdomstolen (*Conseil d'État*) eller kassationsdomstolen pröva om en gällande lag ska upphävas. Detta kan ske på begäran av en part i en rättegång där denna lag tillämpas som hävdar att den inte överensstämmer med de rättigheter och friheter som konstitutionen garanterar.
Enligt artikel 55 i konstitutionen har mellanstatliga traktater som ratificerats av Frankrike företräde framför lagar. Om en lag förefaller vara oförenlig med en traktat, oavsett om traktaten är äldre eller nyare än lagen, ska förvaltningsdomstolar och allmänna domstolar därmed avstå från att tillämpa den lagen.

Förordningsregler

Regeringsförordningar (*ordonnances*)

Enligt artikel 38 i konstitutionen får **regeringen** av parlamentet begära befogenhet att för genomförandet av sitt program och under begränsad tid vidta åtgärder som egentligen tillhör lagarnas område. Regeringsförordningar är av förordningskaraktär tills de ratificerats av den lagstiftande församlingen och kan därmed bestridas vid förvaltningsdomstol. Regeringsförordningar är av förordningskaraktär fram till dess de ratificerats av den lagstiftande församlingen och kan därmed bestridas vid förvaltningsdomstol.

Övriga förordningar

Övriga förordningar tillhör **olika kategorier beroende på vilken myndighet som utfärdar dem**:
Dekret (décrets) utfärdas av presidenten och premiärministern (dekret som antas vid kabinettssammanträde eller efter konsultation av Högsta förvaltningsdomstolen (Conseil d'État) kan bara ändras enligt samma ordning).
Förordningar (*arrêtés*) utfärdas av ett eller flera ministerier.
Kungörelser (*décisions réglementaires*) utfärdas av utlokaliserade statliga myndigheter (prefekt, borgmästare osv.) eller decentraliserade myndigheter (kommun, departement, region).

Kollektivavtal

I arbetslagen (*Code du travail*) fastställs allmänna regler för arbetsvillkor. Inom den ramen förhandlar sedan den privata arbetsmarknadens parter (arbetsgivare och fackföreningar) fram avtal och överenskommelser. Kollektivavtal (*conventions collectives*) fastställer samtliga arbetsvillkor och sociala garantier som gäller för löntagarna i den berörda gruppen (skrothantering och återvinning, bostäder för unga arbetstagare, tilläggspension osv.). Däremot avser **kollektivöverenskommelser** (*accords collectifs*) bara ett specifikt område (löner, arbetstid osv.). Kollektivavtal och kollektivöverenskommelser kan slutas på branschnivå (samtliga företag som ägnar sig åt en viss verksamhet inom ett visst geografiskt område), företagsnivå eller driftställesnivå. Ett kollektivavtal kan ”utvidgas” av arbetsmarknadsministern eller jordbruks- och fiskeministern så att det gäller alla enheter inom den berörda branschen.

Rättspraxis från allmänna domstolar och förvaltningsdomstolar

Rättspraxis kan härröra dels från allmänna domstolar och dels från förvaltningsdomstolar. I det förstnämnda fallet utgör den en tolkning av lagstiftningen, men är i princip bara tillämpbart på ett enskilt mål. Förvaltningsrättslig rättspraxis är överordnad förvaltningsnivån, i så måtto den kan leda till att en förordning ogiltigförklaras, men underordnad lagstiftningsnivån.

Institutionell ram

Lagstiftningsprocessen i Frankrike

Man skiljer mellan **propositioner** (projets de loi), som tillkommer på regeringens initiativ och föredras vid ett kabinettssammanträde av en minister, och **motioner** (propositions), som tillkommer på parlamentets initiativ. Propositioner och motioner läggs fram för nationalförsamlingen eller senaten. Propositioner och motioner läggs fram för nationalförsamlingen eller senaten.
Därefter behandlas lagtexten av parlamentet. Den antas när den har godkänts på samma villkor av båda kamrarna.
Vid meningsskiljaktigheter mellan kamrarna sammankallas ett gemensamt utskott med lika representation. Utskottet består av sju ledamöter av nationalförsamlingen och sju ledamöter av senaten. Regeringen kan skynda på förlikningsförfarandet genom att förklara den berörda texten för brådskande. Då kan ett gemensamt utskott tillsättas redan efter första behandlingen.
Lagtexten promulgeras (dvs. undertecknas) av presidenten inom 15 dagar efter det att den text som parlamentet antagit har översänts n till regeringen. Under den perioden kan presidenten kräva att texten ska behandlas på nytt, och den kan hänskjutas till Författningsdomstolen (*Conseil constitutionnel*) för kontroll av att den är förenlig med konstitutionen. När en lag väl har **promulgerats** träder den i kraft när den har offentliggjorts i franska statens officiella tidning (*Journal officiel*).

Offentliggörande av lagar och förordningar

För att vara bindande måste lagar och förordningar **bringas till medborgarnas kännedom**. Rättsakter som avser enskilda måste delges de berörda, och rättsakter av förordningskaraktär måste offentliggöras.
Reglerna om ikraftträdande för lagar och förordningar ändrades genom regeringsförordning nr 2004-164 av den 20 februari 2004 med effekt den 1 juni 2004. Från den dagen föreskrivs i artikel 1 i civillagen (Code civil)– såvida något annat inte anges – att **texterna ska träda i kraft dagen efter det att de har publicerats i den officiella tidningen**.
Ikraftträdande samma dag som offentliggörandet gäller dock i brådskande fall dels för lagar där detta föreskrivs i promulgationsdekretet, dels för administrativa rättsakter där regeringen beordrar detta genom en särskild bestämmelse.
I den **officiella tidningen** offentliggörs utöver **dekret** även **rättsakter av förordningskaraktär** som antagits av behöriga statliga myndigheter på nationell nivå (ministerförordningar, rättsakter antagna av självständiga förvaltningsmyndigheter osv.). Ministerförordningar offentliggörs dessutom ofta även i ministeriernas officiella bulletiner.
För att en rättsakt ska få offentliggöras enbart i den officiella bulletinen måste de berörda vara en ytterst specifik kategori (väsentligen ministeriets tjänstemän och övriga anställda).
För **rättsakter som antas av lokala myndigheter** finns det särskilda villkor för offentliggörande. Dessa rättsakter publiceras inte i den officiella tidningen.
Cirkulär och instruktioner saknar i princip förordningskaraktär. Deras funktion är enbart att ge förvaltningen anvisningar om hur lagar och dekret ska tillämpas eller hur vissa bestämmelser ska tolkas.
För att kunna tillämpas måste de offentliggöras på en webbplats som premiärministern inrättat för detta ändamål (dekret 2008-1281 av den 8 december 2008). Det normala sättet att offentliggöra dem är att införa dem i ministeriernas officiella bulletiner. Bara de viktigaste cirkulären offentliggörs i den officiella tidningen.

Rättsdatabaser

De **offentliga rättsdatabaserna** i Frankrike är offentligt tillgängliga på internet inom ramen för en offentlig tjänst (SPDDI) som instiftades genom dekret nr 2002-1064 av den 7 augusti 2002 (engelsk version)
Systemet förklaras ingående i den förklarande anmärkningen om återanvändning av uppgifter som är tillgängliga via Légifrance.

Légifrance består av följande delar:
Lagar (inklusive ”balkar”) och förordningar i konsoliderad version **(databasen ”Legi”)**.
Handlingar i den lydelse de hade vid offentliggörandet i den officiella tidningens avdelning för lagar och dekret **(databasen ”Jorf”)**.
Utvidgade nationella kollektivavtal **(databasen ”Kali”)**.
Beslut av Författningsdomstolen (*Conseil constitutionnel*) **(databasen ”Constit”)**.
Domar meddelade av Högsta domstolen (*Cour de cassation*) och appellationsdomstolarna (*cours d’appel*) (**databasen ”Cass”** för de domar som offentliggjorts i bulletinen, **databasen ”Inca”** för dem som inte offentliggjorts, **databasen ”Capp”** för appellationsdomstolarnas domar).
Beslut av Högsta förvaltningsdomstolen (*Conseil d’Etat*) och domstolen för prövning av behörighetskonflikter mellan allmän domstol och förvaltningsdomstol (*Tribunal des conflits*), beslut av appellationsdomstolar för förvaltningsmål (*cours administratives d’appel*) och ett urval av beslut av förvaltningsdomstolar (*tribunaux administratifs*) **(databasen ”Jade”)**.
Protokoll över diskussioner i den nationella kommissionen för IT och medborgerliga fri- och rättigheter (CNIL) **(databasen ”CNIL”)**.
Även andra webbplatser omfattas av tjänsten SPDDI. Webbplatserna för följande institutioner är tillgängliga antingen direkt eller via Légifrance:
Revisionsrätten (*Cour des comptes*) – finansdomstolarnas beslut.
Alla ministerierna – deras officiella bulletiner.
Skattestyrelsen (*Direction générale des impôts*) – skattedokumentation.
Utrikesministeriet – mellanstatliga överenskommelser (databasen ”Pacte”).
Information om villkoren för att hämta och återanvända uppgifter från denna andra kategori finns på varje enskild webbplats.
På Légifrance kan man också hitta en katalog över de databaser som räknas upp ovan.
Även prislistan för Légifrance-licenser finns tillgänglig där.

Databaser

Nedan redovisas en icke-uttömmande förteckning över rättsliga databaser:
Databasen LEGI innehåller lagar (inklusive ”balkar”) och förordningar i konsoliderad version.
Databasen JORF innehåller handlingar i den lydelse de hade vid offentliggörandet i den officiella tidningens avdelning för lagar och dekret.
Databasen KALI innehåller utvidgade nationella kollektivavtal.
Databasen CONSTIT innehåller beslut av Författningsdomstolen (*Conseil constitutionnel*).
Databasen JADE innehåller beslut av Högsta förvaltningsdomstolen (*Conseil d’Etat*) och domstolen för prövning av behörighetskonflikter mellan allmän domstol och förvaltningsdomstol (*Tribunal des conflits*), beslut av appellationsdomstolar för förvaltningsmål (*cours administratives d’appel*) och ett urval av beslut av förvaltningsdomstolar (*tribunaux administratifs*).
Databasen CNIL innehåller protokoll över diskussioner i den nationella kommissionen för IT och medborgerliga fri- och rättigheter (CNIL).

Rättspraxis från Högsta domstolen (*Cour de cassation*) finns tillgänglig via domstolens webbplats.
Det finns en webbtjänst där man kan beställa Högsta domstolens domar, och vissa av Högsta domstolens domar översätts till engelska, arabiska och mandarinkinesiska.
Senaste uppdatering: 13/12/2016
Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.
Obs. Nyligen ändrades ursprungsversionen på hr av den här sidan. Våra översättare håller på att översätta den nya sidan till svenska.

Nationell lagstiftning - Kroatien

Kroatiens författning

Kroatiens författning

Den viktigaste straffrättsliga lagstiftningen

Strafflagen (*Kazneni zakon*) (Kroatiens officiella kungörelseorgan [*Narodne Novine*, NN] nr 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17 och 126/19)

Den nya strafflagen, som trädde i kraft den 1 januari 2013, införde vissa nya inslag, t.ex. strängare straff och längre preskriptionstider. Dessutom infördes nya brott som utebliven utbetalning av löner, vårdslöshet i trafik och olaglig spelverksamhet. Genom en ändring av strafflagen i december 2012 (på straffansvarsområdet) blev innehav av narkotika för personligt bruk en ringa förseelse.
Strafflagen består av en allmän del och en specifik del:
A) Strafflagens allmänna del innehåller bestämmelser som gäller för alla brott. I dessa fastställs allmänna principer för straffbarhet, böter och straffrättsliga påföljder.
B) Strafflagens specifika del innehåller beskrivningar av vissa brott och deras påföljder, inbegripet sådana brott och påföljder enligt annan lagstiftning.
Följande brott räknas upp i den kroatiska strafflagen:
Brott mot mänskligheten och den mänskliga värdigheten.
Brott mot liv och hälsa.
Brott mot mänskliga rättigheter och grundläggande friheter.
Brott i samband med anställning och socialförsäkringsbrott.
Brott mot den personliga friheten.
Brott mot den personliga integriteten.
Brott mot heder och rykte.
Brott mot den sexuella friheten.
Brott i form av sexuellt våld och sexuellt utnyttjande av barn.
Brott mot äktenskapet, familj och barn.
Brott mot människors hälsa.
Miljöbrott.
Brott mot den allmänna säkerheten.
Brott mot trafiksäkerheten.

Egendomsbrott.
Ekonomiska brott.
Brott mot datorsystem, programvara och data.
Förfalskningsbrott.
Immaterialrättsbrott.
Brott vid utövande av offentligt ämbete.
Brott mot domstolsväsendet.
Brott mot den allmänna ordningen.
Rösträttsbrott.
Brott mot Republiken Kroatien.
Brott mot en främmande makt eller internationell organisation.
Brott mot Republiken Kroatiens väpnade styrkor.

Straffprocesslagen (*Zakon o kaznenom postupku*) (NN nr 152/08, 76/09, 80/11, 91/12 – Kroatiska författningsdomstolens beslut 143/12, 56/13, 145/13, 152 /14 och 126/19)

I denna lag anges regler för att säkerställa att ingen oskyldig döms, och att påföljder eller andra åtgärder ska utdömas mot gärningsmän i enlighet med de villkor som anges i lagen och baserat på lagligt genomförda rättsprocesser inför en behörig domstol.

Åtal och rättegång får endast genomföras och avslutas enligt de regler och på de villkor som anges i lagen.

Straffprocesslagen införlivar följande EU-lagstiftning med kroatisk rätt:

Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/64/EU av den 20 oktober 2010 om rätt till tolkning och översättning vid straffrättsliga förfaranden (EUT L 280, 26.10.2010).

Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/36/EU av den 5 april 2011 om förebyggande och bekämpande av människohandel, om skydd av dess offer och om ersättande av rådets rambeslut 2002/629/RIF (EUT L 101, 15.4.2011).

Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/93/EU av den 13 december 2011 om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi samt om ersättande av rådets rambeslut 2004/68/RIF (EUT L 335, 17.12.2011).

Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/13/EU av den 22 maj 2012 om rätten till information vid straffrättsliga förfaranden (EUT L 142, 1.6.2012).

Rådets rambeslut 2008/977/RIF av den 27 november 2008 om skydd av personuppgifter som behandlas inom ramen för polissamarbete och straffrättsligt samarbete (EUT L 350, 30.12.2008).

Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/29/EU av den 25 oktober 2012 om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem samt om ersättande av rådets rambeslut 2001/220/RIF (EUT L 315, 14.11.2012).

Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/48/EU av den 22 oktober 2013 om rätt till tillgång till försvarare i straffrättsliga förfaranden och förfaranden i samband med en europeisk arresteringsorder samt om rätt att få en tredje part underrättad vid frihetsberövande och rätt att kontakta tredje parter och konsulära myndigheter under frihetsberövandet (EUT L 294, 6.11.2013).

Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/42/EU av den 3 april 2014 om frysning och förverkande av hjälpmedel vid och vinning av brott i Europeiska unionen (EUT L 127, 29.4.2014).

Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/62/EU av den 15 maj 2014 om straffrättsligt skydd av euron och andra valutor mot penningförfalskning och om ersättande av rådets rambeslut 2000/383/RIF (EUT L 151, 21.5.2014).

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/343 av den 9 mars 2016 om förstärkning av vissa aspekter av oskuldspresumtionen och av rätten att närvara vid rättegången i straffrättsliga förfaranden (EUT L 65, 11.3.2016).

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/1919 av den 26 oktober 2016 om rättshjälp för misstänkta och tilltalade i straffrättsliga förfaranden och för eftersökta personer i förfaranden i samband med en europeisk arresteringsorder (EUT L 297, 4.11.2016, s. 1).

Åtal väcks av en behörig åklagare.

Allmänt åtal väcks på eget initiativ (*ex officio*) av en allmän åklagare (*državni odvjetnik*), medan enskilt åtal väcks av en privat åklagare. Vid vissa brott som anges i lag väcker åklagaren endast åtal på begäran av brottsoffret. Om inte annat anges i lag är den allmänna åklagaren skyldig att på eget initiativ (*ex officio*) väcka åtal vid skälig misstanke om att en person har begått ett åtalbart brott och om det inte finns några hinder för att åtala personen i fråga.

Om den allmänna åklagaren anser att det inte finns skäl att väcka åtal kan brottsoffret på de villkor som anges i lagen väcka enskilt åtal i egenskap av målsägande.

Lagen om de rättsliga konsekvenserna av fällande domar, kriminalregister och rehabilitering (*Zakon o pravnim posljedicama osude, kaznenoj evidenciji i rehabilitaciji*) (NN nr 143/12 och 105/15)

I denna lag regleras de rättsliga konsekvenserna av en fällande dom. Dessutom regleras organisering av, lagring av, tillgång till, offentliggörande av och strykning av kriminalregisteruppgifter och internationellt utbyte av kriminalregisteruppgifter, samt rehabilitering.

Denna lag innehåller bestämmelser som är förenliga med följande EU-lagstiftning:

Rådets rambeslut 2009/315/RIF av den 26 februari 2009 om organisationen av medlemsstaternas utbyte av uppgifter ur kriminalregistret och uppgifternas innehåll.

Rådets beslut 2009/316/RIF av den 6 april 2009 om inrättande av det europeiska informationssystemet för utbyte av uppgifter ur kriminalregister (Ecris) i enlighet med artikel 11 i rambeslut 2009/315/RIF.

Det kroatiska kriminalregistret organiseras och förs av justitieministeriet. Justitieministeriet är samtidigt centralmyndighet för utbyte av sådana uppgifter med andra stater.

Kriminalregistret innehåller uppgifter om både fysiska och juridiska personer som i en lagakraftvunnen dom har dömts för brott i Kroatien. Kriminalregistret innehåller även uppgifter om kroatiska medborgare och juridiska personer med hemvist i Kroatien som i en lagakraftvunnen dom har dömts för brott utanför Kroatien, om sådana uppgifter har förmedlats till justitieministeriet.

Kriminalregistret innehåller en förteckning över personer som i en lagakraftvunnen dom har dömts för brott som sexuellt våld och sexuellt utnyttjande av barn, och andra brott som avses i artikel 13.4 i denna lag.

A) De viktigaste civilrättsliga, kommersiella och administrativa lagarna i Kroatien

Lagen om civilrättsliga förpliktelser (*Zakon o obveznim odnosima*) (NN nr 35/05, 41/08 och 125/11)

I denna lag regleras grunderna för civilrättsliga skyldigheter (allmän del), avtalsförpliktelser och utomobligatoriska förpliktelser (specifik del).

Parter i en transaktion är fria att avtala om sina civilrättsliga förpliktelser. De får dock inte avtalas på ett sätt som strider mot den kroatiska författningen, obligatoriska bestämmelser och den allmänna moralen.

Lagen om äganderätt och andra materiella rättigheter (*Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima*) (NN nr 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12 och 152/14)
I denna lag fastställs allmänna bestämmelser för äganderätten. Reglerna i lagen gäller även äganderätt till egendom som omfattas ett särskilt rättsligt regelverk, såvida de inte strider mot ett sådant regelverk.
Bestämmelserna i lagen gällande äganderätten och ägare gäller alla andra materiella rättigheter i tillämpliga delar, såvida inte annat föreskrivs i lag eller följer av deras rättsliga karaktär.
Arvslagen (*Zakon o nasljeđivanju*) (NN nr 48/03, 163/03, 35/05 – lagen om civilrättsliga förpliktelser och 127/13)
I denna lag regleras arvsrätten och de regler som domstolar, andra myndigheter och bemyndigade personer ska följa i arvsärenden.
Lagen om fastighetsregistret (*Zakon o zemljišnim knjigama*) (NN nr 63/19)
I denna lag regleras frågor om hur den rättsliga ställningen för fast egendom i Kroatien ska hanteras vid fastighetstransaktioner samt hur fastighetsregister ska föras (fastighetsregisterkontor [*gruntovnica*]), om inte särskilda bestämmelser har antagits för bestämda tomter.
Civilprocesslagen (*Zakon o parničnom postupku*) (NN nr 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 96/08, 84/08, 123/08, 57/11, 148/11 – konsoliderad text, 25/13 och 89/14)
I denna lag regleras de processrättsliga regler som reglerar hur domstolar prövar och avgör tvister som rör individers och medborgares grundläggande rättigheter och plikter, medborgares personliga förhållanden och familjeförhållanden samt arbetstvister, handelstvister, egendomstvister och andra civilrättsliga tvister, om inte domstolarna med stöd av lagbestämmelser kan avgöra vissa av dessa tvister enligt andra processuella regler.
Verkställighetslagen (*Ovršni zakon*) (NN nr 112/12, 25/13, 93/14, 55/16, och 73/17)
I denna lag regleras hur domstolar och notarius publicus ska reglera fordringar baserat på verkställighet och officiella handlingar (verkställighetsförfaranden), och hur domstolar och notarius publicus ska säkra fordringar (säkerhetsförfaranden), om inte annat föreskrivs i särskild lagstiftning. Materiella rättsliga förhållanden som fastställts på grundval av verkställighetsförfaranden och säkerhetsförfaranden regleras också av denna lag.

B) Den viktigaste lagstiftningen om rättsligt samarbete

Lagen om internationell privaträtt (NN 101/17)
I denna lag regleras följande:
Den lag som är tillämplig på förhållanden inom privaträtten med en internationell dimension.
Domstolars och andra kroatiska myndigheters behörighet i de rättsliga frågor som avses i punkt 1 i denna artikel samt arbetsordning.
Erkännande och verkställighet av utländska domar i de rättsliga frågor som avses i punkt 1 i denna artikel.
Mer information finns på följande adress:
https://pravosudje.gov.hr/pristup-informacijama-6341/zakoni-i-ostali-propisi/zakoni-i-propisi-6354/6354
Ytterligare information
Senaste uppdatering: 01/10/2021
Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Nationell lagstiftning - Italien

Här hittar du information om rättssystemet i Italien.

Rättskällor

Som i alla moderna demokratier grundas även Italiens politiska system på en maktuppdelning mellan en lagstiftande, en verkställande och en dömande makt. Italienska rättskällor tillhandahålls vanligen av den lagstiftande makten och genomförs av den verkställande makten. Den dömande makten griper in när lagar bryts.
Typer av rättsliga instrument – beskrivning
De italienska rättskällorna är (rangordnade efter betydelse):
Grundlagen
Lagar (lagar stiftade av parlamentet, regionala lagar)
Förordningar
Sedvanerätt
En folkomröstning kan vara en rättskälla om den leder till att en tidigare lag upphävs (avskaffas).
Lagar kan tolkas på olika sätt och rättspraxis kan påverka senare avgöranden. Rättspraxisen är dock inte strikt bindande eftersom Italien har ett civilrättsligt rättssystem där positiv skriven rätt är det huvudsakliga rättesnöret.
Grundlagen är den främsta rättskällan och kan endast ändras genom ett särskilt förfarande som är mer komplicerat än det som krävs för att ändra vanliga lagar.
Parlamentets lagar är resultatet av den undre kammarens (”camera dei deputati”) och den övre kammaren (”senato”) överväganden och lagarna måste verkställas och följas i hela Italien. Detta gäller inte för särskilda lagar som har antagits för särskilda territorier eller händelser, till exempel jordbävningar.
Regionala lagar är giltiga endast i den region som lagen omfattar och gäller endast för särskilda rättsfrågor.
I vissa fall kan regionala lagar integreras med statliga lagar (om sådana finns på området i fråga) eller vara exklusiva (när det inte finns någon nationell förordning). Detta gäller för handel, utbildning, vetenskaplig forskning, idrott, hamnar och flygplatser, arbetssäkerhet och kulturföremål.
Förordningar är underordnade rättsinstrument med bestämmelser om hur lagarna (nationella och regionala) ska genomföras.
Rättsreglernas hierarki
Det italienska rättssystemet följer internationella regler och gemenskapens regler, både sedvanerätt och skriven rätt.
Det finns en hierarki för rättskällorna. I enlighet med rättstatsprincipen får en lag inte strida mot grundlagen och lagar har företräde framför underordnade rättsakter.

Institutionell ram

Institutioner ansvariga för antagandet av rättsregler
Den lagstiftande makten ligger i normala fall hos Italiens parlament och de regionala råden.
Under speciella förhållanden kan regeringen anta lagar (som parlamentet sedan måste bekräfta eller ändra). Detta kan göras i brådskande fall eller när parlamentet har delegerat den befogenheten.
Förordningar läggs vanligtvis fram av regeringen eller de regionala råden och innehåller bestämmelser om hur lagar ska tillämpas.
Beslutsprocess

Det normala förfarandet för att anta en lag består av tre faser:
Initiativtagande: regeringen, alla ledamöter i parlamentet, väljargrupper (medborgare), regionala råd och vissa institutioner får ta initiativ till en lag.
Diskussioner och omröstning: detta kan göras på många olika sätt beroende på parlamentets interna regler.
Utfärdande och offentliggörande: Republiken Italiens president kungör lagen och den offentliggörs i den officiella tidningen.

Rättsdatabaser

Projektet Normattiva lanserades i mars 2010 med syftet att främja datorisering och klassificering av gällande nationella och regionala bestämmelser för de offentliga förvaltningarna, underlätta för medborgare att kostnadsfritt söka och konsultera dessa instrument och för att göra det möjligt att granska lagstiftningen (vilket är ett ansvar för premiärministerns kansli, senaten och undre kammaren).
Dokumenten i databasen ”Normattiva” kan läsas i tre former:
Den ursprungliga versionen som offentliggjordes i Italiens officiella tidning.
Den version som är i kraft och som gäller när databasen konsulteras.
Den version som var i kraft vid ett visst datum som anges av användaren.
När databasen är fullständig ska den innehålla all nationell lagstiftning i form av numrerade rättsakter (lagar, dekret, lagstiftningsdekret och andra numrerade rättsakter).
För närvarande innehåller databasen cirka 75 000 rättsakter som har antagits under eller efter 1946.
Den omfattar inte ministerförordningar.
Projektet är fortfarande under utveckling. I framtiden
ska det vara möjligt att navigera i hela databasen via dynamiska länkar från en ändrad bestämmelse till den relevanta artikeln i nästa ändringsakt,
ska sökfunktionen uppgraderas och omfatta sökningar efter ”koncept” samt efter semantiska kategorier,
ska all offentliggjord lagstiftning från när Italien var ett kungarike (1861–1946) iordningställas och tillgängliggöras,
ska databasen innehålla länkar till alla andra offentliga rättsdatabaser, till att börja med databaser som innehåller regional lagstiftning och gemenskapslagstiftning.

Senaste uppdatering: 18/01/2022

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Nationell lagstiftning - Cypern

Följande fastställs i artikel 1 i författningen (Σύνταγμα): ”Den cypriotiska staten är en självständig och suverän stat under ledning av en president”, på grundval av principerna om legalitet, fördelning av befogenheter (den verkställande, lagstiftande och dömande makten), domstolsväsendets opartiskhet samt respekt och skydd för mänskliga rättigheter och grundläggande friheter.
De mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna skyddas enligt del II i författningen, som avspeglar Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna (ECHR) (Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων) (Ε.Σ.Α.Δ.) och, enligt artikel 35 i författningen ”[är] republikens lagstiftande, verkställande och rättsliga myndigheter skyldiga att inom gränsen för sin behörighet säkerställa effektiv tillämpning av bestämmelserna i denna del”.
Legaliteten skyddas inte bara av den skrivna författningen och gällande rätt, utan också av att regeringen förbinder sig att respektera de konstitutionella ramar som ålagts den och se till att de lagstiftande myndigheterna antar grundlagar och att det finns ett självständigt och oberoende domstolsväsen.

Rättskällor

1. Unionsrätten

Cypern blev en fullvärdig medlemsstat i Europeiska unionen den 1 maj 2004 och omfattas därför av EU-rätten. Enligt Europeiska unionens domstols fasta rättspraxis (Δικαστήριο της Ευρωπαϊκης Ένωσης) har EU-rätten företräde framför medlemsstaternas nationella lagstiftning, både när det gäller inhemska lagar och författningen.
EU-rättens företräde framför Cyperns författning skyddas enligt Republiken Cyperns författning, som har ändrats i lagen om den femte ändringen av författningen (Ο περί της Πέμπτης Τροποποίησης του Συντάγματος Νόμος) (lag 127(I)/2006) för att klarlägga EU-rättens företräde framför författningen.
Cypern har också anpassat och harmoniserat sin nationella lagstiftning till EU-rätten genom att anta ett stort antal rättsakter och samtidigt upphäva eller ändra olika bestämmelser i den nationella lagstiftningen, bl.a. bestämmelser i författningen, såsom nämnts ovan.
EU-rätten är därför den rättskälla som har företräde i Cypern. Den omfattar såväl de bestämmelser som antagits av medlemsstaterna, dvs. fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och protokoll och bilagor till dessa, i deras kompletterade eller ändrade lydelse, och de bestämmelser som Europeiska unionens institutioner utfärdat i form av förordningar, direktiv eller beslut. EU-rätten omfattar också bestämmelserna i internationella konventioner som slutits mellan EU och tredjeländer eller internationella organisationer, allmänna och grundläggande rättsprinciper, sedvanerätt, folkrättens allmänna regler och Europeiska unionens domstols fasta rättspraxis, enligt vilken allmänna rättsprinciper som grundläggande mänskliga rättigheter utgör en integrerad del av EU:s regelverk.

2. Republiken Cyperns författning

Cyperns författning antogs 1960, när Republiken Cypern utropades, och enligt artikel 179 i författningen utgör den Republiken Cyperns grundlag. Efter Cyperns anslutning till Europeiska unionen och ändringen av dess författning enligt punkt 1 har EU-rätten företräde framför den inhemska författningsordningen. De rättsregler som ingår i författningen måste stämma överens med EU-rätten.

3. Internationella konventioner/fördrag/avtal

När internationella konventioner, fördrag eller avtal som ingåtts genom beslut av ministerrådet har godkänts genom lag och offentliggjorts i den officiella tidningen, har de enligt artikel 169 i författningen företräde framför all nationell lagstiftning (med undantag av författningen). Vid eventuella konflikter med sådana lagar har dessa företräde förutsatt att de tillämpas på samma sätt av motparten.

4. Formella lagar

Formella lagar är de lagar som antas av representanthuset (Βουλή των Αντιπροσώπων), som utövar lagstiftningsmakten. De lagarna måste stämma överens med både EU-rätten och författningen.
Enligt bestämmelserna i artikel 188 i författningen är de lagar som i dag gäller i Cypern de som tillämpades enligt den artikeln omedelbart före självständighetsdagen, såvida inte en annan bestämmelse har utfärdats eller kommer att utfärdas enligt en lag som gäller eller antas enligt författningen och de lagar som representanthuset (Βουλή των Αντιπροσώπων) har antagit efter självständigheten.

5. Rättsakter

Rättsakter är lagstiftningsakter utfärdade av de verkställande myndigheterna enligt de rättsliga befogenheter som tilldelats dem. De måste stämma överens med både EU-rätten och författning och lagar.

Den administrativa myndighetens behörighet att anta ytterligare rättsregler (sekundärlagstiftning) som behövs för att tillämpa och genomföra en lag kallas tillsynsbehörighet. Även om det är representanthuset som har lagstiftningsbefogenheter i Cypern ges tillsynsbehörighet för att särskilda frågor eller frågor av lokalt intresse eller tekniska eller detaljerade frågor ska kunna regleras.

6. Högsta domstolens rättspraxis (Ανώτατο Δικαστήριο)

Den princip som gäller i Cypern är att Högsta domstolen avgöranden är bindande för alla domstolar i lägre instans. Ett avgörande från Högsta domstolen om tolkning av en rättsregel betraktas därför som en rättskälla.

7. Sedvanerätt – principer om rättvisa

Sedvanerätt (κοινοδίκαιο) och principerna om rättvisa (επιείκεια) är också rättskällor i fall där det inte finns någon annan lagbestämmelse.

Typer av rättsliga instrument – beskrivning

Skrivna

Republiken Cyperns författning

De internationella konventioner/fördrag/avtal som har ingåtts med tredjeländer, godkänts genom lag och offentliggjorts i Republiken Cyperns officiella tidning och som har företräde framför all nationell lagstiftning, förutsatt att de tillämpas på samma sätt av motparten.

De lagar som gäller enligt artikel 188 i författningen omedelbart före självständighetsdagen, enligt bestämmelserna i denna, såvida inte en annan bestämmelse har utfärdats eller kommer att utfärdas enligt en lag som gäller eller antas enligt författningen. De lagar som representanthuset har antagit efter självständigheten.

Rättsakter (Κανονιστικές Πράξεις) (förordningar) (Κανονισμοί).

Oskrivna

Högsta domstolens, Europeiska unionens domstols och Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheternas rättspraxis.

Sedvanerätt och principerna om rättvisa, såvida inte en annan bestämmelse har utfärdats eller kommer att utfärdas enligt en lag som gäller eller antas enligt författningen.

Rättsreglernas hierarki

Efter Republiken Cyperns anslutning till Europeiska unionen har rättsreglerna i Cypern följande hierarki:

UNIONSRÄTTEN

REPUBLIKEN CYPERNS FÖRFATTNING

INTERNATIONELLA KONVENTIONER/FÖRDRAG/AVTAL

FORMELLA LAGAR

RÄTTSAKTER

HÖGSTA DOMSTOLENS RÄTTSPRAXIS

SEDVANERÄTT OCH PRINCIPERNA OM RÄTTVISA

Sedvanerätt och principerna om rättvisa utgör en cypriotisk rättskälla och tillämpas i fall där det inte finns någon annan lagbestämmelse/institutionell ram.

Institutioner ansvariga för antagandet av rättsregler

Republiken Cyperns författning gör en tydlig åtskillnad mellan tre instanser. Den verkställande makten utövas av presidenten, vicepresidenten och ministerrådet. Republikens domstolar utövar den dömande makten, och den lagstiftande makten utövas av representanthuset, som är republikens högsta lagstiftande organ. Även om representanthuset är det högsta lagstiftande organet har den verkställande myndigheten möjlighet att fastställa de rättsregler som behövs för att tillämpa en lag och vidta åtgärder vid de talrika tillfällen då lagen kan behöva tillämpas. Den administrativa myndighetens behörighet att anta ytterligare rättsregler som behövs för att tillämpa och genomföra en lag kallas tillsynsbehörighet.

Beslutsprocess

Förfarandet för antagandet av en lag inleds när ett utkast till en proposition eller lag läggs fram. Rätten att lägga fram ett förslag till proposition tillkommer representanthuset och rätten att lägga fram ett lagförslag tillkommer ministrarna. Alla lagförslag och alla förslag till propositioner som läggs fram för representanthuset hänskjuts inledningsvis för diskussion i det behöriga parlamentsutskottet och sedan för debatt i plenum.

Representanthusets lagar och resolutioner antas av de närvarande och röstande representanterna med enkel majoritet. När de antagits anmäls de till Republikens presidents kansli, som antingen utfärdar dem genom att offentliggöra dem i Republiken Cyperns officiella tidning (Government Gazette of the Republic) eller återförvisar dem till representanthuset för omprövning. Om representanthuset står fast vid sitt beslut måste presidenten utfärda den berörda lagen, såvida han inte utövar sin konstitutionella rätt att hänskjuta den till Högsta domstolen så att denna kan avgöra om lagen överensstämmer med författningen eller EU-rätten eller ej. Om domstolen finner att den gör det offentliggörs den omedelbart. Om den inte stämmer överens offentliggörs den inte. Lagar träder i kraft då de offentliggörs i Republiken Cyperns officiella tidning eller den dag som fastställs i lagen och kan upphävas genom en annan lag eller underförstått under vissa omständigheter.

Rättsdatabaser

I Republiken Cypern finns följande rättsdatabaser:

CYLAW

CYPERNS RÄTTSPORTAL (ΝΟΜΙΚΟΣ ΚΟΜΒΟΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ)

Är tillgången till databaserna fri?

Tillgången till CYLAW är fri. CYPERNS RÄTTSPORTAL är endast tillgänglig för abonnenter.

Kort beskrivning

1. CYLAW

CyLaw upprättades i januari 2002 som en icke-vinstgivande databas för att ge fri och oberoende rättslig information om och tillgång till den cypriotiska lagens rättskällor som en del av den internationella rörelse för fri tillgång till lagen som Cypern är medlem i. Cylaw-databaserna innehåller domar som avkunnats av Högsta domstolen och, i andra instans, av familjedomstol sedan 1997, de civilprocessrättsliga reglerna och ett antal juridiska artiklar och texter.

Domarna i CyLaw-databasen har registrerats elektroniskt av Högsta domstolen. Texterna i domarna i databasen är giltiga texter, såsom de meddelats av Högsta domstolen utan några ingripanden eller rättelser.

2. Cyperns rättsportal

Cyperns rättsportal ger enkelt tillgång till bl.a. nyhetsartiklar, texter och artiklar av omedelbart intresse för alla som berörs av rättsliga frågor samt tillgång för abonnenter till en rättsdatabas som innehåller Republiken Cyperns databaser med ”lagstiftning” (‘Νομοθεσία’) och ”rättspraxis” (‘Νομολογία’).

Lagregistret (Ευρετήριο των Νόμων) omfattar ett register över alla gällande och upphävda lagar och ett register över alla till dessa hörande förordningar. Dessa register hålls ständigt aktuella i samband med publiceringen av den officiella tidningen.

Registret över rättspraxis (Ευρετήριο της Νομολογίας) ger möjlighet att söka efter texten till alla beslut utifrån olika sökkriterier.

Länkar

Justitieministeriet (Justitieministeriet)
Högsta domstolen
Representanthuset (Βουλή των Αντιπροσώπων)
Senaste uppdatering: 11/03/2024
Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Nationell lagstiftning - Lettland

På den här sidan finns information om rättssystemet i Lettland.

Rättskällor

Lettlands rättssystem bygger på kontinentaleuropeisk rätt. Dess viktigaste rättskälla är den skrivna lagen.

Lagstiftning

Förhållandet mellan offentligrättsliga organ, privatpersoner och andra rättighetsinnehavare regleras av lagstiftning (*ārējie normatīvie akti*).
De olika typerna av lagstiftning är, i fallande hierarkisk ordning
Republiken Lettlands författning,
lagar som utfärdas av parlamentet,
regeringsförordningar,
författningar utfärdade av Lettlands centralbank, Lettlands finansinspektion och kommissionen för reglering av allmännyttiga tjänster (dessa författningar jämställs i Lettland med förordningar som utfärdats av regeringen),
bindande föreskrifter från lokalfullmäktige.
Europeiska unionens rättsakter ska tillämpas i enlighet med deras ställning i hierarkin för externa rättskällor. Vid tillämpningen av EU-lagstiftningen ska institutioner och domstolar även beakta EU-domstolens rättspraxis.
Internationell rätt (oavsett källa) ska tillämpas i enlighet med dess ställning i hierarkin för externa rättskällor. Om det uppstår konflikt mellan en folkrättslig bestämmelse och en lettisk bestämmelse av samma rang i normhierarkin, ska den internationella bestämmelsen ha företräde.
Bindande föreskrifter från lokalfullmäktige är bindande för alla fysiska och juridiska personer inom det berörda administrativa området.
Lagstiftning och andra rättsakter offentliggörs i Lettlands officiella kungörelseorgan *Latvijas Vēstnesis*. Den officiella publiceringen är allmänt giltig och rättsligt bindande. Ingen kan göra gällande att de inte har känt till rättsakter eller officiella kungörelser som har offentliggjorts i det officiella kungörelseorganet.
Följande organ är behöriga att utfärda rättsakter:
Det lettiska folket får utöva sina lagstiftningsbefogenheter (en tiondel av alla röstberättigade kan tillsammans ge in lagstiftningsförslag till parlamentet; folket kan också delta i folkomröstningar).
Parlamentet (*Saeima*) får utfärda lagar.
Regeringen får utfärda förordningar efter delegering i lag.
Lettlands centralbank, Lettlands finansinspektion och kommissionen för reglering av allmännyttiga tjänster får också utfärda förordningar efter delegering i lag.
Lokalfullmäktige får utfärda föreskrifter efter delegering i lag.

Interna offentligrättsliga regler

Interna offentligrättsliga regler (*iekšējie normatīvie akti*) utfärdas av offentligrättsliga organ för att fastställa förfaranden för deras egen eller underordnade organs interna verksamhet, eller för att klargöra hur generell lagstiftning ska tillämpas inom ramen för deras egen verksamhet. Interna offentligrättsliga regler är inte bindande för enskilda. En myndighet som antar ett beslut rörande en enskild individ får inte i det beslutet hänvisa till en intern offentligrättslig regel.
Exempel på interna offentligrättsliga regler är
ett organs stadgar (*nolikums*) eller arbetsordning (*reglaments*), som fastställer dess interna struktur och organisation, eller den interna strukturen och organisationen hos en nämnd som organet inrättat,
rekommendationer (*ieteikumi)*: i dessa fastställs formerna för utövandet av den skönsmässiga bedömning som medges enligt lagstiftning och interna myndighetsregler, eftersom de föreskriver enhetligt handlande under likartade omständigheter; i vissa situationer finns dock möjlighet att bortse från rekommendationer, under förutsättning att det finns tillräckliga skäl för detta,
instruktioner (*instrukcja*): i dessa fastställs hur generell lagstiftning och allmänna rättsprinciper ska tillämpas,
interna regelverk (*iekšējie noteikumi*): i dessa fastställs förfarandena för att anta förvaltningsbeslut, hur tjänstemän och andra anställda inom förvaltning förväntas fullgöra sina skyldigheter, uppföranderegler, frågor om säkerhet på arbetsplatsen och andra frågor rörande organets löpande verksamhet.
Alla typer av interna offentligrättsliga regler har samma rättsliga status. Om sådana regler visar sig sinsemellan oförenliga ska den regel som har antagits av en högre myndighet eller en högre rankad tjänsteman ha företräde.
Om en tjänsteman kommer fram till att det råder konflikt mellan interna offentligrättsliga regler som utfärdats av myndigheter eller tjänstemän på samma hierarkiska nivå ska han eller hon tillämpa
en allmän rättsregel så länge denna inte begränsas av en specifik rättsregel,
den senaste av två regler som båda är allmänna eller specifika; det datum den interna offentligrättsliga regeln antogs avgör vilken regel som ska betraktas som nyast.
Om en tjänsteman kommer fram till att det råder konflikt mellan en intern offentligrättslig regel och en regel som fastställts i lagstiftningen ska lagstiftningen tillämpas.
De enheter som har rätt att utfärda interna offentligrättsliga regler är
regeringen,
en regeringsledamot,
en myndighets styrande organ,
chefen för en myndighet,
chefen för en intern enhet som inrättats av en myndighet.

Rättskällor: kategorier

Rättskällorna kan delas in i följande kategorier:
Lagar och förordningar (*normatīvie akti*): rättsakter som föreskriver rättsregler, reglerar deras ikraftträdande eller ändrar eller upphäver dem. Lagar och förordningar kan delas upp i lagstiftning och interna myndighetsbestämmelser.

Allmänna rättsprinciper: skrivna (införlivade i lagar eller förordningar) eller oskrivna grundregler som styr vad som är objektivt lagligt i samhället.
Sedvanerätt: uppföranderegler som har utvecklats som en följd av att de faktiskt har tillämpats över tid. Sedvanerätt tillämpas för utformning av rättigheter och tolkning av lagbestämmelser, om lagar eller annan lagstiftning inte ger något svar på den aktuella frågan.
Rättspraxis: en samling domstolsavgöranden som innehåller korrekta och värdefulla rättsliga slutsatser som kan användas av domare i andra mål som argument för deras egna avgöranden.
Rättsdoktrin (*doktrīna*): etablerade akademiska uppfattningar som ger en tolkning av lagbestämmelser, deras ursprung och tillämpning. Doktrinen är i stor utsträckning föremål för hänvisningar i domskäl och motiveringar till myndighetsbeslut.

Rättskällornas hierarki

Primära rättskällor

Lagar och förordningar: de rättskällor som har högst rättslig status. De tillämpas i enlighet med deras ställning i lagstiftningshierarkin.
Allmänna rättsprinciper: tillämpas om en fråga inte regleras genom lag eller förordning. Allmänna rättsprinciper används också vid tolkningen av lagar och förordningar. Det finns ingen hierarki mellan allmänna rättsprinciper, utan alla har samma rättsliga status.
Sedvanerätt: tillämpas för utformning av rättigheter och tolkning av lagbestämmelser om lagar eller annan lagstiftning inte ger något svar på den aktuella frågan.

Sekundära rättskällor

Rättspraxis – domstolsavgöranden som, i enlighet med processreglerna, är bindande för domstolarna; avgörandena har ställning av lag, är bindande för alla parter och måste respekteras på samma sätt som skriven lag.
Avgöranden från författningsdomstolen (*Satversmes tiesa*) är bindande för alla statliga mydigheter och lokalfullmäktige, institutioner och tjänstemän, inklusive domstolarna, samt för alla fysiska och juridiska personer. En bestämmelse (lag) som av författningsdomstolen har konstaterats strida mot en annan bestämmelse av högre rättslig rang ska upphöra att gälla från den dag domen offentliggörs, om inte författningsdomstolen anger annat.
Om författningsdomstolen finner att ett internationellt avtal som undertecknats eller ingåtts av Lettland strider mot författningen, måste regeringen omedelbart vidta åtgärder för att ändra avtalet, säga upp avtalet, tillfälligt upphäva tillämpningen av avtalet eller frånträda det.
Ett avgörande i författningsdomstolen (vid avgörande av rättsprocessen i ett ärende) som ger en tolkning av en lagbestämmelse är bindande för alla statliga myndigheter och lokalfullmäktige, institutioner och tjänstemän, inklusive domstolarna, samt för alla fysiska och juridiska personer.
Rättsdoktrinen används i stor utsträckning vid argumenteringen kring domstolars och statliga förvaltningars beslut. Rättsdoktrinen har inga rättsverkningar och är inte bindande.

Institutionell ram

Institutioner som är behöriga att anta rättsregler

Lagstiftningsrätten är förbehållen **parlamentet (*Saeima*)** och **det lettiska folket** (genom rätten att delta i folkomröstningar).
Regeringen får utfärda lagstiftning i form av förordningar (*noteikumi*) i följande fall:
På grundval av en delegering i lag.
För att godkänna ett internationellt avtal eller ett utkast till ett sådant, säga upp ett internationellt avtal eller tillfälligt upphäva dess tillämpning, såvida inte författningen eller lagen föreskriver annat.
Om det är nödvändigt för tillämpningen av EU- rättsakter och om saken i fråga inte har reglerats i lag. Dessa förordningar får inte inkräkta på enskilda individers grundläggande rättigheter.
Lettlands centralbank, **Lettlands finansinspektion** och **kommissionen för reglering av allmännyttiga tjänster** får anta lagstiftning (förordningar, *noteikumi*) endast på grundval av delegering i lag, och inom ramen för sina befogenheter.
Lokalfullmäktige får anta bindande föreskrifter på grundval av lag eller regeringsförordning.

Lagstiftningsprocessen

I detta avsnitt ges en överblick över lagstiftningsprocessen.

Lagar

Framläggande av lagstiftningsförslag i parlamentet

Utkast till lagstiftning kan föreläggas parlamentet av presidenten, regeringen eller parlamentsutskotten, av minst fem parlamentsledamöter eller, i enlighet med de förfaranden och villkor som anges i författningen, av en tiondel av valmanskåren.

Behandling och antagande av lagförslag i parlamentet

Lagförslag behandlas vid tre behandlingar. Lagförslag som bedöms brådskande, utkastet till stadsbudget inklusive ändringar av detta samt lagförslag om godkännande av internationella avtal antas vid andra behandlingen.
Ett lagförslag anses antaget och kan bli lag när det har genomgått tre behandlingar. Vid de fall som nämns ovan och när lagförslaget har lagts fram i sin helhet för omröstning och stöds av en absolut majoritet av de närvarande ledamöterna i parlamentet kan det även antas efter den andra behandlingen.

Promulgation av lagar

Alla lagar som antas översänds av parlamentets styrande utskott (*Prezidijs*) för promulgation.
Presidenten promulgerar de lagar som har antagits av parlamentet tidigast den tionde dagen och senast den tjugoförsta dagen efter antagandet. Lagen träder i kraft 14 dagar efter offentliggörandet i Republiken Lettlands officiella kungörelseorgan (*Latvijas Vēstnesis*).

Rätt att uppskjuta promulgation av en lag

Presidenten har rätt att kräva att en lag ska omprövas och rätt att skjuta upp promulgationen i två månader.
Presidenten utövar sin rätt att begära omprövning av en lag på sitt eget initiativ, men för att skjuta upp offentliggörandet av en lag krävs stöd av minst en tredjedel av samtliga parlamentsledamöter. Presidenten eller en tredjedel av alla parlamentsledamöter kan utöva dessa befogenheter inom tio dagar från det att lagen antogs av parlamentet.
En lag vars promulgation har uppskjutits i enlighet med förfarandet ovan läggs fram för folkomröstning, om minst en tiondel av de röstberättigade begär det i samband med en insamling av underskrifter. Om ingen sådan begäran inkommer inom den tvåmånadersperiod som antagandet av lagen kan skjutas upp ska lagen offentliggöras. Ingen folkomröstning ska dock hållas om parlamentet röstar om lagen igen och minst tre fjärdedelar av alla parlamentsledamöter röstar för att lagen ska antas.
En lag som har antagits av parlamentet och skjutits upp kan upphävas genom folkomröstning om antalet röstande är minst hälften så många som de röstberättigade som deltog i det senaste valet till parlamentet och om majoriteten av dessa röstar för att lagen ska upphävas.
Det är dock inte alla lagar som kan läggas fram för folkomröstning. Budgeten och lagar om lån, skatter, tullar, järnvägstaxor, värnplikt, krigsförklaring och inledande av krig, fredsfördrag, proklamering och upphävande av undantagstillstånd, mobilisering och demobilisering samt avtal med andra länder kan inte läggas fram för folkomröstning.

Lagars ikraftträdande

En lag träder i kraft fjorton dagar efter det att den offentliggjorts i republiken Lettlands officiella kungörelseorgan (*Latvijas Vēstnesis*), om inte en annan frist föreskrivs i lag. Denna period börjar löpa samma dag som lagen offentliggörs.

Upphävande av lagar

En lag kan upphävas om
en lag som upphäver den tidigare lagen träder i kraft,
en övergångsbestämmelse i en annan lag föreskriver att den tidigare lagen ska upphävas,
ett avgörande från författningsdomstolen upphäver lagen,
lagen har en fastställd giltighetstid och denna löper ut.

Regeringsförordningar

Framläggande av förslag till regeringsförordningar

Förslag till regeringsförordningar som upprättats av ett ministerium, regeringskansliet eller en statlig institution som är underställd premiärministern kan läggas fram för regeringen av en regeringsledamot.

Förslag till regeringsförordningar som upprättats av chefen för en annan statlig myndighet eller lokalfullmäktige, en icke-statlig organisation eller en av arbetsmarknadens parters organisationer kan endast läggas fram för bedömning av en regeringskommitté eller av regeringen via den regeringsledamot som är politiskt ansvarig för området, sektorn eller undersektorn i fråga.

Översyn och antagande av förslag till regeringsförordningar

Förslag till regeringsförordningar som läggs fram för regeringen anmäls och behandlas vid statssekreterarmöten. Statsekreterarmötet anmäler lagförslagen och uppmanar ministerierna och andra institutioner (som anges i mötesprotokollet) att lämna yttranden om förslaget inom två veckor. Justitieministeriet och finansministeriet måste yttra sig om alla lagförslag. Under remissperioden kan även företrädare för icke-statliga organisationer yttra sig om förslaget.

Förslag kring vilka enighet har nåtts behandlas vid ett regeringssammanträde, medan förslag som fortfarande är föremål för oenighet behandlas vid ett statssekreterarmöte eller ett regeringskommittémöte. Om enighet nås vid ett sådant möte överlämnas förslaget till ett regeringssammanträde för fortsatt behandling. Om regeringssammanträdet godkänner förslaget till förordning anses det ha antagits och blir till regeringsförordning.

Promulgation av regeringsförordningar

Regeringsförordningar promulgeras genom offentliggörande i Lettlands officiella kungörelseorgan (*Latvijas Vēstnesis*).

Regeringsförordningars ikraftträdande

En regeringsförordning träder i kraft dagen efter offentliggörandet i *Latvijas Vēstnesis*, om inte annat särskilt anges.

Upphävande av regeringsförordningar

Regeringsförordningar kan upphävas om
en särskild regeringsförordning träder i kraft som upphäver den berörda förordningen,
en övergångsbestämmelse i en annan regeringsförordning upphäver den berörda förordningen,
den lagregel som legat till grund för utfärdandet av den berörda regeringsförordningen upphör att gälla,
ett avgörande från författningsdomstolen innebär att den berörda regeringsförordningen ogiltigförklaras,
regeringsförordningen har en fastställd giltighetstid och denna löper ut.

Förordningar utfärdade av Lettlands centralbank, Lettlands finansinspektion FKTK eller kommissionen för reglering av allmännyttiga tjänster

För promulgation, ikraftträdande och upphävande av förordningar som utfärdats av Lettlands centralbank, Lettlands finansinspektion eller kommissionen för reglering av allmännyttiga tjänster gäller samma bestämmelser som för promulgation, ikraftträdande och upphävande av regeringsförordningar.

Lokalfullmäktiges bindande föreskrifter

Framläggande av förslag till lokalfullmäktiges bindande föreskrifter

Förslag till lokalfullmäktiges bindande föreskrifter kan läggas fram för fullmäktige av ordföranden, ett utskott, fullmäktigeledamöter, initiativtagaren till ett extraordinarie möte samt chefen för en stads-, kommun- eller kommundelsförvaltning.

Behandling och antagande av förslag till lokalfullmäktiges bindande föreskrifter

Ett förslag till en lokalfullmäktiges bindande föreskrift ska anses vara antaget och föreskriften blir bindande om över hälften av de närvarande i fullmäktige röstar för antagandet och om inte annat föreskrivs i lag.

Fullmäktige översänder föreskrifterna och en motivering till ministeriet för miljöskydd och regional utveckling, skriftligt och på elektronisk väg, inom tre dagar från dagen för undertecknandet. Ministeriet utvärderar föreskrifternas laglighet inom en månad från mottagandet och översänder sitt yttrande till fullmäktige. Om ministeriets yttrande inte innehåller några invändningar beträffande föreskrifternas laglighet, eller om inget yttrande översänds till fullmäktige inom angiven tidsfrist, utfärdar fullmäktige de bindande föreskrifterna i den form de antogs.

Om ministeriet i sitt yttrande konstaterar att föreskrifterna helt eller delvis är olagliga, ändrar fullmäktige förslaget i enlighet med yttrandet och utfärdar föreskrifterna i den ändrade lydelsen. Om fullmäktige har invändningar mot hela eller delar av yttrandet ger den en motivering till detta i beslutet och utfärdar föreskrifterna. Föreskrifterna översänds därefter till ministeriet för miljöskydd och regional utveckling inom tre dagar från dagen för undertecknandet.

Kungörelse av lokalfullmäktiges bindande föreskrifter

Stadsfullmäktige (*Republikas pilsētas dome*) offentliggör bindande föreskrifter och tillhörande motiveringar i Lettlands officiella kungörelseorgan *Latvijas Vēstnesis*. Kommunfullmäktige (*novada dome*) offentliggör bindande föreskrifter och tillhörande motiveringar i *Latvijas Vēstnesis* (sedan den 6 november 2015) eller i en lokal dagstidning eller gratispublikation.

Kommunfullmäktige måste anta bindande föreskrifter om var sådana föreskrifter ska offentliggöras och måste offentliggöra sitt val i *Latvijas Vēstnesis*. Kommunfullmäktige får inte ändra sitt val av publiceringskanal för offentliggörande av föreskrifter mer än en gång om året. Efter att de har trätt i kraft läggs de bindande lokala föreskrifterna ut på lokalfullmäktiges webbplats. Bindande föreskrifter som antagits av kommunfullmäktige görs också tillgängliga i kommunfullmäktigebyggnaden och i kommun- och kommundelsförvaltningens lokaler.

Ikraftträdande av lokalfullmäktiges bindande föreskrifter

Lokala myndigheters bindande föreskrifter träder i kraft dagen efter det att de offentliggjorts i en officiell publikationskanal, om inte annat anges i de berörda föreskrifterna.

Upphävande av lokalfullmäktiges bindande föreskrifter

Lokalfullmäktiges bindande föreskrifter kan upphävas om
nya föreskrifter träder i kraft som upphäver de tidigare föreskrifterna,
en övergångsbestämmelse i bindande föreskrifter upphäver de tidigare föreskrifterna,
en bestämmelse i en överordnad lag eller förordning, som legat till grund för de bindande föreskrifterna i fråga, upphör att gälla,
ett avgörande från författningsdomstolen innebär att de berörda föreskrifterna ogiltigförklaras,
den lokala bindande myndighetsföreskriften har en fastställd giltighetstid och denna löper ut.

Rättsdatabaser

Republiken Lettlands officiella kungörelseorgan (*Latvijas Vēstnesis*)

Det officiella kungörelseorganet *Latvijas Vēstnesis* är Republiken Lettlands officiella kungörelseorgan. Information som publiceras i denna anses ha offentliggjorts officiellt.

Den officiella publiceringen är allmänt giltig och rättsligt bindande.

Ingen kan göra gällande att de inte har känt till rättsakter eller officiella kungörelser som har offentliggjorts i det officiella kungörelseorganet.

Sedan den 1 juli 2012 publiceras det officiella kungörelseorganet (*Latvijas Vēstnesis*) i elektronisk form på webbplatsen https://www.vestnesis.lv.

Uppgifter som offentliggjordes på webbplatsen https://www.vestnesis.lv före detta datum offentliggjordes endast i informationssyfte. Fram till dess skedde det officiella offentliggörandet i den tryckta versionen av *Latvijas Vēstnesis*.

Konsoliderad lagstiftning

Konsoliderade lagar, regeringsförordningar och andra författningar finns tillgängliga på Lettlands lagportal https://likumi.lv/. Lagar och andra författningar på webbplatsen offentliggörs endast i informationssyfte. Webbplatsen förvaltas av den officiella utgivaren av Lettlands officiella kungörelseorgan (VSIA Latvijas Vēstnesis).

Officiell utgivare

Samma utgivare ger ut det elektroniska officiella kungörelseorganet (*Latvijas Vēstnesis*) som tidigare gav ut det officiella tryckta kungörelseorganet med samma namn (VSIA Latvijas Vēstnesis).

Den officiella utgivarens verksamhet bedrivs i enlighet med de internationella standarderna ISO 9001:2015 (kvalitetsledningssystem) och ISO 27001:2013 (informationssäkerhet).

Är tillgången till databasen kostnadsfri?

Ja, *Latvijas Vēstnesis* är tillgänglig utan kostnad. Även tillgången till det elektroniska arkivet med den tidigare tryckta versionen av det officiella kungörelseorganet (*Latvijas Vēstnesis*) är gratis. Det gäller även tillgången till webbsidan med konsoliderade rättsakter.

Länkar

- Saeima (Republiken Lettlands parlament)
- Republiken Lettlands författning
- Lettlands centralbank
- Finansinspektionen
- Kommissionen för reglering av allmännyttiga tjänster
- Kontaktuppgifter till lokafullmäktige
- Lettlands officiella kungörelseorgan, *Latvijas Vēstnesis*
- Webbplats med den lettiska lagstiftningen

Senaste uppdatering: 05/04/2024

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Obs. Nyligen ändrades ursprungsversionen på lt av den här sidan. Våra översättare håller på att översätta den nya sidan till svenska.

Översättningen till bg es en fr hr pl är dock redan färdig.

Nationell lagstiftning - Litauen

Här hittar du information om Litauens rättssystem och en översikt över Litauens lagstiftning.

Rättskällor

Genom rättskällor läggs rättsliga bestämmelser fram och fastställs.

En **rättsakt** är ett officiellt skriftligt dokument som antas av et lands behöriga myndighet, i vilket en rättslig bestämmelse fastställs och förklaras, eller i vilket grunden för tillämpningen av rättsliga bestämmelser i enskilda fall anges. Beroende på arten av rättslig information kan rättsakter omfatta följande typer:

Lagstiftningsinstrument – statliga institutioners skriftliga beslut i vilka allmänna bestämmelser som riktar sig till en obestämd grupp och som antagits av den berörda staten fastställs, ändras eller upphävs. Lagstiftningsinstrument kan delas in i två kategorier:

Lagar, som är de viktigaste rättsakterna. Dessa antas av Republiken Litauens parlament [*Seimas*] eller genom folkomröstning. Lagar innehåller allmänna rättsliga bestämmelser avsedda att reglera de viktigaste aspekterna av mänskligt samröre och har överordnad laga kraft. Lagar anses vara den huvudsakliga rättskällan.

Underordnade bestämmelser, som är lagstiftningsinstrument som antas på grundval av en lag i syfte att ge lagen konkret form och säkerställa dess genomförande. Underordnade bestämmelser måste vara förenliga med lagarna. De omfattar följande:

Parlamentsresolutioner.

Regeringsresolutioner.

Föreläggande från ministerier.

Resolutioner och beslut från lokala myndigheter och offentlig förvaltning.

Övriga instruments.

Tolkningsakter, som antas för att förklara rättsakters betydelse och innebörd. De antas av institutioner med behörighet att tolka lagen.

Enskilda genomförandeakter, i vilka bestämmelserna i lagar omsätts i praktiken. På samma sätt som lagstiftningsinstrument har enskilda genomförandeakter rättslig verkan, men är inte rättskällor, eftersom de inte skapar allmänna bestämmelser av universell tillämplighet, utan med sitt föreskrivande innehåll riktar sig till specifika personer i specifika omständigheter och är tillfälliga, så till vida att de inte längre är tillämpliga när det berörda samhälleliga samröret (anställning, avsked, pensionstilldelning osv.) upphör.

Andra rättskällor

Utöver lagstiftningsinstrument anses även följande akter vara primärrättskällor:

Allmänna rättsliga principer (god tro, likabehandling, enskilt ansvar, rimlighet) anses vara fasta beståndsdelar av Litauens rättssystem både för tolkning av lagbestämmelser och för att överbrygga luckor i lagstiftningen. Enligt artikel 135.1 i Republiken Litauens författning anses dessutom universellt erkända principer i internationell rätt vara en fast beståndsdel av Litauens rättssystem, och de litauiska domstolarna är därför skyldiga att tillämpa och låta sig vägledas av dem.

Rättsliga normer, dvs. uppföranderegler som godkänts av staten och etablerats i samhället med upprepad och långsiktig giltighet. I Republiken Litauens civilrätt fastställs att hävd är en direkt rättskälla. Detta kan tillämpas när om en lag eller ett avtal direkt föreskriver att hävd ska tillämpas eller om det finns luckor i de rättsliga bestämmelserna. Hävd som strider mot allmänna rättsliga principer eller bindande rättsliga bestämmelser kan inte tillämpas.

Följande anses vara sekundära rättskällor:

Rättsliga prejudikat, dvs. domstolsdomar i specifika mål som blivit vägledande för domstolar i samma eller underordnad instans vid behandling av analoga fall. Prejudikat har i litauisk lagstiftning snarast en rådgivande funktion.

Rättsdoktrin.

Normhierarki

Följande hierarki gäller för rättsakter:

Författningen.

Grundlagar.

Ratificerade avtal.

Lagar.

Andra rättsakter som genomför lagar (författningar som antas av presidenten, regeringen eller konstitutionsdomstolen osv.).

Institutionsuppbyggnad:

Litauens parlament [*Seimas*] är den enda institution med befogenhet att anta lagar. Rättsakter som antas av andra statliga institutioner måste vara förenliga med Republiken Litauens författning och andra lagar.

Andra lagstiftningsinstrument ka antas av

Litauens parlament (resolutioner),

presidenten (förordnande),

regeringen (resolutioner),

ministerier och andra statliga organ (förlägganden),

lokala myndigheter (beslut, förelägganden).

Rättsliga databaser

Republiken Litauens parlament innehar och förvaltar Litauens rättsaktsdatabas (*Lietuvos teisės aktų duomenų bazė*)**.**

Denna databas omfattar följande:

Antagna rättsakter.

Utkast till rättsakter.

Resolutioner.

Slutsatser.

Andra typer av lagstiftningsinstrument.

Texterna i denna databas är inte officiella eller rättsligt bindande.

Sökning i databasen är möjlig både på engelska och litauiska. De olika typerna av rättsakter kan väljas i en funktionsmeny under "typ".

Lagstiftning och andra rättsliga dokument finns också i Litauens rättsaktsregister (*Lietuvos teisės aktų registras*). Denna webbplats förvaltas av **det offentliga företaget *Centrala registret*** (*valstybė įmonė Registrų centras*) under **justitieministeriets** tillsyn**.** Fr.o.m. den 31 augusti 2013 förvaltas registret av kansliet för Republiken Litauens parlament.

Är tillgången till databasen gratis?

Ja, tillgång både till registret och till databasen över Litauens rättsakter är **gratis**.

Senaste uppdatering: 07/04/2023

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Nationell lagstiftning - Luxemburg

Det här avsnittet innehåller information om olika rättskällor i Luxemburg.

Rättskällor

Internationella rättskällor

Storhertigdömet Luxemburg är bundet av internationella, multilaterala och bilaterala fördrag. I dessa anges vilka skyldigheter den luxemburgska staten har gentemot andra stater. Därutöver är vissa av fördragen en rättskälla för privatpersoner (EU-medborgare kan t.ex. med stöd av EU-fördragen direkt åberopa sin rätt till fri rörlighet).

Internationella överenskommelser

Luxemburg har ingått internationella fördrag och överenskommelser med utländska stater. Som exempel kan nämnas konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, undertecknad i Rom den 4 november 1950, eller Beneluxfördragen, undertecknade i Haag den 3 februari 1958 respektive den 17 juni 2008, som är bindande för Belgien, Nederländerna och Luxemburg.

EU-rätten

EU-rätten består av EU-fördragen och sekundärlagstiftning, dvs. de rättsakter som Europeiska gemenskapens och Europeiska unionens institutioner har antagit (direktiv, beslut, förordningar, yttranden och rekommendationer).

Nationella rättskällor

Konstitutionella bestämmelser

Den första luxemburgska författningen tillkännagavs den 17 oktober 1868. Det konstitutionella system som inrättades 1868 påminner starkt om det system som skapades genom den belgiska författningen 1831. Trots de många skillnaderna går det bra att hänvisa till publikationer om belgisk konstitutionell rätt i frågor som rör de allmänna principerna. Trots de många ändringar av författningen som har gjorts sedan den tillkännagavs är stora delar av texten fortfarande identisk med 1868 års version.

Den luxemburgska författningen är en rigid författning. Det innebär att det krävs ett särskilt förfarande för att ändra den. Författningen är därför svårare att ändra än vanlig lagstiftning. En ändring av författningen måste godkännas vid två på varandra följande omröstningar i det luxemburgska parlamentet (*Chambre des Députés*). För att antas måste ändringsförslaget få minst två tredjedelar av de avgivna rösterna. Det är inte tillåtet att rösta via ombud. Det måste gå minst tre månader mellan den första och den andra omröstningen.

En folkomröstning om den text som parlamentet antog vid den första behandlingen hålls om fler än en fjärdedel av parlamentsledamöterna eller 25 000 röstberättigade inom två månader från den första omröstningen kräver detta. I så falls hålls ingen andra omröstning i parlamentet och ändringsförslaget antas endast om en majoritet av de röstande röstar för det.

Lagar

Lagar definieras som de normer som antas av parlamentet och tillkännages av storhertigen. Den luxemburgska lagstiftaren avgör lagens övergripande form, med undantag av om dess frihet begränsas av en bestämmelse i författningen eller en bestämmelse i internationell rätt.

Andra författningar

Lagar kan naturligtvis inte detaljreglera varje fråga. Dessutom är det inte alltid lämpligt att använda det ganska komplicerade lagstiftningsförfarandet. Detta gäller bland annat på områden där bestämmelserna ofta måste ändras.

I sådana fall kan en storhertiglig förordning (*règlement grand-ducal*) utfärdas. I en sådan föreskrivs hur lagstiftningen ska tillämpas. I den luxemburgska författningen anförtros storhertigen uppgiften att ”(utfärda) de förordningar och beslut som behövs för att ge lagar verkan”.

Vilka andra rättskällor finns det, och vilken rättskraft har dessa?

Rättspraxis

Att erkänna rättspraxis som en rättskälla är inte problemfritt. I luxemburgsk lagstiftning erkänns inte den ”prejudikatsregel” som tillämpas i rättssystem som grundas på *common law*. Domstolarna är därför i regel inte bundna av domar som meddelats i andra, även mycket liknande, mål. Domare är dessutom förbjudna att avgöra ärenden genom att åberopa allmänna principer, och deras avgöranden måste därför alltid begränsas till det enskilda mål som de prövar.

I praktiken har dock rättspraxis från domar som meddelats i liknande mål stor betydelse. När en rättsakt kan tolkas på olika sätt har domarna dessutom ännu större makt eftersom de kan forma lagen genom sin tolkning.

Internationell rättspraxis

Luxemburg erkänner flera internationella domstolars domar, inklusive domar från Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna i Strasbourg.

EU-rättspraxis

Enligt artikel 267 i EUF-fördraget omfattas nationella domstolar av EU-domstolens rättspraxis. Innan de nationella domstolarna avgör ett mål kan de begära ett förhandsavgörande från EU-domstolen. På så sätt kan de nationella domstolarna lösa problem som uppstår vid tillämpning av EU-lagstiftning och enskilda kan använda sig av denna möjlighet vid dessa domstolar.

Nationell rättspraxis

Huvudregeln är att domstolsavgöranden som meddelas i privaträttsliga mål endast har relativ laga kraft (*res judicata*). Avgörandena är bindande för parterna, men de ändrar inte lagens utformning.

Detsamma gäller flertalet av de domar som förvaltningsdomstolarna meddelar. När en talan väcks mot lagstiftning vid förvaltningsdomstolen (*Tribunal administratif*) eller Högsta förvaltningsdomstolen (*Cour administrative*) har en dom eller ett avgörande allmän räckvidd och offentliggörs i *Mémorial* (Luxemburgs officiella kungörelseorgan).

De domar som författningsdomstolen (*Cour constitutionnelle*) meddelar har också allmän räckvidd och offentliggörs i *Mémorial* (Luxemburgs officiella kungörelseorgan).

Allmänna rättsprinciper

Bland de regler som kan härledas ur rättspraxis är det framför allt viktigt att lyfta fram de allmänna rättsprinciperna, som definieras som de ”rättsregler som rättskipningen är bunden av och vars förekomst bekräftas av domstolarnas avgöranden”.

Rättsreglernas hierarki

I nationell rätt råder det en hierarki mellan olika rättskällor. Författningen är den högsta rättskällan, därefter kommer lagar och förordningar.

I avsaknad av en specifik bestämmelse i författningen grundas den luxemburgska rättsordningens syn på förhållandet mellan internationell och inhemsk lag enbart på rättspraxis.

Luxemburgs rättspraxis på detta område har utvidgats sedan 1950-talet, när först kassationsdomstolen (*Cour de Cassation*), och sedan statsrådet (*Conseil d' Etat*), signalerade ett slut på den tidigare uppfattningen att maktfördelningen omöjliggjorde domstolarnas prövning av huruvida en lag var förenlig med internationella fördrag.

Enligt statsrådets avgörande beslut från 1951 är ”ett internationellt fördrag som införlivats i nationell lagstiftning genom en lag om godkännande en lag av högre dignitet än ett internt organs vilja. Härav följer att vid konflikt mellan bestämmelser i ett internationellt fördrag och senare antagen nationell lagstiftning ska internationell rätt ha företräde framför nationell rätt” (statsrådets beslut av den 28 juli 1951, Pas. lux. t. XV, s. 263).

Formuleringarna i detta beslut har onekligen stor räckvidd, eftersom det utan åtskillnad slås fast att varje internationell norm har företräde framför ett internt organs vilja. De luxemburgska domstolarna har dock aldrig uttryckligen slagit fast att internationella normer ska ges företräde framför författningen.

Det bör påpekas att den konstituerande församlingen, vid tidpunkten för 1956 års förslag, uttryckligen hade förkastat ett regeringsförslag i vilket det angavs att ”bestämmelser i internationell rätt utgör en del av den nationella rättsordningen. De har företräde framför nationella lagar och alla andra nationella bestämmelser”. Av kommentarerna till artiklarna framgick tydligt att den sistnämnda formuleringen inbegrep författningsbestämmelser.

Statsrådet erkände dock implicit internationell rätts överhöghet i ett yttrande av den 26 maj 1992 om utkastet till fördraget om Europeiska unionen. I sitt yttrande skrev lagrådet att ”man bör ha i åtanke att enligt regeln om rättsreglernas hierarki har internationell rätt företräde framför nationell rätt och vid en lagkonflikt ska domstolarna upphäva den nationella lagstiftningen till förmån för fördraget. ”Med tanke på hur viktigt det är att undvika motsättning mellan vår nationella rätt och internationell rätt förespråkar statsrådet att författningen på lämpligt sätt och inom en lämplig tidsfrist ändras så att en sådan oförenlighet förhindras”. Luxemburg verkar således ha bestämt sig för den internationalistiska vägen.

Den nuvarande situationen är utan tvekan en följd av att det i Luxemburg saknades granskning av huruvida lagstiftning var förenlig med författningen. Författningsdomstolen kontrollerar att lagstiftningen är förenlig med författningen. En fråga beträffande huruvida en lag som godkänner ett internationellt fördrag är förenlig med författningen får dock inte hänskjutas till denna domstol.

I det luxemburgska rättssystemet kan lagar som strider mot författningen förklaras författningsstridiga av författningsdomstolen. En luxemburgsk domstol eller förvaltningsdomstol kan hänskjuta ett ärende till författningsdomstolen när det mål som den prövar ger upphov till en fråga om författningsenlighet. Det är inte möjligt för enskilda att vända sig direkt till domstolen.

Det går också att väcka en talan om ogiltigförklaring av en rättsstridig rättsakt vid förvaltningsdomstolen, och överklaga dess beslut till Högsta förvaltningsdomstolen. En sådan talan får dock endast väckas inom tre månader från offentliggörandet av rättsakten. Om en rättsakts laglighet diskuteras i en domstol eller förvaltningsdomstol efter det att denna period har löpt ut har domstolen fortfarande möjlighet att upphäva rättsakten till förmån för lagen. Till skillnad från den direkta talan som kan väckas under de tre månader som följer på offentliggörandet är detta avgörande dock inte allmänt verkställbart.

Nationellt ikraftträdande av bestämmelser i överstatliga instrument

Internationella överenskommelser

Den luxemburgska författningen innehåller endast en mycket kortfattad beskrivning av förfarandet för att godkänna internationella fördrag och det anges endast att ”fördrag får inte verkan förrän de godkänts genom lag och offentliggjorts i den form som föreskrivs för offentliggörande av lagar”.
Luxemburg är ett land med en monistisk tradition. Fördraget gäller med andra ord på samma på samma sätt som en inhemsk luxemburgsk norm utan att man behöver införliva fördraget på något särskilt sätt.
Lagen om godkännande är därför mycket kortfattad och brukar endast innehålla en enda artikel enligt vilken ett visst fördrag ”härmed godkänns”. Denna lag saknar normativt innehåll. Genom lagen om godkännande godkänns men införlivas inte ett rättsinstrument. Dess enda syfte är ett bemyndiga regeringen att gå vidare med ratificeringen av fördraget.
Lagen om godkännande antas av parlamentet enligt det vanliga förfarandet. I regel krävs absolut majoritet vid omröstningen, förutom om fördraget innehåller delegering av befogenheter (se nedan). Sedan 1956 års ändring innehåller den luxemburgska författningen en uttrycklig bestämmelse som gör det möjligt att delegera befogenheter till internationella organisationer genom fördrag. I artikel 49*bis* i författningen anges att ”utövandet av de befogenheter som författningen ger den lagstiftande, verkställande och dömande makten kan genom fördrag tillfälligt ges till institutioner som regleras av internationell rätt”. I artikel 37.2 i författningen föreskrivs dock att denna typ av fördrag måste godkännas av parlamentet med en extra stor majoritet.
Förutom vid de tillfällen då det uttryckligen föreskrivs medför antagandet av en lag om godkännande inte att ett fördrag träder i kraft i luxemburgsk rätt. Lagen om godkännande är en förutsättning för att fördraget ska träda i kraft men detta sker först efter att det har ratificerats. Även efter parlamentets godkännande har den verkställande makten i Luxemburg dessutom rätt att ratificera texten, och utövandet av den befogenheten kan inte granskas av domstolarna.
För att ett fördrag ska träda i kraft i nationell rätt måste följande tre villkor vara uppfyllda: 1) Luxemburg måste ha ratificerat fördraget, 2) fördraget måste gälla internationellt och 3) den fullständiga fördragstexten måste ha offentliggjorts i Luxemburgs officiella kungörelseorgan (*Mémorial*) på samma sätt som en lag.
Det bör noteras att offentliggörandet av fördraget (vilket krävs enligt artikel 37 i författningen) är ett separat krav från kravet om offentliggörande av lagen om godkännande av fördraget. I de flesta fall uppfylls båda dessa villkor på samma gång, dvs. fördragstexten offentliggörs i *Mémorial* direkt efter lagtexten. Det rör sig dock om två olika rättsakter och de skulle kunna offentliggöras separat eftersom fördraget inte ingår i lagen om godkännande.

EU-normer

Luxemburgs författning innehåller inte några särskilda bestämmelser om införlivande av EU:s sekundärlagstiftning med Luxemburgs nationella lagstiftning. EU-direktiv genomförs vanligtvis genom en lag som antas med enkel majoritet i parlamentet.
Även om EU-direktiv i princip vanligtvis måste införlivas med den luxemburgska lagstiftningen genom lag är det emellertid inte nödvändigt att använda en formell lag när direktivet rör en fråga som redan regleras av en luxemburgsk lag som inte strider mot direktivet. I så fall kan införlivandet ske genom en storhertiglig förordning som antas på grundval av den allmänna befogenhet att verkställa lagar som regeringen har med stöd av artiklarna 33 och 36 i författningen. *Strikt talat* är det då den luxemburgska lagen som storhertigen verkställer, även om innehållet i förordningen i praktiken grundas på EU-direktivet.
Man kan till och med undvika lagstiftning när den fråga som direktivet reglerar har varit föremål för en lag om delegation genom vilken parlamentet ger regeringen befogenhet att hantera frågor som i vanliga fall omfattas av lagstiftning genom enkla förordningar.
Parlamentet har antagit sådana ”delegationslagar” sedan 1915 och regeringen har således omfattande lagstiftningsbefogenheter på ekonomi- och finansområdet. Även utan en uttrycklig EU-hänvisning skulle det därför utan tvekan ha varit möjligt att införliva en mängd EU-direktiv.
Införlivandet av EU-direktiv regleras trots det i dag av en särskild lag om delegation av den 9 augusti 1971, ändrad genom lag av den 8 december 1980. Denna lag begränsas till att ge regeringen tillåtelse att genomföra och ställa sig bakom EU-direktiv som rör ekonomi, teknik, jordbruk, skogsbruk, sociala angelägenheter och transport. De aktuella storhertigförordningarna måste ha godkänts av relevant parlamentsutskott. Detta avviker från det vanliga förfarandet.
I likhet med lagstiftningsförfarandet kännetecknas förfarandet för att anta storhertigliga förordningar av regeringens skyldighet att lägga fram ett lagförslag för statsrådet och yrkessammanslutningarna (*Chambres professionnelles*). Till skillnad från lagstiftningsförfarandet får regeringen i detta förfarande emellertid avstå från sådana samråd om antagandet av den rekommenderade åtgärden brådskar. Regeringen kan dock inte använda sig av denna möjlighet när den har för avsikt att införliva ett EU-direktiv med hjälp av en storhertiglig förordning. Lagen av den 9 augusti 1971 kompletterar det vanliga regleringsförfarandet genom sitt krav på dels obligatoriskt samråd med statsrådet, dels relevant parlamentsutskotts godkännande.
I båda fallen antas texten till den storhertigliga förordningen av ministerrådet (*Conseil des ministres*). Den undertecknas sedan av ansvarig minister och överlämnas till storhertigen för tillkännagivande. Den storhertigliga förordningen träder i kraft efter offentliggörandet i *Mémorial*.

Ikraftträdande av regler med nationellt ursprung

I Luxemburg träder lagar och förordningar i kraft först sedan de har offentliggjorts i *Mémorial*.

Myndigheter som har rätt att anta rättsregler

Internationella normer

I den luxemburgska författningen anges att ”storhertigen undertecknar fördrag”. Det tilläggs dock att ”fördraget får inte verkan innan det har godkänts genom lag och offentliggjorts i den form som föreskrivs för offentliggörande av lagar”.
Det bör noteras att godkännande krävs för alla internationella fördrag oavsett deras syfte och att godkännandet måste ges i form av en lag. Det sistnämnda förtydligandet infördes 1956 på statsrådets uttryckliga begäran. Statsrådet ansåg att ”detta godkännande är knutet till lagstiftningsprocessen, eftersom författningen endast erkänner detta enda förfarande, som gäller alla uttryck för parlamentets vilja, oavsett vilken fråga det rör sig om”.

Nationella normer

I storhertigdömet Luxemburgs rättssystem ligger **initiativrätten** hos parlamentet eller regeringen.
Regeringens initiativrätt kallas ”regeringsinitiativ” och utövas genom ”**lagförslag från regeringen**” (regeringsförslag).
Parlamentets initiativrätt kallas ”parlamentariska initiativ” och utövas genom ”**lagförslag från enskilda ledamöter**” (ledamotsförslag).
Därefter yttrar sig olika instanser (yrkessammanslutningar), men framför allt **statsrådet**, om regeringsförslaget eller ledamotsförslaget. Efter att statsrådet har yttrat sig om regeringsförslaget eller ledamotsförslaget skickas det tillbaka till parlamentet.

Process för att anta dessa rättsregler

Lagar

Parlamentet är ett enkammarparlament.
För att minska risken för att ett enkammarsystem fattar för snabba beslut föreskrev Luxemburgs konstituerande församling att varje regeringsförslag i princip måste bli föremål för två omröstningar, och att dessa måste hållas med minst tre månaders mellanrum.
I författningen anges dock att kravet på en andra omröstning (kallad ”den andra konstitutionella omröstningen”) inte behöver uppfyllas ”om parlamentet, efter att ha hört statsrådet, vid offentligt sammanträde beslutar annorlunda”.
Statsrådet utövar en mycket viktig uppgift i detta sammanhang. Dess roll påminner om den som andra kammaren har i andra staters parlament (särskilt den roll som det brittiska överhuset har). Lagrådet involveras redan före parlamentsdebatterna. Enligt författningen ska statsrådet höras i samband med alla

regeringsförslag eller förslag från enskilda ledamöter. Statsrådet deltar sedan en andra gång efter den första omröstningen i parlamentet, när parlamentet vid ett offentligt sammanträde ska ta ställning till om det ska avstå från den andra omröstningen.
I praktiken avstår man i de flesta fall från en andra omröstning. Statsrådet har också antagit en policy enligt vilken parlamentet ges tillstånd att avstå från den andra omröstningen i nästan alla fall, och där en andra omröstning reserveras för de viktigaste fallen. Potentiella hinder för att avstå från omröstningen undanröjs ofta under det preliminära förfarandet.
Det bör noteras att statsrådets befogenheter inte innebär att det har vetorätt, vilket skulle vara svårt att förena med den omständigheten att det inte är ett folkvalt organ. Satsrådets ledmöter utses nämligen av storhertigen. Om en post blir ledig utses en ersättare i första hand direkt av storhertigen, i andra hand från en lista på tre kandidater som parlamentet har föreslagit och i tredje hand från en lista på tre kandidater som statsrådet har föreslagit. Statsrådet kan endast fördröja antagandet av en lag med två månader, och på så sätt ge lagstiftaren tid för eftertanke.
Storhertigen deltar inte bara när lagstiftningsförfarandet inleds (för regeringsförslag) utan även efter att den slutliga lagtexten har antagits av parlamentet. I den luxemburgska författningen anges att ”storhertigen tillkännager lagar inom tre månader från parlamentets omröstning”.

Storhertigliga förordningar

Enligt artikel 2 i lagen av den 12 juli 1996 om reformering av statsrådet (*loi du 12 juillet 1996 portant réforme du Conseil d'Etat*) kan **förslag till förordningar** om tillämpning av lagar eller fördrag inte läggas fram för storhertigen förrän **statsrådet** har avgett ett **yttrande**.
Regeringen kan dock kringgå denna generella regel i nödsituationer (efter bedömning av storhertigen på grundval av ett underbyggt yttrande från den minister som tagit initiativet) och på så sätt slippa begära yttrande från statsrådet. Det här **nödförfarandet** får dock bara utnyttjas i undantagsfall.
Om det enligt en rättsakt dessutom krävs att statsrådet ska yttra sig över genomförandebestämmelserna till samma rättsakt kan inte nödförfarandet utnyttjas. Samma sak gäller för ändringar av förordningar där statsrådet eller en annan hög instans redan har avgett ett första yttrande.
På samma sätt som när det gäller rättsakter yttrar sig statsrådet om förslag till förordningar genom **motiverade betänkande** som innehåller ett allmänt resonemang, en genomgång av själva förslaget och i förekommande fall ett motförslag.
statsrådet granskar förslagen till rättsakter både formmässigt och innehållsmässigt och kontrollerar om de överensstämmer med överordnade rättsinstrument.

Rättsdatabaser

Webbplatsen Légilux är den luxemburgska statens online-rättsportal.
Här finns landets lagstiftning, antingen i originalversioner i det officiella kungörelseorganets A-serie (*Mémorial A*) eller som konsoliderade texter vilka till stor del ingår i den samlade författningssamlingen.
Webbplatsen är indelad i följande tre huvudavdelningar:
Lagstiftning – med publikationer med luxemburgsk lagstiftning och andra publikationer samt konsoliderade texter.
Förvaltning – med publikationer om förvaltning. Den viktigaste är samlingen av texter ur det officiella kungörelseorganets B-serie (*Mémorial B*) och *Annuaire Officiel d'Administration et de Législation* (den officiella årsboken över förvaltning och lagstiftning).
Bolag och organisationer – *Mémorial C* ersattes den 1 juni 2016 med en förteckning över publikationer som är tillgängliga på webbplatsen för det luxemburgska bolagsregistret (*Registre de commerce et des Sociétés* – RCS). De arkiverade utgåvorna av *Mémorial C*, från 1996 till och med publiceringen av den sista *Mémorial C* den 27 juli 2016, finns tillgängliga på avdelningen för bolag och organisationer.

Är tillgången till databasen kostnadsfri?

Ja, tillgången till databasen är **kostnadsfri**.

Länkar

Webbplatsen Légilux
Statsrådet
Parlamentet
Regeringen
Justitieministeriet

Senaste uppdatering: 17/07/2020

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Nationell lagstiftning - Ungern

På den här sidan hittar du information om rättsordningen i Ungern.

Rättskällor

I. Rättsreglernas hierarki

1. Grundlagen

Överst i den ungerska rättsordningens hierarki står **Ungerns grundlag** (utfärdad den 25 april 2011), som alla övriga lagar måste vara förenlig med.
Grundlagen antogs av det **ungerska parlamentet** (nationalförsamlingen), och för att **ändra** grundlagen krävs **två tredjedelars majoritet av samtliga parlamentsledamöters röster** (artikel S.2 i grundlagen).
Grundlagen och övergångsbestämmelserna till denna (övergångsbestämmelser till Ungerns grundlag, utfärdade den 31 december 2011) **trädde i kraft den 1 januari 2012**.
Grundlagen består av **sex avdelningar**: en ingress med rubriken **Nationell bekännelse** och avdelningar med rubrikerna **Grundval** (artiklarna A–U), **Frihet och ansvar** (artiklarna I–XXXI), **Staten** (artiklarna 1–54), Särskilda rättsordningar och **Slutbestämmelser och övriga bestämmelser**.
Avdelningen med rubriken **Grundval** innehåller allmänna bestämmelser och i denna avdelning definieras följande:
Statsskick.
Statens grundläggande principer.
Överföring av vissa befogenheter till Europeiska unionen.
Ungerns huvudstad och regionala administrativa enheter.
De viktigaste bestämmelserna om ungerskt medborgarskap och hur detta erhålls.
Ungerns officiella språk, riksvapen, flagga, nationalsång, nationella helgdagar och officiell valuta.
Grundlagens plats i det ungerska rättssystemet, dvs. att grundlagen utgör grunden för Ungerns rättssystem.
Förfarandet för att anta och ändra grundlagen.
Ungerns olika typer av lagstiftning.
Ett antal grundläggande principer, däribland

förbud mot att gripa makten med våld,
ansvar för de ungrares öde som bor utanför Ungerns gränser,
samarbete för att skapa europeisk enighet,
skydd av äktenskapsinstitutionen,
säkerställande av villkor för rättvis konkurrens,
principen om balanserad, transparent och hållbar budgetförvaltning,
skyldigheten att skydda och bevara naturresurser,
skapandet och bevarandet av fred och säkerhet, och strävan efter samarbete med alla världens nationer och länder för att åstadkomma en hållbar utveckling för mänskligheten.
I avdelningen med rubriken **Frihet och ansvar** anges grundläggande rättigheter och skyldigheter. **De grundläggande rättigheterna är (bland annat) följande**:
Rätten till liv och mänsklig värdighet.
Förbud mot tortyr, omänsklig eller förnedrande bestraffning och behandling, slaveri eller träldom och människohandel.
Förbud mot all rashygienisk verksamhet, all användning av den mänskliga kroppen eller kroppsdelar i vinstsyfte, och mänsklig kloning.
Rätten till frihet och personlig säkerhet och bestämmelser som garanterar att ingen berövas sin frihet.
Rätten till fri rörlighet och att fritt välja bostadsort.
Rätten till privatliv och familjeliv.
Rätt till skydd av personuppgifter och åtkomst till uppgifter av allmänt intresse.
Rätten till tanke-, samvets- och religionsfrihet.
Rätten att delta i fredliga sammankomster.
Yttrandefrihet.
Rätten till utbildning och kultur.
Rätten att fritt välja sitt arbete, yrke och att bedriva näringsverksamhet.
Äganderätten.
Förbud mot utvisning av ungerska medborgare från Ungern.
Asylrätten.
Likhet inför lagen.
Icke-diskriminering.
Förbud mot barnarbete.
Rätten till en hälsosam miljö.
Rätten att rösta och ställa upp som kandidat i val av ledamöter av det ungerska parlamentet, lokala företrädare och borgmästare, och av ledamöter av Europaparlamentet.
Rätten att få sin sak opartiskt och rättvist behandlad av myndigheterna inom en rimlig tid.
Varje ungersk medborgares rätt att skyddas av Ungern under sin utlandsvistelse.
I grundlagen definieras även nationella minoriteters rättigheter och de grundläggande rättigheterna för personer som är föremål för straffrättsliga förfaranden.
Enligt grundlagen strävar Ungern bland annat efter att
ge alla sina medborgare social trygghet,
varje person ska ha ett drägligt boende och tillgång till samhällstjänster.
I grundlagen fastställs även vissa **skyldigheter**, nämligen
skyldigheten att bidra till att tillgodose gemensamma behov (dela allmänna bördor), och
skyldigheten för ungerska medborgare att försvara sitt land.
Avdelningen i grundlagen med rubriken **Staten** innehåller de mest grundläggande bestämmelserna gällande landets offentliga ämbeten och viktigaste institutioner. Här regleras bland annat den rättsliga ställningen och uppgifterna för
parlamentet,
republikens president,
regeringen,
oberoende tillsynsmyndigheter,
författningsdomstolen,
domstolsväsendet och åklagarämbetet,
ombudsmannen för mänskliga rättigheter,
lokala styrande organ,
ungerska centralbanken,
nationella revisionsmyndigheten,
ungerska försvarsmakten,
polisen och de nationella säkerhetsstyrkorna,
nationella folkomröstningar.
Avdelningen i grundlagen med rubriken **Särskilda rättsordningar** innehåller regler som reglerar nationella krissituationer, nödsituationer, preventiva försvarssituationer, terroristhot, oväntade attacker och extrem fara.

2. Lagar

I Ungern är det **parlamentet** som antar lagar. I grundlagen fastställs de **grundläggande rättigheter och skyldigheter** som ska regleras i lag. Parlamentet antar lagar med **enkel majoritet** (mer än hälften av de närvarande ledamöternas röster). Detta gäller inte de så kallade **kardinallagar** som definieras i grundlagen. För att anta eller ändra dessa krävs **två tredjedelars** majoritet av de **närvarande** parlamentsledamöternas röster.
Enligt grundlagen gäller kardinallagarna exempelvis medborgarskap, kyrkor, rättigheter för nationella minoriteter i Ungern, parlamentsledamöternas och den ungerska presidentens rättsliga ställning och ersättning, författningsdomstolen, de lokala styrande organen, detaljerade regler för användning av riksvapnet och flaggan och bestämmelserna om statliga utmärkelser.
Enligt grundlagen kräver erkännande av EU:s grund- och ändringsfördrags bindande karaktär, en krigsförklaring, ingående av fredsfördrag och en förklaring om en särskild rättsordning två tredjedelars majoritet av samtliga parlamentsledamöters röster.
Innan 1989 års lag XXXI om ändring av konstitutionen antogs hade Ungerns presidentråd rätt att anta lagdekret. När det gäller rättsreglernas hierarki likställs ännu gällande lagdekret med lagar.

3. Dekret

I grundlagen skiljer man mellan regeringsdekret, premiärministerdekret, ministerdekret, dekret från den ungerska centralbankschefen, dekret från oberoende tillsynsmyndigheter och dekret från lokala myndigheter. I nationella krissituationer kan även det nationella försvarsrådet utfärda dekret, och vid undantagstillstånd även den ungerska presidenten.

3.1 Regeringsdekret

Regeringens befogenhet att utfärda **dekret** kan vara **autonom eller följa av lag**. Den autonoma behörigheten bygger på artikel 15.3 i grundlagen, i vilken fastställs att regeringen får utfärda dekret inom sina behörighetsområden i alla frågor som inte regleras i lag. Inget regeringsdekret får strida mot någon lag. Detta inskränker inte parlamentets befogenheter, eftersom parlamentet är behörigt att anta lagar på alla områden.

Enligt grundlagen och lag CXXX från 2010 om stiftande av lagar får regeringen utfärda dekret om genomförande av lagar. Enligt artikel 5.1 i lag CXXX från 2010 ska dekret om genomförandebestämmelser innehålla bestämmelser om behörighet, syfte och tillämpningsområde. Behörigheten får inte delegeras.

3.2 Premiärministerdekret

Enligt grundlagen kan även premiärministern utfärda dekret, t.ex. genom dekret utse en biträdande premiärminister bland ministrarna. Premiärministerdekret har samma ställning som ministerdekret i lagstiftningshierarkin.

3.3 Ministerdekret

Ministerdekret har lägre rang än regeringsdekreten i lagstiftningshierarkin. Enligt grundlagen utfärdar ministrar dekret **om de har befogenhet** därtill enligt lag eller regeringsdekret (som utfärdats i enlighet med den ursprungliga lagstiftningsbefogenheten), antingen oberoende eller efter överenskommelse med någon annan minister. Sådana dekret får inte strida mot någon lag, regeringsdekret eller dekret från den ungerska centralbankschefen.

3.4 Dekret från den ungerska centralbankschefen

Inom ramen för sin behörighet enligt en kardinallag får chefen för den ungerska centralbanken utfärda **dekret**, så länge dessa inte strider mot andra lagar.

3.5 Dekret från chefer för oberoende tillsynsorgan

Enligt artikel 23.4 i grundlagen får chefer för oberoende tillsynsorgan, inom ramen för sin behörighet enligt en kardinallag, utfärda dekret, så länge dessa inte strider mot andra lagar, regeringsdekret, premiärministerdekret, ministerdekret eller dekret från den ungerska centralbankschefen.

3.6 Lokala dekret

Enligt artikel 32.2 i grundlagen får lokala styrande organ anta lokala dekret inom sina ansvarsområden för att reglera lokala sociala angelägenheter som inte regleras i lag eller med stöd av en lag. Lokala dekret får inte strida mot annan lagstiftning.

Detaljerade regler om dekret som ska antas av lokala styrande församlingar anges i lag CLXXXIX från 2011 om Ungerns lokala myndigheter.

4. Internationella överenskommelser och grundläggande internationella rättsprinciper

Den ungerska regeringen får ingå **internationella överenskommelser** med andra länder och regeringar i andra länder. Förhållandet mellan internationella överenskommelser och inhemska lagar bygger i Ungern på ett dualistiskt system. Detta innebär att internationella överenskommelser **införlivas med inhemsk rätt** när de **stadfästs** via lagstiftning.

Internationella rättsprinciper

Enligt artikel Q.3 i grundlagen tillämpar Ungern de allmänt erkända internationella rättsprinciperna. Internationell sedvanerätt och de grundläggande internationella rättsprinciperna införlivas med nationell rätt utan att behöva ändras.

II. Andra rättskällor än lagar

1. Rättsliga instrument för statsförvaltningen

Det ungerska rättssystemet innehåller rättsliga instrument för statsförvaltningen som, även om de innehåller normativa bestämmelser, inte är lagstiftning. I lagen om stiftande av lagar (lag CXXX från 2010) definieras två typer av rättsliga instrument för statsförvaltningen, nämligen normativa beslut och normativa instruktioner. Dessa regler är inte bindande för alla. Det rör sig om interna regler, organisatoriska regler och driftsregler som endast rör utfärdaren eller organ eller personer som är underställda denne. Normativa beslut och instruktioner kan inte användas för att fastställa medborgarnas rättigheter och skyldigheter. Rättsliga instrument för statsförvaltningen får inte strida mot annan lagstiftning och får inte upprepa andra lagbestämmelser.

Enligt den tidigare lagen om stiftande av lagar (lag XI från 1987) kunde även **statistiska meddelanden** och **rättsliga riktlinjer** klassificeras som rättskällor (i form av andra rättsliga styrinstrument) som inte anses utgöra lagstiftning. I den ny lagen nämns inte dessa. Rättsliga riktlinjer upphävdes när den nya lagen trädde i kraft (den 1 januari 2011), men statistiska meddelanden som utfärdats före det datumet gäller till dess de upphävs. (Statistiska meddelanden utfärdas av chefen för statistiska centralbyrån och innehåller rättsligt bindande bestämmelser som uteslutande består av statistiska begrepp, metoder, klassificeringar, förteckningar och sifferuppgifter.)

1.1 Normativa beslut

I normativa beslut kan parlamentet, regeringen och andra centrala förvaltningsmyndigheter, författningsdomstolen och budgetrådet anta bestämmelser om sin organisation, sitt funktionssätt, sin verksamhet och sina åtgärdsprogram.

I normativa beslut kan även lokala myndighetsorgan anta bestämmelser om sin egen verksamhet och verksamheten i de organ som lyder under dem, samt om sina åtgärdsprogram och hur de organ som lyder under dem ska organiseras och fungera. På samma sätt kan normativa beslut användas av nationella självstyrande organ för att anta bestämmelser om deras organisation och funktionssätt, verksamhet och åtgärdsprogram, samt motsvarande bestämmelser för de organ som lyder under dem.

1.2 Normativa instruktioner

Inom sitt ansvarsområde och enligt lag kan den ungerska presidenten, premiärministern, chefen för centrala förvaltningsmyndigheter (förutom regeringen), ordföranden för det nationella domstolsverket, riksåklagaren, ombudsmannen för grundläggande rättigheter, chefen för den ungerska centralbanken, ordföranden för den nationella revisionsmyndigheten, chefen för myndighetskontor på stads- eller distriktsnivå, borgmästare och stadssekreterare genom normativa instruktioner fastställa bestämmelser om hur de organ som de leder, styr eller övervakar ska vara organiserade eller fungera.

Dessutom får parlamentet, presidenten, författningsdomstolen, ombudsmannen för grundläggande rättigheter, oberoende tillsynsorgan, premiärministerns kansli och departementschefen utfärda normativa instruktioner som är bindande för organisationens personal.

2. Författningsdomstolens avgöranden

Författningsdomstolens avgöranden spelar en viktig roll i det ungerska rättssystemet.

Enligt lag CLI från 2011 om författningsdomstolen har författningsdomstolen följande **uppgifter**:

Att i efterhand granska om lagstiftningen är förenlig med grundlagen.

Att i förväg granska om lagar som redan har antagits men inte trätt i kraft och vissa bestämmelser i internationella konventioner strider mot grundlagen.

Att göra en individuell granskning på begäran av en domare. Om en domare under prövningen av ett mål ska tillämpa delar av lagstiftning som han eller hon anser strider mot grundlagen, eller som författningsdomstolen har slagit fast strider mot grundlagen, ska domaren vilandeförklara målet och be författningsdomstolen att förklara att den aktuella delen av lagstiftningen strider mot grundlagen och förbjuda att den författningsstridiga delen av lagstiftningen tillämpas.

Att meddela dom i klagomål som rör grundlagen, baserat på överträdelser av rättigheter som garanteras i grundlagen. Den person eller organisation som är part i det enskilda målet kan inge ett grundlagsklagomål om personens eller organisationens rättigheter enligt grundlagen har åsidosatts till följd av genomförandet av den författningsstridiga lagstiftningen i den pågående rättsprocessen, och han eller hon har uttömt alla överklagandemöjligheter eller inte har rätt att överklaga.
Att granska rättsakter för att kontrollera att de är förenliga med internationella överenskommelser.
Att täppa till rättsliga luckor i grundlagen.
Att lösa behörighetskonflikter mellan statliga organ eller mellan lokala myndigheter och statliga organ.
Att tolka bestämmelserna i grundlagen.
Att hålla olika typer av domstolsförhandlingar i mål som faller inom dess behörighetsområde och i enlighet med vad lagen föreskriver.
Författningsdomstolens avgöranden ska vara tydligt motiverade. Författningsdomstolens avgöranden kan inte överklagas och är bindande för alla.

3. Domstolarnas rättspraxis

För att uppfylla sitt ansvar för att se till att lagstiftningen tillämpas enhetligt och att lägre rättsinstanser ges rättsliga riktlinjer fattar Ungerns högsta domstol, **Kúria** (före den 1 januari 2012 benämnd Högsta domstolen), **beslut om rättslig enhetlighet** och utfärdar **principbeslut**.
Ett **enhetlighetsförfarande** kan inledas om rättspraxisens utveckling och enhetlighet kräver att ett beslut om enhetlighet antas i en principfråga, samt om en av Kúrias avdelningar avser att frångå ett beslut som tagits av en annan av Kúrias avdelningar. Avgöranden om enhetlig rättspraxis är bindande för domstolarna.
Principbeslut bygger på Kúrias rättsavdelningars praxis och främjar även enhetliga domslut.
Avgöranden om att säkerställa en enhetlig rättspraxis och principbeslut offentliggörs i **Högsta domstolens rättsfallssamling**.

III. Lagstiftningens tillämpningsområde

Lagstiftningen gäller för hela Ungern, medan lokala dekret gäller för det geografiska område där den lokala myndigheten är behörig. Lagar gäller för fysiska personer, juridiska personer och organisationer som inte är juridiska personer inom Ungerns territorium, och för ungerska medborgare med hemvist i utlandet. En lokal myndighets dekret gäller fysiska personer, juridiska personer och organisationer som inte är juridiska personer i den region där myndigheten är behörig.
Lagen om stiftande av lagar innehåller ett förbud mot **retroaktiv verkan**, och slår fast att man i en rättsregel inte kan fastställa skyldigheter, upphäva eller begränsa rättigheter eller förklara handlingar olagliga under perioden före rättsregelns ikraftträdande.
Ikraftträdandedagen måste alltid fastställas i lagstiftningen så att tillräcklig tid kan avsättas för att förbereda sig för tillämpningen lagen.
Lagstiftningen och därmed sammanhängande **tillämpningsföreskrifter** måste träda i kraft samtidigt. En lag (eller en lagbestämmelse) upphör att gälla om den upphävs eller med stöd av lagen om stiftande av lagar (om den endast innehåller bestämmelser om ändring eller upphävande).

IV. Rättsdatabaser

I Ungern är det officiella kungörelseorganet Magyar Közlöny, som publiceras elektroniskt och vars lydelse ska anses giltig.
Det ungerska officiella kungörelseorganet innehåller ungersk lagstiftning (med undantag av lokala dekret), däribland
författningsdomstolens beslut och avgöranden, vilka i enlighet med rättsföreskrifter eller på grundval av ett beslut från författningsdomstolen måste offentliggöras i det officiella kungörelseorganet,
parlamentsbeslut,
Kúrias avgöranden om rättslig enhetlighet,
yttranden från den nationella valkommissionen,
bilagor, inklusive rättsfallssamlingen,
det officiella protokollet från parlamentets sammanträde.
Ungerns elektroniska författningssamling (Nemzeti Jogszabálytár) innehåller all lagstiftning (med undantag för lokala dekret) och alla rättsliga instrument för statsförvaltningen som är i kraft på sökdagen. Detta presenteras i en konsoliderad version, tillsammans med tillägg och andra ändringar.
Du kan söka efter information både via titel och nummer och genom fritextsökning.
Tillgången till dessa databaser är **gratis** och omgärdas inte av några restriktioner.

Länkar

Ungerns officiella kungörelseorgan i elektroniskt format
Ungerns elektroniska författningssamling

Senaste uppdatering: 17/07/2020
Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Nationell lagstiftning - Malta

Här hittar du information om rättssystemet på Malta.

Rättskällor

Acts of Parliament (primärlagstiftning, dvs. rättsakter som antas av parlamentet).
Förordningar, regler, beslut och stadgor (sekundärlagstiftning).
EU-lagstiftning, inklusive EU-domstolens avgöranden.
Författningen är den grundläggande nationella rättskällan. Där fastslås att parlamentet ska stifta lagar genom *Acts of Parliament*, men parlamentet får delegera lagstiftningsbefogenheter till andra organ (som ministerier, myndigheter och offentliga organ). De har rätt att anta sekundärlagstiftning enligt de befogenheter som anges i en *Act of Parliament*.
Den nationella rättsordningen måste också betraktas i förhållande till EU-lagstiftningen och framförallt anslutningsfördraget.
Maltas rätt är inte prejudikatsbaserad. Domstolen tolkar lagen som den beskrivs i olika lagtexter. Det betyder dock inte att prejudikat inte äger auktoritet. Som en allmän regel gör domstolarna inte avsteg från en väl etablerad princip som fastställts genom rättspraxis om det inte finns ett tungt vägande skäl till detta. Underrätterna brukar också följa de principer som en högre instans har fastställt i en viss rättsfråga.

Olika typer av rättsakter – beskrivning

Internationella fördrag kan också ingå i Maltas lagstiftning.

Europakonventionen

Genom parlamentets lag XIV från 1987 införlivades Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna i den maltesiska lagstiftningen. Alla maltesiska lagar måste vara förenliga med rättigheterna och friheterna i konventionen. Domstolarna utövar tillsyn.

Rättsreglernas hierarki

På nationell nivå är författningen landets högsta lag. Därefter kommer *Acts of Parliament* och sekundärlagstiftningen. Dessutom är anslutningsfördraget och EU-förordningar rättsligt bindande och gäller på Malta precis som i alla andra medlemsländer.

Institutionell ram

Institutioner som antar rättsregler

Ansvaret delas mellan den lagstiftande, den verkställande och den dömande makten. De tre pelarna har specifika befogenheter inom sitt eget område och systemet med horisontell maktdelning, som Malta har ärvt från engelska rättsstatsprinciper, gör att rättssystemet kan fungera smidigt.

Beslutsprocessen

Malta följer det brittiska parlamentariska systemet, vilket inte är särskilt förvånande med tanke på att landet stod under brittiskt styre i 180 år. En minister lägger fram ett lagförslag för en första behandling i parlamentet. Förslaget offentliggörs i den officiella tidningen. Beroende på hur viktig lagen är kan den föregås av en vitbok. *House of Representatives* (representanthuset) inrättar sedan ett utskott för att behandla lagförslaget. Efter en andra behandling där parlamentsledamöterna får tillfälle att ge allmänna synpunkter på förslaget, granskas det mer i detalj av utskottet, som sedan lägger fram eventuella ändringsförslag. När utskottsbehandlingen är klar sänds lagförslaget tillbaka till parlamentet för en sista, tredje behandling. Förslaget ska till sist godkännas av presidenten innan det blir en färdig lag.

I allmänhet brukar lagar träda i kraft samma dag som de offentliggörs, om det inte uttryckligen anges i själva rättsakten att den ansvariga ministern får fastställa ett annat datum.

Rättsdatabaser

Nationell rättsdatabas: Laws of Malta – Legal Services

Här hittar du

all nationell primär- och sekundärlagstiftning

rättsliga dokument som lagar, propositioner, rättsliga meddelanden och stadgar.

Länkar

Laws of Malta

Senaste uppdatering: 04/05/2021

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Obs. Nyligen ändrades ursprungsversionen på nl av den här sidan. Våra
översättare håller på att översätta den nya sidan till svenska.

Nationell lagstiftning - Nederländerna

Här hittar du information om rättssystemet i Nederländerna.

I den nederländska regeringen ingår ministrarna och även Konungen. Detta är ovanligt bland de västeuropeiska monarkierna, där monarken oftast inte ingår i regeringen. Nederländerna har varit en konstitutionell monarki med ett parlamentssystem ända sedan den genomgripande ändringen av grundlagen som skedde 1848.

Rättskällor

Typer av rättsliga instrument – beskrivning

Grundlagen (*Grondwet*) ger ramen för hur den nederländska staten är organiserad och ligger till grund för lagstiftningen. Fördrag mellan Nederländerna och andra stater är en mycket viktig rättskälla. I artikel 93 i grundlagen anges att bestämmelser i fördrag och i beslut av internationella institutioner kan ha direkt effekt i den nederländska rättsordningen. I så fall har dessa bestämmelser företräde framför nederländska lagar. Inhemsk lagstiftning är inte tillämplig om den är oförenlig med de internationella bestämmelserna. De EU-regler som föreskrivs i fördrag, förordningar och direktiv är således en viktig rättskälla i Nederländerna.

I stadgan för Konungariket Nederländerna regleras det konstitutionella förhållandet mellan Nederländerna, Aruba, Curaçao och Sint Maarten.

Lagar stiftas på nationell nivå. Centralregeringen kan genom bemyndigande i lag meddela (ytterligare) bestämmelser i form av allmänna förvaltningsbestämmelser (*algemene maatregelen van bestuur*) och bestämmelser som utfärdas på ministerienivå (*ministeriële regelingen*). Det är även möjligt att fastställa självständiga allmänna förvaltningsföreskrifter (som inte bygger på lag). Enligt grundlagen har även vissa myndigheter på lägre nivå (provinser, kommuner och vattenmyndigheter) rätt att utfärda bestämmelser.

Rättspraxis är en rättskälla eftersom ett domstolsavgörandes betydelse inte inskränker sig till det specifika mål som avgörandet meddelades i. Högre domstolars avgöranden är vägledande. Högsta domstolens avgöranden är särskilt betydelsefulla eftersom denna domstol har till uppgift att främja en enhetlig rättstillämpning. I nya mål tar domstolar i lägre instans därför hänsyn till ett avgörande från Högsta domstolen innan de meddelar dom.

Allmänna rättsprinciper har betydelse för förvaltningen och rättskipningen. I vissa fall hänvisas det i lagstiftningen till allmänna rättsprinciper, till exempel skälighets- och billighetsprinciperna i civillagen (*Burgerlijk Wetboek*). Domstolarna kan också hänvisa till allmänna rättsprinciper i sina domar.

En annan rättskälla är sedvanerätten, även känd som oskrivna lagar. I princip är sedvanerätten endast relevant om lagen uttryckligen hänvisar till den, men även här kan domstolen beakta sedvanerättsliga regler om det föreligger en konflikt. Däremot kan sedvanerätt inte åberopas som rättskälla i brottmål (artikel 16 i grundlagen).

Rättskällornas hierarki

Enligt artikel 94 i grundlagen är vissa internationella rättsregler högst placerade i normhierarkin. Rättsregler som är oförenliga med dessa är inte tillämpliga. EU-rätten har företräde framför nationell rätt. Därefter följer *Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden* (stadga för Konungariket Nederländerna), grundlagen och lagarna. Dessa har företräde framför andra författningar. Lagar antas gemensamt av regeringen och parlamentet (*Staten-Generaal*).

En lag kan helt eller delvis förlora sin verkan genom nyare lagstiftning. Dessutom finns det en allmän tolkningsregel som säger att speciallagstiftning har företräde framför allmän lagstiftning. Enligt den kontinentala rättstraditionen anses skriftliga lagar dessutom stå över rättspraxis i normhierarkin.

Institutionell ram

Ansvariga myndigheter

Lagstiftningsprocessen

Lagar antas gemensamt av regeringen och parlamentet. Lagstiftningsförslag kan läggas fram av regeringen eller av parlamentets andra kammare. Statsrådet (*Raad van State*) avger yttranden om såväl lagförslag som allmänna förvaltningsföreskrifter. Även andra berörda har vanligtvis möjlighet att yttra sig i samband med utarbetandet av lagförslag.

Lagförslag antas i normala fall av ministerrådet (*ministerraad*), som överlämnar förslagen till statsrådets rådgivande avdelning för rekommendation. Regeringen yttrar sig om statsrådets rekommendation i ett betänkande. Därefter översänder regeringen lagförslaget – med eventuella nödvändiga ändringar – till parlamentets andra kammare genom så kallat *Koninklijke boodschaap* (kunglig kungörelse). Förslaget kan fortfarande ändras under behandlingen i andra kammaren. Rätten att inge ändringsförslag ligger hos andra kammaren. Så snart andra kammaren har godkänt förslaget debatteras det i första kammaren. Första kammaren kan endast godkänna eller avvisa lagförslaget. I detta skede kan förslaget inte längre ändras. När förslaget väl har godkänts av första kammaren undertecknas det av Konungen och ansvarig minister och blir därigenom till lag.

Rättsdatabaser

Overheid.nl är den centrala sökingången för all information som rör Nederländernas myndigheter. Här hittar du bland annat lokal och nationell lagstiftning.
Officielebekendmakingen.nl ger tillgång till de officiella kungörelseorganen (*Staatsblad*, *Staatscourant* och *Tractatenblad*). På webbplatsen hittar du även alla publikationer från det nederländska parlamentet.

Är tillgången till databasen kostnadsfri?

Ja, tillgången till webbplatserna är **kostnadsfri**.

Länkar

Regeringen
https://www.rijksoverheid.nl/
Utrikesministeriet
Parlamentets andra kammare
Government.nl
Houseofrepresentatives.nl

Senaste uppdatering: 19/11/2021

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Obs. Nyligen ändrades ursprungsversionen på de av den här sidan. Våra översättare håller på att översätta den nya sidan till svenska.

Nationell lagstiftning - Österrike

Inledning – Här hittar du information om det österrikiska rättssystemet och en översikt över österrikisk rätt.

Rättskällor

Österrikisk rätt är huvudsakligen skriven (*gesatztes*) rätt. Sedvanerätt spelar däremot en mycket begränsad roll. Högsta domstolens domar ger viktig vägledning om hur lagen ska tillämpas och är av stor betydelse, men rättspraxis (domarskapad rätt) erkänns inte formellt som rättskälla.
I den österrikiska författningen anges att allmänt erkända regler i internationell rätt är en del av den federala rätten, vilket innebär att internationella fördrag införlivas med det österrikiska rättssystemet (med eller utan specifik lagstiftning). Fördragsbestämmelsernas placering i det inhemska rättssystemet avgörs av innehållet.
För att internationella fördrag som ändrar eller kompletterar författningen ska godkännas av *Nationalrat* (det österrikiska parlamentets andra kammare, nedan kallat nationalrådet) gäller samma krav för beslutsmässighet som vid antagande av resolutioner om konstitutionell lagstiftning på federal nivå. Samma krav gäller för antagande av lagförslag och resolutioner som internationella fördrag som ändrar eller kompletterar lagen.
I princip ingår förbundspresidenten internationella fördrag på förslag från förbundsregeringen eller den förbundsminister som bemyndigats av regeringen. Internationella fördrag av politisk natur som ändrar eller kompletterar lagstiftningen måste godkännas i förväg av nationalrådet. Förbundspresidenten kan uppdra åt förbundsregeringen eller relevanta regeringsledamöter att ingå vissa typer av internationella fördrag som varken är politiska eller ändrar eller kompletterar lagstiftningen.
Enligt den österrikiska författningen har de **nio delstaterna** (*Bundesländer*) sin egen delstatskonstitutionella lagstiftning utöver den **(konstitutionella) förbundslagstiftningen**. Delstaternas konstitutionella lagstiftning får inte strida mot den konstitutionella förbundslagstiftningen och är därför **underordnad** denna. I princip föreligger emellertid ingen sådan hierarki mellan förbundslagstiftning och delstatslagstiftning. Sedan 1988 har delstaterna också kunnat ingå internationella fördrag i frågor som ligger inom deras behörighetsområde. Yttre angelägenheter sköts emellertid på förbundsnivå.

Typer av rättsinstrument – rättsreglernas hierarki

Konstitutionella bestämmelser på förbundsnivå kräver i regel två tredjedels majoritet av de avgivna rösterna i nationalrådet, med minst hälften av ledamöterna närvarande. En bestämmelse som åstadkoms genom ett sådant förfarande ska dessutom uttryckligen betecknas som ”konstitutionell lag” eller ” konstitutionell bestämmelse”.
När nationalrådet beslutar om förbundslagstiftning krävs å andra sidan att minst en tredjedel av ledamöterna är närvarande och att förslaget erhåller absolut majoritet av de avgivna rösterna.

1. Grundläggande principer i författningen

Följande principer (*Grundprinzipien*) i den österrikiska författningen är grundläggande för landets rättsordning:
Demokratiprincipen.
Maktfördelningsprincipen.
Rättsstatsprincipen.
Principen om republik.
Förbundsstatsprincipen.
Den liberala principen.
Dessa vägledande principer bildar tillsammans den grundläggande **konstitutionella ordningen** (*verfassungsrechtliche Grundordnung*).
Den konstitutionella ordningen har stor betydelse. Om en **större ändring av författningen** resulterar i att de grundläggande principerna frångås eller om förhållandet mellan principerna förändras avsevärt anses författningen ha ändrats på ett grundläggande sätt. I så fall **måste en folkomröstning hållas**.

2. Primär och sekundär EU-rätt

Österrikes anslutning till Europeiska unionen den 1 januari 1995 innebar en grundläggande förändring av den österrikiska förbundsförfattningen. Sedan Österrikes anslutning grundas den grundläggande rättsordningen inte bara på österrikisk konstitutionell rätt utan även på EU-rätten **(konstitutionell dualism)**. Den förhärskande synen är att **EU-rätten har företräde framför inhemsk rätt** och även framför allmän konstitutionell rätt på förbundsnivå, men inte framför de grundläggande principerna i författningen.

3. ”Allmän” konstitutionell rätt på förbundsnivå

I den konstitutionella lagstiftningen anges den politiska verksamhetens ”spelregler”, eftersom denna reglerar följande:
Lagstiftningsprocessen.
De viktigaste organens ställning i staten.
Förhållandet mellan förbundsregeringen och delstaterna i lagstiftningsprocessen och när det gäller att tillämpa lagar.
De offentligrättsliga domstolarnas tillsyn över regeringens verksamhet.

4. Förbundslagstiftning

Författningens rättsstatliga grundprincip innebär att lagen är bindande för alla rättstillämpande myndigheter (förvaltning och domstolsväsende). Författningen fördelar lagstiftningsbefogenheter mellan förbundsregeringen och delstaterna.

5. Förordningar

Förordningar (*Verordnungen*) är **allmänna rättsliga bestämmelser som utfärdas av myndigheter**. De är bindande för alla som omfattas av dem. För utfärdande av tillämpningsbestämmelser, som används för att ange den närmare innebörden av mer allmänt hållen lagstiftning, finns en generell delegeringsordning som grundar sig på författningen. Förordningar som syftar till att ändra eller komplettera lagen kräver uttrycklig delegering enligt författningen.

6. Beslut

Beslut (*Bescheide*) är i första hand förvaltningsrättsliga instrument för att verkställa lagen.

De riktar sig till en eller flera personer som nämns i beslutet.

Institutionell ram

Institutioner ansvariga för antagandet av rättsregler Enligt författningens fördelning av befogenheter mellan förbund och delstater är olika organ ansvariga för lagstiftningsarbetet.

Nationalrådet antar förbundslagstiftning, vanligtvis tillsammans med ***Bundesrat*** (det österrikiska parlamentets första kammare, nedan kallat förbundsrådet). Nationalrådets 183 ledamöter utses genom direkta val, medan förbundsrådet väljs av delstatsparlamenten (*Landtage*). Förbundsrådet har i regel endast en suspensiv vetorätt.

Delstatsparlamenten antar lagar på delstatsnivå.

Lagstiftningsprocessen

Lagförslag kan läggas fram för nationalrådet
av ledamöterna (lagförslag från enskilda ledamöter),
av förbundsregeringen (regeringsförslag),
av förbundsrådet.

Dessutom måste ett medborgarinitiativ som undertecknats av minst 100 000 röstberättigade eller av en sjättedel av de röstberättigade i tre delstater läggas fram för nationalrådet.

I praktiken läggs de flesta **lagförslag** fram av **förbundsregeringen**. Lagförslag från förbundsregeringen måste antas enhälligt av förbundsregeringen (ministerrådet). Innan förbundsregeringen fattar beslut ges andra organ (delstater eller andra beröra parter) möjlighet att yttra sig över den relevanta förbundsministerns förslag.

Efter att ha antagits i nationalrådet måste lagförslag godkännas av förbundsrådet (budgetlagstiftning på förbundsnivå behöver inte behandlas i förbundsrådet eftersom nationalrådet har exklusiv behörighet på detta område). Förbundskanslern* överlämnar därefter lagförslaget till förbundspresidenten för **underskrift**. Nationalrådet kan besluta att hålla en **folkomröstning** om ett lagförslag. En folkomröstning ska också hållas om en majoritet av nationalrådets ledamöter begär detta. I så fall måste ett lagförslag som redan antagits i nationalrådet godkännas i en sådan folkomröstning för att lagen ska bli giltig. Därutöver krävs folkomröstning om varje grundläggande ändring av författningen.

Förbundspresidenten bekräftar med sin underskrift att den aktuella förbundslagstiftningen har kommit till på ett författningsenligt sätt. **Underskriften** ska sedan kontrasigneras av förbundskanslern.

Därefter offentliggörs förbundslagstiftningen i Österrikes officiella kungörelseorgan (*Bundesgesetzblatt*). Om inte annat föreskrivs i den aktuella lagen (retroaktiv verkan eller senare ikraftträdande, vacatio legis) träder lagen **i kraft** dagen efter den dag då det aktuella numret av *Bundesgesetzblatt* offentliggörs och distribueras.

En lag kan upphävas antingen uttryckligen (formellt upphävande) eller genom att det utfärdas en rättsregel vars innehåll strider mot den tidigare bestämmelsen (materiellt upphävande), utan att formellt slå fast att den tidigare bestämmelsen inte längre gäller (lex posterior derogat legi priori). Speciallagstiftning har företräde framför allmän lagstiftning (lex specialis derogat legi generali). Dessutom kan det i en lagbestämmelse fastställas hur länge den är giltig.

Rättsdatabaser

Rechtsinformationssystem des Bundes (rättsligt informationssystem för republiken Österrike), som drivs av **förbundsministeriet för digitalisering och näringsliv**, ger onlinetillgång till österrikisk lagstiftning..

Är tillgången till databasen kostnadsfri?

Tillgången till *Rechtsinformationssystem des Bundes* är kostnadsfri.

Kort beskrivning av innehållet

Det **rättsliga informationssystemet för republiken Österrike** ger information om:

Förbundslagstiftning

Förbundslagstiftning (konsoliderad lagstiftning).
Giltiga versioner av det österrikiska officiella kungörelseorganet (*Bundesgesetzblatt*) sedan 2004.
Bundesgesetzblatt 1945–2003.
Kejserliga, statliga och federala officiella kungörelseorgan (*Reichs-, Staats- und Bundesgesetzblatt*) 1848–1940.
Författningssamlingen 1740–1848 (extern information).
Tyska officiella kungörelseorganet (*Reichsgesetzblatt*) 1919–1945 (extern information).
Lagförslag (*Begutachtungsentwürfe*).
Lagförslag från regeringen (*Regierungsvorlagen*).

Delstatslagstiftning

Delstatslagstiftning (konsoliderad version).
Delstaternas officiella och inofficiella kungörelseorgan (*Landesgesetzblätter*) (för olika tidsperioder).

Kommunala bestämmelser: utvalda bestämmelser från följande delstater:

Kärnten (samtliga kommuner).

Niederösterreich.
Oberösterreich.
Salzburg.
Steiermark.
Wien.

Domar

Författningsdomstolen (*Verfassungsgerichtshof*).
Förvaltningsdomstolen (*Verwaltungsgerichtshof*).
Högsta förvaltningsdomstolens ”normförteckning” (*Normenliste*).
Avgöranden från högsta domstolen (*Oberster Gerichtshof*), delstatsöverdomstolar (*Oberlandesgerichte*), delstatsdomstolarna (*Landesgerichte*), distriktsdomstolarna (*Bezirksgerichte*) och Högsta patent- och varumärkesdomstolen (*Oberste Patent- und Markensenat*), och internationella avgöranden.
Förbundsförvaltningsdomstolen (*Bundesverwaltungsgericht*).
Delstatsförvaltningsdomstolar (*Landesverwaltungsgerichte*).
Förbundsskattedomstolen (*Bundesfinanzgericht*) (extern information).
Dataskyddsmyndigheten (före 2014: dataskyddskommissionen).
Disciplinnämnder, högsta disciplinnämnden, överklagandenämnden (*Disziplinarkommissionen*, *Disziplinaroberkommission*, *Berufungskommission*).
Tillsynsmyndigheten för arbetstagarrepresentation (*Personalvertretungsaufsichtsbehörde*) (före 2014: Tillsynsnämnden för arbetstagarrepresentation (*Personalvertretungs-Aufsichtskommission*).
Jämställdhetsnämnder (*Gleichbehandlungskommissionen*) från 2014.
Jämställdhetsnämnder (*Gleichbehandlungskommissionen*) från 2008 (extern information).
Finansiell dokumentation, oberoende finansnämnden (*Unabhängiger Finanzsenat*) (extern information).
Oberoende förvaltningsnämnder (*Unabhängige Verwaltungssenate*) – utvalda avgöranden från 1991 till 2013.
Asyldomstolen (*Asylgerichtshof*) – juli 2008 till 2013.
Oberoende federala asylnämnden (*Unabhängiger Bundesasylsenat*) – utvalda avgöranden från 1998 till slutet av juni 2008.
Miljönämnden (*Umweltsenat*) – utvalda avgöranden 1994–2013.
Federala kommunikationsnämnden (*Bundeskommunikationssenat*) – utvalda avgöranden 2001–2013.
Tillsynsmyndigheter för offentlig upphandling (*Vergabekontrollbehörden*) – utvalda avgöranden från 2013.
Högsta domstolens och kassationsdomstolens domar i tviste- och brottmål (1885–1897) (extern information).
Samling av avgöranden från Österrikes kejserliga domstol (*Reichsgericht*) 1869–1918 (extern information).
Samling av avgöranden från den österrikiska författningsdomstolen (*Verfassungsgerichtshof*) 1919–1979 (extern information).
Samling av avgöranden från den österrikiska förvaltningsdomstolen (*Vervaltungsgerichtshof*) 1876–1934 (extern information).

Andra kungörelser:

Examinationsbestämmelser för hantverksmästare och yrkeskompetensexamina i enlighet med näringslagen (*Gewerbeordnung*).
Officiella socialförsäkringsbestämmelser – giltiga från och med 2002.
Hälsovårdsinfrastrukturplaner (ÖSG, RSG).
Officiella veterinärbulletiner (OVB) från och med den 15 september 2004.

Förordningar (*Erlässe*)

Förordningar från förbundsministerier.
Riktlinjer och förordningar från förbundsfinansministeriet (externt).
Förordningar från förbundsministeriet för sociala frågor, hälso- och sjukvård samt konsumentskydd (*Bundesministerium für Arbeit, Soziales, Gesundheit und Konsumentenschutz*) i socialförsäkringsärenden (extern information).

Österrikisk lagstiftning

Vissa österrikiska lagar är även tillgängliga på engelska.

Mer information

Mer information finns på webbplatsen för *Rechtsinformationssystems des Bundes*.

Senaste uppdatering: 13/09/2021

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Nationell lagstiftning - Polen

Här hittar du information om rättssystemet i Polen.

Polen är en republik med demokratiskt styrelseskick. Den lagstiftande makten ligger hos parlamentet, som består av ett underhus **(sejmen)** och ett överhus **(senaten)**. Den verkställande makten ligger hos **presidenten** ***(Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej)*** och **regeringen** ***(Rada Ministrów)***. Den dömande makten ligger hos domstolarna.

Rättssystemet i Polen baseras på det kontinentala rättssystemet **(den civilrättsliga traditionen)**. De allmänna domstolarna i Polen är uppdelade i **appellationsdomstolar (sądy apelacyjne), regionala domstolar** ***(sądy okręgowe)*** och **distriktsdomstolar** ***(sądy rejonowe)***. De är behöriga att pröva brottmål, tvistemål, familje- och vårdnadsmål, arbetsrättsliga mål och socialförsäkringsmål.

Förvaltningsdomstolarna lyder under högsta förvaltningsdomstolen *(Naczelny Sąd Administracyjny)*, som utövar rättslig kontroll över den offentliga förvaltningen i landet.

Högsta domstolen *(Sąd Najwyższy)* är Polens högsta rättsinstans och därmed den högsta appellationsdomstolen. Högsta domstolens viktigaste uppgift är att ansvara för rättskipningen i Polen (tillsammans med de allmänna domstolarna, förvaltningsdomstolarna och militärdomstolarna), att pröva kassationsmål som en typ av extraordinära överklaganden samt att tolka lagen.

Författningsdomstolen *(Trybunał Konstytucyjny)* tillhör domstolsväsendet. Den är behörig att avgöra
om en lag är förenlig med konstitutionen
behörighetstvister mellan offentliga förvaltningsorgan
om politiska partiers mål och verksamhet är förenliga med konstitutionen
konstitutionella klagomål som medborgarna har lämnat in.

En engelsk version av lagen om författningsdomstolen och andra närbesläktade lagar finns på den polska författningsdomstolens webbplats.

Rättskällor

Rättskällorna i Polen är konstitutionen, lagar, ratificerade internationella överenskommelser och förordningar. Konstitutionen betraktas som den viktigaste rättskällan. I konstitutionen beskrivs det polska rättssystemet, hur institutionerna är uppbyggda, domstolsväsendet och lokala myndigheter. Konstitutionen tar även upp politiska friheter och rättigheter. Den nuvarande konstitutionen antogs 1997. Texten till den polska konstitutionen är tillgänglig på polska, engelska, tyska, franska och ryska på webbplatsen för polska parlamentets underhus (sejmen).

Typer av rättsliga instrument – beskrivning

Lagar ***(ustawy)*** är universellt bindande instrument som rör viktiga frågor. Alla frågor kan bli föremål för en lag. Vissa frågor är man enligt konstitutionen skyldig att reglera i lag, t.ex. budgeten eller medborgarnas rättsliga ställning.

Enligt den polska konstitutionen måste vissa **internationella överenskommelser** ***(umowy międzynarodowe)*** bekräftas i en lag innan de ratificeras. Lagen måste antas av parlamentet och undertecknas av presidenten. Det rör sig om överenskommelser om allianser, politiska eller militära avtal, medborgerliga friheter, rättigheter och skyldigheter, medlemskap i internationella organisationer och andra frågor som regleras i konstitutionen.

Förordningar ***(rozporządzenia)*** utfärdas av de styrande organ som anges i konstitutionen, på grundval av ett detaljerat bemyndigande som de i en lag getts för att genomföra den lagen.

Regeringen har rätt att utfärda interna **resolutioner** ***(uchwały)*** som endast är bindande för de organisatoriska enheter som är underställda den institution som utfärdade resolutionen. Resolutioner kan inte utgöra rättslig grund för beslut som rör medborgare, juridiska personer eller andra rättssubjekt.

De lokala styrande organen och de lokala förvaltningsmyndigheterna kan på grundval av ett bemyndigande i lag utfärda **lokala lagar** ***(akty prawa miejscowego)*** som gäller inom deras förvaltningsområden.

Rättsreglernas hierarki

Konstitutionen återfinns överst i hierarkin över rättskällor i Polen. Andra rättsregler i hierarkin är ratificerade internationella överenskommelser, förordningar, EU-direktiv och EU-beslut, lagar, förvaltningsföreskrifter och lokala lagar.

Institutionell ram

Institutioner ansvariga för antagande av rättsregler

Den lagstiftande makten utövas av sejmen och senaten, de två kamrarna i det **polska parlamentet**. Ledamöterna i parlamentet utses för en **fyraårig mandatperiod**. Ledamöterna i parlamentet, senaten, Polens president och regeringen har rätt att lägga fram lagförslag. Även en grupp på **minst 100 000 medborgare**, som har rösträtt till sejmen, har rätt att lägga fram lagförslag.

Sejmen prövar lagförslag i tre behandlingar. När ett lagförslag har antagits av sejmen och senaten överlämnas det till presidenten för underskrift. Innan presidenten undertecknar en lag kan han eller hon hänskjuta den till författningsdomstolen för att pröva om den är förenlig med konstitutionen.

Regeringen ser till att **lagarna** verkställs, utfärdar **förordningar**, ingår **internationella överenskommelser som kräver ratificering** och godkänner eller förkastar **andra internationella överenskommelser**.

Beslutsprocessen

Framläggande av förslag

Lagförslag kan läggas fram av parlamentets ledamöter, senaten, Polens president, regeringen och en grupp på minst 100 000 medborgare som har rösträtt i val till sejmen.

I de flesta fall läggs lagförslagen fram av regeringen eller parlamentets ledamöter.

Alla lagförslag, tillsammans med en motivering, ska lämnas in till **sejmens talman** ***(Marszałek Sejmu)***, som vidarebefordrar dem till Polens president, senaten och premiärministern.

Behandling

Sejmen behandlar lagförslag i tre behandlingar. Lagförslagen behandlas även i sejmens och senatens fackutskott.

Antagande

Senast 30 dagar efter det att ett lagförslag har lagts fram måste **senaten** anta förslaget utan ändringar, anta ändringsförslag till förslaget eller förkasta förslaget i dess helhet. **Sejmen** kan bara förkasta senatens ändringsförslag med en absolut majoritet av de avgivna rösterna och i närvaro av minst hälften av samtliga ledamöter.

Ikraftträdande

När förfarandet i sejmen och senaten har avslutats måste sejmens talman överlämna lagförslaget till presidenten för underskrift. Presidenten måste underteckna lagförslaget senast 21 dagar efter det att han eller hon mottog det och kungöra lagen i Polens officiella tidning *(Dziennik Ustaw)*. Fjorton dagar senare träder lagen i kraft. **Ikraftträdandedagen** kan emellertid även fastställas i lagförslaget. I det polska rättssystemet kan en lag endast upphävas av en annan lag. I en rättsakt eller lag måste det framgå när den upphör att gälla.

Rättsdatabaser

På webbplatsen för den polska rättsdatabasen (sejmen) kan du hitta rättsakter från så långt tillbaka i tiden som 1918, tillsammans med en förteckning över dessa rättsakter.

Tillgången till databasen är **kostnadsfri**.

Senaste uppdatering: 01/02/2024

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Nationell lagstiftning - Portugal

På den här sidan hittar du information om rättsordningen i Portugal.

1. Bestämmelser och källor som uttrycker rättsregler

Enligt den klassiska uppfattningen är rättskällorna i Portugal följande:

Grundlagarna – som omfattar den portugisiska konstitutionen, fristående konstitutionella bestämmelser samt lagar om ändring av konstitutionen.

”Allmänna regler och principer i internationell rätt”, ”regler i vederbörligen ratificerade eller godkända internationella överenskommelser”, ”de regler som fastställs av de behöriga organen inom de internationella organisationer som Portugal tillhör (…) på villkor att detta anges i de respektive grundfördragen”, ”bestämmelserna i de fördrag som styr Europeiska unionen och de regler som fastställs av dess institutioner vid utövandet av deras respektive befogenheter” – artikel 8 i den portugisiska konstitutionen.

De allmänna lagarna, som omfattar lagar (*lei*) antagna av parlamentet, lagdekret (*decretolei*) antagna av regeringen samt regionala lagdekret (*decreto legislativo regional*) antagna av de lagstiftande församlingarna i de autonoma regionerna Azorerna och Madeira.

Instrument med samma verkan som lag, såsom instrument för godkännande av internationella konventioner, traktater eller överenskommelser, författningsdomstolens bindande beslut om att en rättsregel strider mot landets författning eller mot lagen samt kollektivavtal och övriga instrument för kollektiv reglering av arbetsförhållanden.
Myndighetsföreskrifter (*regulamento*), som har lägre rang än lagar och syftar till att precisera och komplettera lagarna för att underlätta deras tillämpning eller genomförande. Dessa omfattar *Decreto Regulamentar, Regulamento, Decreto, Decreto Regulamentar Regional, Resolução, Regimento, Portaria, Despacho Normativo, Regulamento Policial dos Governadores Civis, Postura* och *Regulamento autárquico*.

2. Övriga rättskällor

Åsikterna går isär om huruvida övriga rättskällor som existerar vid sidan av de skrivna lagar som tillkommer genom statens politiska lagstiftningsmakt bör anses giltiga och relevanta. Åsiktsskillnaderna beror på att vissa anser att rättskällorna utgör medel för att skapa rättsregler, medan andra anser att de är kanaler genom vilka sådana rättsregler åskådliggörs och somliga anser att de är både och. Man gör ibland åtskillnad mellan indirekta och direkta källor och kringgår på så sätt vissa av de svårigheter som uppstår till följd av skillnaderna i grundläggande synsätt.
Vanligen anses följande kunna utgöra rättskällor:
Sedvänja (*costume*), dvs. ett upprepat och vanemässigt beteende, som allmänt anses vara obligatoriskt. Sedvänja kan endast utgöra rättskälla inom vissa områden. Hit hör bl.a. folkrätt (t.ex. bygger principen om främmande staters åtalsimmunitet på sedvänja), förvaltningsrätt och internationell privaträtt.
Rättspraxis (*jurisprudência*), dvs. de principer som framgår av domstolarnas domar och beslut. Somliga anser inte att dessa utgör riktiga rättskällor, utan endast är av värde eftersom de åskådliggör reglernas innebörd genom att erbjuda lösningar på tolkningsproblem som kan tillämpas på andra liknande fall i större eller mindre utsträckning beroende på tyngden hos det bakomliggande logiska och tekniska resonemanget. Enligt vissa täcker detta begrepp inte endast domstolsavgöranden i enskilda fall, utan även normativa rättsakter (bindande beslut av författningsdomstolen) eftersom de anser att detta innebär ett genuint skapande av objektiv rätt.
Skälighet (*equidade*), enligt vilken domstolarna vid bedömningen av enskilda fall har befogenhet att formulera lämpliga rättsregler med hänsyn till fallets särart, med åberopande av allmänna rättsprinciper och utifrån domarens etiska värderingar. ”Domstolarna får endast fatta beslut med beaktande av skälighet när a) det finns en lagregel som medger detta, b) det finns en överenskommelse mellan parterna, och ärendet kan överklagas till högre instans, eller c) parterna dessförinnan har kommit överens om att göra en skälighetsbedömning" – artikel 4 i civillagen.
Bruk (*uso*), dvs. upprepat socialt beteende som inte betraktas som obligatoriskt men anses viktigt i rättsliga sammanhang, särskilt vid formaliseringen av rättsliga förhållanden, och då särskilt inom handeln. Bruk får beaktas av domstolarna om det medges i lagen och det inte ”strider mot principen om god tro” – artikel 3 i civillagen. Lagar kan sålunda inte stiftas endast med åberopande av bruk, och många anser att bruk inte utgör en riktig rättskälla.
Doktrin (*doutrina*), dvs. samtliga åsikter formulerade av juridiska författare, vare sig det handlar om studier av rättsteori eller av lagstiftning, bör inte betraktas som genuina rättskällor, även om den spelar en viktig roll för den vetenskapliga och tekniska utvecklingen av rättskunskaperna och starkt påverkar de som bär ansvaret för tolkningen och tillämpningen av rättsreglerna.

3. Rättskällornas hierarki

När det hänvisas till lagarnas inbördes hierarki avses de olika instrumentens relativa betydelse, med andra ord deras inbördes ordning på en graderad skala. Vissa hävdar att det endast kan fastställas en hierarki i fråga om sättet på vilket instrumenten kommer till. Enligt denna teori baseras inte hierarkin på rättsreglernas inbördes rangordning, utan endast på deras uppkomst och tillkomstsätt.
Oavsett synsätt kan en rangordning uppställas.
De rättskällor som anges i avsnitt 1 har följande hierarkiska ordning:
Portugals konstitution och grundlagar.
Allmänna regler och principer i internationell rätt och internationella överenskommelser (dvs. alla de instrument som anges i 1 b).
Lagar och lagdekret.
Regionala lagdekret.
Instrument med samma verkan som lag.
Myndighetsföreskrifter.

4. Villkoren för ikraftträdandet på det nationella territoriet av bestämmelserna i överstatliga instrument

Internationella rättsliga instrument införlivas med den portugisiska lagstiftningen enligt följande kriterier som fastställs i artikel 8 i den portugisiska konstitutionen:
”De allmänna reglerna och principerna i internationell rätt ska utgöra en integrerad del av portugisisk rätt.”
”Reglerna i vederbörligen ratificerade eller godkända internationella överenskommelser ska träda i kraft i portugisisk rätt när de har offentliggjorts och vara gällande så länge som de är internationellt bindande för den portugisiska staten.”
”De regler som fastställts av de behöriga organen inom de internationella organisationer som Portugal tillhör ska vara gällande direkt i portugisisk rätt, på villkor att detta anges i de respektive grundfördragen.”
”Bestämmelserna i de fördrag som styr Europeiska unionen och de regler som fastställs av dess institutioner vid utövandet av deras respektive befogenheter är tillämpliga i portugisisk rätt i enlighet med bestämmelserna i Europeiska unionens lagstiftning, med iakttagande av de grundläggande principerna för rättsstaten.”

5. Myndigheter med befogenhet att skapa rättsregler

Myndigheter med befogenheter att skapa rättsregler är parlamentet (*Assembleia da República*), regeringen, de regionala regeringarna och lagstiftande församlingarna i Azorerna och Madeira, de lokala myndigheterna och vissa förvaltningsmyndigheter.

6. Förfarandet för antagande av rättsregler

Förfarandet för antagandet av rättsregler varierar beroende på de bestämmelser som respektive lagstiftande organ måste följa. De olika typerna av rättsliga instrument kommer därför till genom olika förfaranden. Nedan redogörs för de två viktigaste och mest formella typerna av förfaranden.
Det mest invecklade förfarandet, som involverar parlamentet, omfattar i korthet följande etapper:
Initiativrätten: ”Lagstiftningsinitiativrätten tillkommer parlamentsledamöterna, parlamentsgrupperna och regeringen, och därutöver, i enlighet med de villkor som anges i lagen, grupper av röstberättigade medborgare samt, i de autonoma regionerna, respektive regional lagstiftande församling” (artikel 167.1 i den portugisiska konstitutionen).
Inledande godkännande, offentliggörande, registrering, numrering och bedömning: denna etapp rymmer övervägande av huruvida lagförslaget är godtagbart, offentliggörande av lagförslaget i parlamentets officiella kungörelseorgan (*Diário da Assembleia da República*), handläggning och, slutligen, bedömning av dess innehåll.
Debatt och godkännande: denna etapp omfattar en debatt om det allmänna innehållet, en debatt om enskilda punkter, en omröstning om det allmänna innehållet, en omröstning om de enskilda punkterna samt en slutlig övergripande omröstning. Förslaget godkänns genom enkel, absolut eller kvalificerad majoritet.

Kontroll: förslaget granskas av Portugals president inom den föreskrivna tiden, varefter presidenten antingen utfärdar den föreslagna rättsakten eller utövar sin vetorätt. I det sistnämnda fallet sker en andra behandling av ärendet. Om resultatet av omröstningen bekräftas eller om ändringar görs, sänds förslaget till presidenten för ett nytt utfärdande, som också ska ske inom föreskriven tid. Presidenten har ansvaret för att ”utfärda lagar, lagdekret och lagstiftningsdekret och låta offentliggöra dem, och underteckna parlamentets resolutioner om godkännande av internationella överenskommelser” (artikel 134 b i den portugisiska konstitutionen).
Offentliggörande: efter utfärdandet av den nya rättsakten ska Portugals president låta offentliggöra den i Portugals officiella kungörelseorgan (*Diário da República*).
Förfarandet för regeringens antagande av lagstiftning består huvudsakligen av följande etapper:
Initiativet till lagstiftningen: tillkommer berörda ministeriers avdelningar.
Handläggning: under denna etapp ska den förslagsställande ministern samla in synpunkter, och de instanser som anges i författningen och lagen ska höras.
Preliminär bedömning i sak: förslagen granskas och bedöms efter det inledande godkännandet.
Godkännande: även om vissa rättsakter inte behöver godkännas av ministerrådet, ingår detta som regel i dess ansvar.
Kontroll: ”inom fyrtio dagar från mottagandet av varje regeringsförordning som ska utfärdas … ska Portugals president antingen utfärda denna eller utöva sin vetorätt, varvid presidenten skriftligen till regeringen ska ange skälet till sitt veto” (artikel 136.4 i den portugisiska konstitutionen).
Offentliggörande: den slutliga versionen av rättsakten offentliggörs i Portugals officiella kungörelseorgan (*Diário da República*).

7. Förfarandena för att sätta de nationella rättsreglerna i kraft

”Lagen träder i kraft först efter det att den har offentliggjorts i det officiella kungörelseorganet.” ”Tidsperioden mellan offentliggörandet av lagen och dess ikraftträdande fastställs i själva lagen eller, om ingen sådan tidsperiod anges, i en särskild lag” – artikel 5 i civillagen.
I artikel 2 i lag nr 74/98 av den 11 november 1998, i dess nuvarande lydelse, föreskrivs följande:
”1. Rättsakterna och de övriga akterna av allmän karaktär ska träda i kraft den dag som anges i dessa. De får under inga omständigheter träda i kraft på dagen för offentliggörandet.”
”2. Om ingen dag har fastställts, träder de rättsakter som avses i föregående punkt i kraft den femte dagen efter offentliggörandet.”
”4. Den tidsfrist som avses i punkt 2 ska börja löpa från den dag som följer på offentliggörandet av rättsakten, på den webbplats som förvaltas av *Imprensa Nacional Casa da Moeda, SA*.”

8. Reglering av lagkonflikter

Den viktigaste rollen på det här området spelas av författningsdomstolen, eftersom den har i uppgift att granska bestämmelser och avgöra om de strider mot Portugals konstitution eller mot principerna i denna.
Domstolarna får vid bedömningen av de konkreta fall som hänskjuts till dem inte tillämpa bestämmelser som strider mot konstitutionen eller de principer som följer av denna.
Vid bedömningen av de fakta som föreläggs dem måste domstolarna lösa alla eventuella konflikter mellan olika rättsregler, varvid ovanstående hierarkiska ordning mellan rättskällorna alltid måste beaktas. Härvid ska de betrakta rättsordningen som en samlad helhet, inte tillåta några luckor eller inkonsekvenser, särskilt av logisk eller semantisk karaktär, bedöma de omständigheter som låg bakom antagandet av rättsregeln och de särskilda omständigheter som rådde vid tillfället då förfarandet ägde rum. Denna process kräver alltid en viss grad av verbal överensstämmelse, även ofullständigt uttryckt, med det förfaringssätt som valts och ska utgå ifrån att lagstiftaren valt de ”mest välbetänkta” lösningarna och hade förmågan att ”uttrycka sina tankar på ett adekvat sätt” (artikel 9 i civillagen).
Information om lagkonflikter inom internationell privaträtt finns i faktabladet ”Tillämplig lag – Portugal”.

Rättsdatabaser

Rättsdatabasen Digesto innehåller Portugals officiella kungörelseorgan (*Diário da República*).

Digesto – integrerat rättsdatasystem

Digesto inrättades genom ministerrådets resolution nr 48/92 av den 31 december 1992 och innehåller
rättsakter som offentliggjorts i det officiella kungörelseorganets första och andra serie,
gratis, integrerad, detaljerad och uppdaterad rättsinformation, särskilt
giltighetstid, ikraftträdandedatum och kommentarer till rättsakter som offentliggjorts i det officiella kungörelseorganets första serie sedan den 5 oktober 1910 och diverse dokument från tidigare decennier, och lagar i det officiella kungörelseorganets andra serie som behandlats av PCMLEX (Digesto-systemets centrala databas),
all relevant information, såsom behörighetsgrundande bestämmelser, förordningar, genomförandebestämmelser, ingivna och genomförda ändringsförslag, tillämplig gemenskapsrätt, administrativa riktlinjer som utfärdats av generaldirektoratet för budgetfrågor, rättspraxis och kollektivavtal,
tillgång till tre andra databaser: LEGAÇOR – databas för den autonoma regionen Azorerna, REGTRAB – särskild databas för arbetsrättsliga bestämmelser, och DGO–DOUT – särskild databas med yttranden från generaldirektoratet för budgeten,
åtkomst, genom interoperabilitet med databaser förda av justitieministeriet, riksåklagarens kontor (PGR) och det portugisiska parlamentet (via sin databas – *Atividade Parlamentar*), till rättspraxis från de viktigaste domstolarna, till yttranden från riksåklagarmyndigheten och till alla förarbeten från och med inledandet av lagstiftningsprocessen till och med offentliggörandet.

Elektroniskt officiellt kungörelseorgan (*Diário da República Eletrónico* – DRE)

Enligt lagdekret nr 83/2016 av den 16 december 2016 är Portugals kungörelseorgan en offentlig tjänst med gratis och allmän tillgång. Kungörelseorganet publiceras endast online. Denna tjänst tillhandahålls av *Imprensa Nacional-Casa da Moeda, S. A.* (INCM), som publicerar det officiella kungörelseorganet på sin webbplats. Användarna har gratis och allmän tillgång till tjänsten och kan konsultera, skriva ut, arkivera och söka i innehållet i rättsakter som offentliggjorts i det officiella kungörelseorganets första och andra serie (i elektroniskt format).
Tillgången till det officiella kungörelseorganet omfattar
texterna till de rättsakter som måste offentliggöras i det officiella kungörelseorganet enligt konstitutionen och lagstiftningen, närmare bestämt lag nr 74/98 av den 11 november 1998, ändrad och offentliggjord på nytt genom lag nr 43/2014 av den 11 juli 2014,
ett verktyg för att konsultera den senaste versionen av den konsoliderade lagstiftningstexten (den konsoliderade texten saknar rättsverkan),
ett verktyg för att översätta juridiska termer,
ett verktyg för sökningar med hjälp av nyckelord i rättsakter som ska offentliggöras i det officiella kungörelseorganet,
vederbörligt behandlad och systematiserad rättsinformation,
sammanlänkning med sektorsvisa databaser för ytterligare rättsinformation, mer specifik rättspraxis, gemenskapslagstiftning, administrativa riktlinjer och doktrin,
gratis e-postprenumeration på innehållsförteckningarna till det officiella kungörelseorganets första och andra serie.

Länkar:

Portugals officiella kungörelseorgan

Senaste uppdatering: 07/04/2024

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Nationell lagstiftning - Rumänien

Här hittar du information om rättssystemet i Rumänien och får en översikt över rumänsk lagstiftning.

Rättskällor

De rumänska rättskällorna är

den rumänska författningen,

lagar antagna av parlamentet (grundlagar, lagar av grundlagskaraktär och vanliga lagar),

dekret av Rumäniens president,

regeringens normativa rättsakter (förordningar, undantagsförordningar, beslut),

rättsakter utfärdade av centrala myndigheter (ministerförordningar, riktlinjer och föreskrifter),

rättsakter utfärdade av lokala myndigheter (regionstyrelse, kommunfullmäktige, Bukarests stadsfullmäktige),

EU-lagstiftning (förordningar, direktiv),

internationella fördrag som Rumänien är part i.

Typer av rättsliga instrument – beskrivning

Det rumänska regelverket omfattar följande rättsliga instrument:

Författningen är Rumäniens högsta lag och reglerar Rumäniens uppbyggnad som en enhetlig och odelbar nationalstat, förhållandena mellan den verkställande, lagstiftande och dömande makten, samt mellan offentliga myndigheter, medborgare och juridiska personer.

Grundlagarna härrör från den konstitutionella makten – dvs. från den konstitutionella församling som valts och sammankallats i detta syfte.

Lagar av grundlagskaraktär reglerar områden som är av stor betydelse för staten, till exempel landets gränser, det rumänska medborgarskapet, riksvapnet och statens sigill, rättsordningen för egendom och arv, organisation och genomförande av folkomröstningar, brott, straff och hur dessa verkställs, Högsta rättsrådets, domstolarnas, åklagarmyndighetens och revisionsrättens organisation och funktion, rättigheterna för personer som lidit skada till följd av en offentlig myndighets agerande, landets försvarsmakt, regeringsorganens och politiska partiers organisation.

Vanliga lagar reglerar alla andra områden som inte omfattas av lagar av grundlagskaraktär. En vanlig lag kan inte ändra en överordnad rättsregel, till exempel en lag av grundlagskaraktär eller författningen.

I särskilda fall (när parlamentet har semester) kan vissa områden inom vilka parlamentet har beslutanderätt, genom delegering av lagstiftningsmakten, regleras genom **regeringsdekret**. Dekret utfärdas inom de gränser och på de villkor som anges i en särskild lag om delegation. I krissituationer kan regeringen utfärda undantagsförordningar inom alla områden om detta är nödvändigt.

Genom **regeringsbeslut** föreskrivs hur lagar ska genomföras i praktiken och andra aspekter av deras genomförande.

Rättsakter (förordningar och riktlinjer) **som utfärdas av centrala myndigheter** utfärdas bara på grundval av och för att genomföra lagar, regeringsbeslut och förordningar.

De oberoende förvaltningsorganens rättsakter.

Rättsakter utfärdade av lokala myndigheter (regionstyrelse, kommunfullmäktige, Bukarests stadsfullmäktige) reglerar de områden som omfattas av deras behörighet.

Övriga rättskällor

Europadomstolens och EU-domstolens rättspraxis.

Nationell rättspraxis är visserligen inte en rättskälla, men beslut av Högsta domstolen som syftar till att säkerställa en enhetlig tolkning av vissa rättsregler utgör faktiska sekundära rättskällor. Beslut av författningsdomstolen som har allmängiltig verkan och inte bara avser parterna i tvisten kan dessutom betraktas som sekundära rättskällor.

Enligt artikel 1 i lag nr 287/2009 om civillagen utgörs civilrättens källor av lagstiftning, **praxis och allmänna rättsprinciper**. Med praxis avses här tradition (sedvana) och arbetsmetoder.

Enligt den ovannämnda bestämmelsen gäller följande regler för tillämpning av praxis som rättskälla:

Praxis tillämpas i situationer som inte omfattas av bestämmelser i lagstiftningen. Om praxis saknas tillämpas de bestämmelser i lagstiftningen som avser liknande situationer, och om sådana bestämmelser saknas tillämpas allmänna rättsliga principer.

I frågor som regleras av lagstiftning tillämpas praxis bara i den mån lagstiftningen uttryckligen hänvisar till denna.

Endast praxis som uppfyller krav på allmän ordning och god moral erkänns som rättskällor.

Berörda parter måste bevisa att praxis föreligger och visa vad den innebär. Praxis som offentliggjorts i samlingar som utarbetats av de relevanta bemyndigade enheterna eller organen förutsätts föreligga så länge det inte finns några bevis för motsatsen.

Rättsreglernas hierarki

Rättsreglerna i Rumänien har följande hierarki:

Den rumänska författningen och grundlagarna står högst i hierarkin. Alla andra rättsakter måste vara förenliga med dessa.

Därefter kommer lagstiftning av grundlagskaraktär. Parlamentet antar sådan lagstiftning med kvalificerad majoritet.

Vanliga lagar kommer på tredje plats. Parlamentet antar vanliga lagar med enkel majoritet. En vanlig lag kan inte ändra lagar av grundlagskaraktär eller författningen.

Regeringens förordningar kommer på fjärde plats i hierarkin.

Regeringsbeslut kommer på femte plats i hierarkin.

Rättsakter som utfärdas av centrala myndigheter och av oberoende förvaltningsorgan kommer på sjätte plats i hierarkin.

Rättsakter som utfärdas av lokala myndigheter (regionstyrelse, kommunfullmäktige, Bukarests stadsfullmäktige) står längst ned i hierarkin.

Institutionell ram

Institutioner ansvariga för antagandet av rättsregler

Enligt författningen är staten uppbyggd på grundval av demokratiska konstitutionella principer om **maktfördelning och maktbalans** (åtskillnad mellan den lagstiftande, verkställande och dömande makten).

Makten är fördelad mellan parlamentet, regeringen och de rättsliga myndigheterna. Författningsdomstolen, Rumäniens ombudsman (*Avocatul Poporului din România*), revisionsrätten (*Curtea de Conturi*) och lagrådet (*Consiliul Legislativ*) upprätthåller också maktbalansen mellan myndigheter och medborgare.

Parlamentet är medborgarnas högsta representativa organ och den enda lagstiftande församlingen i landet. Det består av två kammare, nämligen deputeradekammaren och senaten. Parlamentet har i princip exklusiv **lagstiftningsbefogenhet**, men i vissa fall delas denna uppgift med den verkställande makten (regeringen) och valmanskåren (medborgarna).
Regeringen får utfärda förordningar enligt en särskild lag om delegation som har antagits av parlamentet. I särskilda krissituationer där det är viktigt att agera snabbt får regeringen också utfärda undantagsförordningar.

Lagstiftningsprocessen

Lagstiftningsprocessen består av tre faser:

1. Regeringsfasen eller den förparlamentariska fasen:

Regeringen utarbetar ett lagförslag.
Ett offentligt samråd om lagförslaget äger rum i enlighet med lagstiftningen.
Lagrådet, de olika ministerierna och andra institutioner godkänner lagförslaget.
Lagförslaget antas av regeringen.

2. Den parlamentariska fasen:

Lagförslaget översänds till en av kamrarna (deputeradekammaren eller senaten), beroende på den behörighetsfördelning som fastställts i Rumäniens författning.
Betänkandet/yttrandet om lagförslaget diskuteras och antas i parlamentets ständiga utskott (i vissa fall kan särskilda utskott inrättas).
Under ett plenarsammanträde avger senaten sitt yttrande om de lagförslag och utkast till lagstiftning som den mottagit. Yttrandet ska avges inom 45 dagar från den dag lagförslagen och utkasten till lagstiftning ingavs till parlamentets ständiga kontor.
För lagsamlingar och annan särskilt komplex lagstiftning är tidsfristen 60 dagar från den dag dessa ingavs till parlamentets ständiga kontor.
För regeringens undantagsförordningar är tidsfristen 30 dagar.
Om dessa tidsfrister överskrids anses lagförslaget eller utkastet till lagstiftning antaget och läggs fram för deputeradekammaren, som fattar det slutliga beslutet.
Lagförslaget/utkastet till lagstiftning blir därefter föremål för omröstning (då det antas eller förkastas) och vidarebefordras till beslutande kammare (deputeradekammaren eller senaten), som antar rättsakten i dess slutgiltiga form.

3. Den efterparlamentariska fasen:

Författningsdomstolen kontrollerar (genom en *förhands*kontroll) att lagen är förenlig med författningen. Kontrollen kan begäras av Rumäniens president, talmannen i någon av kamrarna, regeringen, Högsta domstolen, den rumänska ombudsmannen eller minst 50 deputerade eller 25 senatorer.
Författningsdomstolen kan även på eget initiativ kontrollera initiativ om revidering av författningen.
Till sist **kungörs lagen** av presidenten inom 20 dagar från mottagandet. Om presidenten begär att lagen ska granskas på nytt (endast *en* sådan begäran kan göras) eller att dess förenlighet med författningen ska undersökas, ska lagen kungöras senast 10 dagar efter det att den har granskats på nytt eller efter det att författningsdomstolen har slagit fast att den är förenlig med författningen.
Lagen träder i kraft senast tre dagar efter det att den har offentliggjorts i del I i det rumänska officiella kungörelseorganet, eller vid en senare tidpunkt som fastställs i lagen.

Rättsdatabaser

a) Lagstiftningsportalen, som drivs av justitieministeriet, är ett rättsinformationssystem som gör det möjligt för alla intresserade personer att få snabb, gratis och obegränsad tillgång till uppdaterad och konsoliderad nationell lagstiftning. Portalen är sammanlänkad med EU:s gemensamma portal för nationell lagstiftning, N-Lex.
Lagstiftningsportalen utvecklades av justitieministeriet inom ramen för ett projekt som fick stöd från Europeiska socialfonden. Projektet ingick i *det operativa programmet ”Administrativ kapacitet”.*
Databasen uppdateras dagligen och ger tillgång till mer än 150 000 lagar från 1989 fram till i dag, och till en mängd äldre lagar som fortfarande är relevanta.
I databasen kan man söka på en mängd olika kriterier, t.ex.
ord i titeln,
ord i texten,
typ av dokument,
dokumentnummer,
officiell publikation (typ och nummer),
datum för offentliggörande,
den myndighet som utfärdat lagen osv.
b) En annan rättsdatabas i Rumänien som utformats, förvaltas och uppdateras av lagrådet ger också allmänheten kostnadsfri tillgång till Rumäniens lagstiftning.
Det rör sig om nätversionen av *Repertoriul legislaţiei României*® – det officiella registret över Rumäniens lagstiftning, med exakta och korrekta uppgifter om den rättsliga ställningen för varje lag vid olika tidpunkter.
Databasen omfattar perioden från 1864 fram till idag.
Man kan söka på följande kriterier:
Kategori/typ av rättsakt.
Nummer.
Utfärdandeår (period).
Intervall för offentliggörande.
Officiell publikation (typ, nummer, år).
Nyckelord i titeln.
Aktuell status (i kraft, inte längre i kraft).
Andra sökkriterier (allmän/specifik, offentliggjord/inte offentliggjord).
På **lagrådets** intranät finns en databas som uppdateras med sådan detaljerad rättslig information som krävs för att godkänna utkast till rättsakter eller som kan användas i lagstiftningsförfarandet.
c) Det är möjligt att få tillgång till en annan rättslig databas (om än organiserad på ett annat sätt) via deputeradekammarens webbplats. Sökningar kan göras på
typ av rättsakt,
nummer,

datum,
offentlig myndighet som utfärdade den normativa rättsakten,
datum för offentliggörande och nyckelord (i rättsaktens titel eller huvudtext).

Är tillgången till databasen kostnadsfri?

Ja, tillgången till databasen är **kostnadsfri**.

Senaste uppdatering: 16/07/2020

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Nationell lagstiftning - Slovenien

På den här sidan hittar du information om rättssystemet i Slovenien.

Rättskällor

Typer av rättsliga instrument – beskrivning

I Sloveniens rättssystem antas abstrakta rättsregler på såväl statlig som lokal nivå. Rättsliga instrument på statlig nivå är författningen (*ustava*), lagar (*zakoni*) och genomförandebestämmelser, som delas upp i två huvudkategorier: förordningar (*uredbe*) och dekret (*pravilniki*).

Lokala församlingar antar särskilda föreskrifter (*odloki*).

I Sloveniens rättssystem erkänns inte prejudikatsdoktrinen som en obligatorisk rättskälla, vilket innebär att lägre domstolar (*nižja sodišča*) formellt sett inte är bundna av beslut från högre domstolar (*višja sodišča*). Emellertid brukar lägre domstolar normalt beakta och följa rättspraxis från högre domstolar och Högsta domstolen (*Vrhovno sodišče*).

I plenum kan Högsta domstolen anta **rättsyttranden av principiell betydelse** (*načelna pravna mnenja*) i frågor som är viktiga för en enhetlig tillämpning av lagstiftningen. Enligt domstolslagen (*Zakon o sodiščih*) är sådana rättsyttranden endast bindande för Högsta domstolens olika sammansättningar och kan endast ändras vid ett nytt sammanträde i plenum. Lägre domstolar brukar emellertid normalt beakta rättsyttranden av principiell betydelse, och enligt Högsta domstolens rättspraxis ska vederbörlig hänsyn tas till en part som åberopar ett redan antaget rättsyttrande i den aktuella frågan.

Lagar och andra författningar måste följa allmänt erkända principer inom internationell rätt samt fördrag som är bindande för Slovenien (vilket fastställs i artikel 8 i författningen). Ratificerade och offentliggjorda fördrag måste tillämpas direkt. Vad gäller rättsakternas hierarki anser den slovenska författningsdomstolen (*Ustavno sodišče*) att internationella fördrag ska ha företräde framför bestämmelser i lag. Ratificerade fördrag införlivas i det egna rättssystemet och därigenom uppstår rättigheter och skyldigheter för fysiska och juridiska personer i landet (förutsatt att fördragen har direkt effekt).

Det slovenska rättssystemet tillhör den kontinentala rättsfamiljen och är ett civilrättsligt system där sedvanerätten inte ingår i rättssystemet. Emellertid erkänns sedvanerätt till viss del i slovensk lagstiftning. Enligt artikel 12 i avtalslagen (*Obligacijski zakonik*), som reglerar avtalsförhållanden mellan fysiska och juridiska personer, ska man exempelvis i ekonomiska subjekts avtalsförhållanden ta hänsyn till affärssed, affärsbruk och affärspraxis som etablerats mellan parterna, när en bedömning görs av nödvändiga åtgärder och deras effekter.

I sin domarutövning är domaren skyldig att följa författningen, lagar, allmänna principer i internationell rätt samt ratificerade och offentliggjorda internationella fördrag. I domstolslagen fastställs att om en civilrättslig fråga inte kan lösas med stöd av gällande bestämmelser måste domaren beakta bestämmelser som reglerar liknande fall. Om det trots detta råder tveksamhet, måste domaren fatta ett beslut med stöd av de allmänna principerna för statens rättsordning. Domaren ska då agera i enlighet med rättstraditionen och vad som fastställts i rättsvetenskapen. Domaren måste alltid agera som om denne hade ett obestämt antal liknande fall att bedöma.

Rättsreglernas hierarki

Alla rättsregler måste överensstämma med författningen. Lagar och andra rättsregler måste följa allmänt erkända principer inom internationell rätt samt internationella fördrag som är bindande för Slovenien (enligt artikel 8.1 i författningen). Dessutom ska genomförandebestämmelser och lokala föreskrifter överensstämma med lagstiftningen.

Allmänna föreskrifter som utfärdas inom ramen för myndighetsutövning (*splošni akti za izvrševanje javnih pooblastil*) ska överensstämma med författningen, lagar och genomförandebestämmelser.

Enskilda föreskrifter och åtgärder från statliga och lokala myndigheter samt myndighetsutövare måste ha stöd i antagna lagar eller andra författningar.

Enligt författningen har EU-rätten företräde framför inhemsk slovensk lagstiftning. Här fastslås att rättsakter och beslut som antas inom ramen för internationella organisationer som Slovenien har överfört delar av utövandet av sina suveräna rättigheter till (i det här fallet Europeiska unionen) ska tillämpas i Slovenien i enlighet med dessa organisationers rättsordning.

Institutionell ram

Institutioner ansvariga för antagandet av rättsregler

Lagar antas av den lägre kammaren i Sloveniens tvåkammarparlament, **nationalförsamlingen** (*Državni zbor*). I enlighet med artiklarna 80 och 81 i författningen ska nationalförsamlingens 90 ledamöter företräda Sloveniens medborgare. Av dessa ledamöter väljs 88 i allmänna, enhetliga, direkta och hemliga val. Den italienska respektive den ungerska befolkningsgruppen ska alltid utse var sin ledamot till nationalförsamlingen. Nationalförsamlingen väljs på fyra år.

Förordningar utfärdas av **regeringen** (*Vlada*), medan **dekret** utfärdas av **enskilda ministrar** i regeringen. Enligt artiklarna 110–119 i författningen består regeringen av en premiärminister (*predsednik vlade*) och ministrar. Inom sina ansvarsområden är regeringen och de enskilda ministrarna oberoende och ansvariga inför nationalförsamlingen, som kan ställa dem inför rätta (inför författningsdomstolen), genomföra ett misstroendevotum eller avsätta dem genom interpellation. Premiärministern (som fungerar som regeringschef) väljs av nationalförsamlingen och denne föreslår ministrar som utnämns (eller avvisas) av nationalförsamlingen.

Författningsdomstolen spelar en avgörande institutionell roll. Den kan nämligen upphäva lagar, genomförandebestämmelser och lokala föreskrifter som den anser strida mot författningen. Den avger också yttranden om internationella fördrags författningsenlighet och beslutar i ärenden som rör enskilda författningsrelaterade överklaganden från medborgare, som kan vända sig till domstolen sedan alla andra rättsmedel har uttömts.

Lokala föreskrifter antas av kommunfullmäktige (*občinski sveti, mestni sveti*), som väljs i direkta val av kommunens invånare.

Beslutsprocessen

Förslag till lagstiftning kan läggas fram för nationalförsamlingen av regeringen, av enskilda ledamöter i nationalförsamlingen, av parlamentets övre kammare – nationalrådet (*Državni svet*), och av 5 000 väljare. Enligt nationalförsamlingens arbetsordning (*Poslovnik Državnega zbora*) genomgår lagstiftningsförslag normalt tre behandlingar i nationalförsamlingen.

I arbetsordningen fastställs också att det är möjligt med ett påskyndat lagstiftningsförfarande. Enligt artikel 86 kan nationalförsamlingen anta ett beslut, om en majoritet av ledamöterna är närvarande och om en majoritet av dessa antar lagen, såvida ingen annan form av majoritet föreskrivs. Nationalrådet kan inlägga veto mot en antagen lag, och nationalförsamlingen kan upphäva detta veto med en majoritet av samtliga ledamöter.

Folkomröstningar om lagstiftningsfrågor (*Zakonodajni referendum*) (enligt artikel 90 i författningen) regleras i lagen om folkomröstningar och medborgarinitiativ (*Zakon o referendumu in o ljudski iniciativi*). De kan anordnas på initiativ av nationalförsamlingen, på begäran av nationalrådet, en tredjedel av ledamöterna eller 40 000 väljare. Väljarna har möjlighet att bekräfta eller avvisa en lag som antagits av nationalförsamlingen innan den utfärdas av **Sloveniens president** (*Predsednik republike*).
Presidenten måste utfärda en antagen lag inom åtta dagar efter att den antagits. Enligt artikel 154 i författningen ska alla rättsregler offentliggöras innan de kan träda i kraft. Rättsregler som antas av statliga organ offentliggörs i Sloveniens officiella kungörelseorgan (*Uradni list Republike Slovenije*, UL RS), medan föreskrifter och andra lokala bestämmelser offentliggörs i lokala kungörelseorgan.
Författningsändringar sker enligt ett särskilt förfarande som föreskrivs i författningen. Författningsändringar kan föreslås av 20 ledamöter av nationalförsamlingen, av regeringen eller av 30 000 väljare. Det krävs att två tredjedelar av de närvarande ledamöterna i nationalförsamlingen röstar för förslaget. Själva författningsändringen godkänns om två tredjedelar av samtliga ledamöter röstar för ändringen. I artikel 87 i författningen föreskrivs att den slovenska nationalförsamlingen endast genom lag kan besluta om medborgares och andra personers rättigheter och skyldigheter.
EU-förordningar och beslut som utfärdats av EU-institutioner är direkt tillämpliga i Slovenien. De kräver varken särskild ratificering eller offentliggörande i Sloveniens officiella kungörelseorgan för att vara giltiga.
Internationella fördrag som Slovenien är part i träder i kraft när nationalförsamlingen har ratificerat dem enligt ett särskilt förfarande. Internationella fördrag ratificeras genom att en lag som regeringen lägger fram antas. En lag om ratificering av ett internationellt fördrag antas genom att en majoritet av de närvarande ledamöterna röstar för, om inte annat föreskrivs i författningen eller lagstiftningen.

Rättsdatabaser

Rättsinformationssystemet (*Pravno-informacijski sistem* – PIS)

Rättsinformationssystemet – **Sloveniens lagstiftningsregister** (*Register predpisov Republike Slovenije*) är kopplat till samlingen av andra statliga organs bestämmelser och Sloveniens officiella kungörelseorgan.

Nationalförsamlingens lagstiftning (*Zakonodaja državnega zbora*)

Databasen över nationalförsamlingens lagstiftning innehåller samtliga lagtexter och andra texter som nationalförsamlingen behandlat. Texterna omfattar följande:
Konsoliderade lagtexter (*prečiščena besedila zakonov*) – officiellt konsoliderade lagtexter som har antagits efter den 29 november 2002 och offentliggjorts i Sloveniens officiella kungörelseorgan samt inofficiellt konsoliderade texter från och med den 17 juni 2007.
Antagna lagtexter (*sprejeti zakoni*) – lagar som nationalförsamlingen antagit och som offentliggjorts i Sloveniens officiella kungörelseorgan sedan självständigheten den 25 juni 1991.
Antagna rättsakter (*sprejeti akti*) – rättsakter som har antagits av nationalförsamlingen och offentliggjorts i Sloveniens officiella kungörelseorgan efter den 28 november 1996.
Lagförslag (*predlogi zakonov*) – lagförslag som har lagts fram för nationalförsamlingen under innevarande mandatperiod (databasen innehåller även antagna lagförslag som ännu inte har offentliggjorts i Sloveniens officiella kungörelseorgan).
Behandling av lagar (*obravnave zakonov*) (avslutat förfarande) – arkiv över samtliga behandlingar av lagar som lagts fram för nationalförsamlingen efter den 28 november 1996.
Förslag till andra rättsakter (*predlogi aktov*) – förslag till rättsakter som lagts fram för nationalförsamlingen under innevarande mandatperiod (databasen innehåller även antagna förslag till rättsakter som ännu inte har offentliggjorts i Sloveniens officiella kungörelseorgan).
Behandling av andra rättsakter (*obravnave aktov*) (avslutat förfarande) – arkiv över samtliga behandlingar av rättsakter som lagts fram för nationalförsamlingen efter den 28 november 1996.
Förslag till föreskrifter (*predlogi odlokov*) – förslag till föreskrifter som lagts fram för nationalförsamlingen under innevarande mandatperiod (databasen innehåller även antagna förslag till föreskrifter som ännu inte har offentliggjorts i Sloveniens officiella kungörelseorgan).
Behandling av föreskrifter (*obravnave odlokov*) (avslutat förfarande) – arkiv över samtliga behandlingar av föreskrifter som lagts fram för nationalförsamlingen efter den 28 november 1996.

Sloveniens officiella kungörelseorgan (*Uradni list Republike Slovenije*, UL RS)

Sloveniens officiella kungörelseorgan ansvarar för officiellt offentliggörande av alla nationella lagar och andra författningar. Alla handlingar offentliggörs på nätet.

Länkar

Nationalförsamlingens lagstiftning
rättsinformationssystemet
Sloveniens officiella kungörelseorgan (UL RS)

Senaste uppdatering: 20/07/2020

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Nationell lagstiftning - Slovakien

Här hittar du information om rättssystemet i Slovakien.

Information om Slovakiens rättsordning finns på sidan Europeiska rättsliga nätverket på privaträttens område.

Rättskällor

Typer av rättsliga instrument – beskrivning

Begreppet ”rättskällor” används i tre betydelser:
Materiella rättskällor.
Filosofiska rättskällor (rättsuppfattning).
Formella rättskällor.
Med avseende på hur rättsnormer har uppstått och hur bindande de är skiljer man traditionellt på följande typer av rättskällor:
Sedvanerätt.
Prejudikat (domarskapad rätt).
Lagar.
Lagstiftningsfördrag.
Allmänna rättsprinciper.
Sunt förnuft.

Samtida böcker, juridisk litteratur och sakkunnigutlåtanden.
Internationella fördrag som har införlivats i den slovakiska rättsordningen.

Rättsreglernas hierarki

Rättsreglernas hierarki är en av huvudprinciperna i den slovakiska rättsordningen. En korrekt förståelse av denna hierarki är rättsligt sett utomordentligt viktigt, både i fråga om rättspraxis och rättstillämpning. Rättsreglernas hierarki handlar inte bara om att dessa rättsregler logiskt sett är över- eller underordnade varandra, utan berör hela frågan om **legitim auktoritet**. Den handlar också om att en rättsregel bara kan utfärdas av ett enligt lag behörigt organ och inom ramen för dess lagstiftningsbehörighet.
Rättsregler klassificeras utifrån sin så kallade ”rättskraft”. Med **rättskraft** avses lagstiftningens egenskaper, dvs. att en rättsregel kan vara underordnad eller ha härletts ur en annan rättsregel med större rättskraft. I en situation med flera rättsregler med olika rättskraft får en rättsregel på en lägre nivå inte stå i strid mot en rättsregel på en högre nivå, som kan åsidosätta den lägre rättsregeln.
Lagstiftningen kan indelas hierarkiskt på följande sätt utifrån rättskraft:

Primärlagstiftning (lagar)

Författningslagar (alltid primära).
Lagar (primära eller härledda ur författningslagar).

Sekundärlagstiftning

Regeringsförordningar – alltid sekundära.
Statliga myndigheters föreskrifter – alltid sekundära.
Lokala organs föreskrifter (myndigheter) – primära eller sekundära.
Föreskrifter som meddelats av andra myndigheter än statliga organ – alltid sekundära.
Att en viss lag har företräde innebär att alla andra rättsliga bestämmelser ska utgå från lagen, vara förenliga med den och inte strida mot den. Detta betyder i praktiken att om en rättslig bestämmelse på lägre nivå står i strid med en rättslig bestämmelse på högre nivå är det den sistnämnda som ska tillämpas.

Institutionell ram

Institutioner ansvariga för antagandet av lagstiftning

Följande myndigheter har rätt att anta lagstiftning (organ med normgivningskompetens):
Slovakiens parlament (nationalrådet) – författningen, författningslagar, lagar, internationella fördrag som är överordnade nationell lag, internationella fördrag motsvarande lag.
Regeringen – regeringsförordningar.
Ministerier och andra statliga myndigheter – dekret, kungörelser och åtgärder.
Kommun- och stadsfullmäktige – allmänt bindande föreskrifter.
Lokala myndigheter och statliga myndigheters lokala organ – allmänt bindande föreskrifter.

Lagstiftningsprocessen

Etapper i lagstiftningsförfarandet:
Lagförslaget läggs fram – lagstiftningsinitiativ.
Förslaget bereds.
Omröstning (beslut om förslaget).
Det godkända förslaget undertecknas.
Rättsakten utfärdas (offentliggörs).

Beslutsprocessen

Lagstiftningsprocessen

Lagförslaget läggs fram – lagstiftningsinitiativ

Enligt artikel 87.1 i lag nr 460/1992 (Slovakiens författning) kan följande ta initiativ till lagstiftning:
Utskott i det slovakiska nationalrådet (parlamentet).
Ledamöter i det slovakiska nationalrådet.
Slovakiens regering.
Lagförslag ska vara uppdelade i stycken och ha en ingress.

Behandling av lagförslaget

Enligt nationalrådets arbetsordning (lag nr 350/1996) ska lagförslag genomgå tre behandlingar:
Den första behandlingen är en allmän diskussion om **lagförslagets innehåll eller "filosofi"**. Inga ändringar eller tillägg kan göras i detta skede.
Under **den andra behandlingen** bereds lagförslaget av de utskott som det har förelagts. Alla lagförslag ska granskas av författningsutskottet, framför allt för att se till att de är **förenliga med Slovakiens författning**, konstitutionella lagar, internationella bindande fördrag, lagar och EU-rätten. Därefter kan **ändringar och tillägg föreslås**, som utskottet röstar om efter avslutad debatt. Före det slovakiska nationalrådets plenumbehandling av förslaget måste därför utskottets ståndpunkter sammanställas. Förslaget skickas därefter till det slovakiska nationalrådet, där **samordningsutskottet genom ett särskilt beslut godkänner utskottens gemensamma betänkande**. Betänkandet är utgångspunkten för det slovakiska nationalrådets debatt och omröstning om lagförslaget.
Den tredje behandlingen inskränker sig till de föreskrifter i lagförslaget som varit föremål för ändringar eller tillägg under andra behandlingen. Under den tredje behandlingen kan parlamentsledamöterna bara föreslå rättelser av juridisk-teknisk art, grammatik eller stavning. Ändringar och tillägg som rör andra typer av fel måste föreslås av minst 30 av det slovakiska nationalrådets ledamöter. Efter debatten hålls en omröstning om förslaget i dess helhet.

Omröstning (beslut om lagförslaget)

För att en lag ska antas krävs **bifall av en absolut majoritet av de närvarande ledamöterna**.
För att en artikel i författningen ska kunna ändras eller upphävas krävs så kallad kvalificerad majoritet, vilket innebär tre femtedelar av samtliga parlamentsledamöter (3/5 av 150 ledamöter).
Det slovakiska nationalrådet är beslutsmässigt om minst hälften av ledamöterna är närvarande.

Undertecknande av det antagna lagförslaget

Det antagna lagförslaget ska undertecknas av
Slovakiens president,
det slovakiska nationalrådets talman,
Slovakiens premiärminister.
I detta skede kontrolleras det antagna lagförslagets innehåll, förfarandemässiga korrekthet och slutliga utformning. Med sina underskrifter godkänner landets främsta företrädare enligt författningen lagens lydelse.

Presidenten kan vägra att underteckna en antagen lag med åberopande av innehållsliga brister (så kallat suspensivt veto). Han eller hon ska då skicka tillbaka den antagna lagen tillsammans med sina invändningar till det slovakiska nationalrådet för förnyad behandling.
Presidentens invändningar blir föremål för en andra och tredje behandling. Det slovakiska nationalrådet kan, men måste inte, ta hänsyn till presidentens invändningar. Nationalrådet kan upphäva det suspensiva vetot genom en ny omröstning, varpå lagen utfärdas utan presidentens underskrift.

Utfärdande (offentliggörande) av rättsakten

Utfärdande är den sista etappen i lagstiftningsprocessen. Lagstiftning med nationell verkan offentliggörs i Slovakiens officiella kungörelseorgan (*Zbierka zákonov*), vars utgivning justitieministeriet ansvarar för. Slovakiens officiella kungörelseorgan innehåller den slovakiska författningssamlingen. Det officiella kungörelseorganet publiceras både i en elektronisk version och i en pappersversion. Den elektroniska versionen och pappersversionen har samma rättsverkan och identiskt innehåll. Den elektroniska versionen är tillgänglig utan kostnad via portalen Slov-Lex.

Ikraftträdande/verkan

Lagstiftning träder i kraft den dag den offentliggörs i det officiella kungörelseorganet.
Lagstiftning får rättsverkan den 15:e dagen efter offentliggörandet i det officiella kungörelseorganet, om inte ett senare datum föreskrivs däri.
Andra rättsakter blir bindande den dag de offentliggörs i det officiella kungörelseorganet.

Lösning av konflikter mellan olika rättskällor

En normativ rättsakt på lägre nivå får inte strida mot en normativ rättsakt på högre nivå.
En normativ rättsakt kan bara ändras eller upphävas genom en normativ rättsakt på samma eller högre nivå.
Vid oförenligheter mellan rättsakter på samma nivå är huvudregeln att ny lagstiftning ändrar eller upphäver äldre lagstiftning eller att en specifik bestämmelse ändrar eller upphäver en allmän bestämmelse.
Slovakiens författningsdomstol granskar och beslutar om
lagar är förenliga med författningen,
regeringsdekret, förordningar och bindande rättsliga bestämmelser med allmän räckvidd som utfärdas av ministerier och andra centrala statliga myndigheter är förenliga med författningen, författningslagar och andra lagar,
bindande förordningar med allmän räckvidd som utfärdas av lokala organ är förenliga med författningen och lagarna,
bindande rättsliga bestämmelser med allmän räckvidd som utfärdas av lokala myndigheter är förenliga med författningen, lagarna och andra bindande rättsliga bestämmelser med allmän räckvidd,
bindande rättsliga bestämmelser med allmän räckvidd är förenliga med internationella fördrag som offentliggjorts enligt bestämmelserna om utfärdande av lagar.
Om författningsdomstolen slår fast att olika rättsliga bestämmelser är oförenliga med varandra upphör sådana bestämmelser, eller delar av dem, att gälla.
Om de organ som utfärdat bestämmelserna inte – inom den tidsfrist som löper från det att avgörandet meddelades – ser till att de överensstämmer med de relevanta bestämmelser som har högre rang, upphör dessa bestämmelser, eller delar av dem, att gälla.

Rättsdatabaser

Justitieministeriets databas Slov-Lex

Det slovakiska justitieministeriets projekt för att skapa ”en elektronisk samling av rättsakter (Slov-Lex)” bygger på två sammankopplade informationssystem:
eZbierka (e-insamling) – ett informationssystem som tillhandahåller bindande konsoliderade elektroniska lagstiftningstexter och andra standarder till dem som lagstiftningen riktat sig till.
eLegislativa (e-lagstiftning) – ett informationssystem för processhantering som innehåller avancerade redigeringsverktyg för lagstiftare.

Fördelar för målgrupper:

Den grundläggande rättsprincipen att alla ska känna till gällande lagar och vara medvetna om sina rättigheter och skyldigheter blir allt svårare att tillämpa i praktiken, eftersom lagarna blir allt fler och alltmer komplicerade. Projektet Slov-Lex kommer att göra det lättare att omsätta denna princip i praktisk handling, genom att alla garanteras faktiskt tillgång till gällande lagstiftning:
Medborgare – Framför allt eZbierka-delen av projektet kommer att ge fördelar i form av formellt och innehållsmässigt förbättrad (kostnadsfri) tillgång till gällande lagstiftning, och ökad medvetenhet om ny lagstiftning.
Rättstillämpare – Rättstillämpare kommer att få kontinuerlig tillgång till gällande lagstiftning och ges möjlighet att få kännedom om ny slovakisk lagstiftning eller EU-lagstiftning, både mer allmänt och när det gäller bestämmelser inom deras specialistområden.
Entreprenörer – Entreprenörer kommer också att få kontinuerlig och kostnadsfri tillgång till gällande lagstiftning och ges möjlighet att få kännedom om ny slovakisk lagstiftning eller EU-lagstiftning, både mer allmänt och när det gäller bestämmelser inom deras specialistområden. Ett bättre regelverk kommer att skapa mer gynnsamma förutsättningar för entreprenörer och minska de administrativa bördorna i näringslivet.
Lokala och regionala myndigheter – Dessa kommer att få kontinuerlig och kostnadsfri tillgång till gällande lagstiftning. Samtidigt kommer deras administrativa börda (den administrativt krävande och kostsamma skyldigheten att på vardagar ge tillgång till författningssamlingen, kopplad till ett abonnemang på och arkivering av en papperskopia av författningssamlingen) att minska, och den krävande skyldigheten att säkerställa assisterad tillgång till författningssamlingen på vardagar ersättas.
Förvaltningsmyndigheter – Projektet kommer dels att ge kontinuerlig och kostnadsfri tillgång till den gällande lagstiftningens rättskällor, dels minska den administrativa bördan och därmed de ekonomiska kostnaderna för lagstiftningsprocessen, samt göra det möjligt att förbättra genomförandet av uppgifter på lagstiftningsområdet och genomförandet av EU-rätten.
Rättsliga myndigheter – Dessa kommer att få kontinuerlig och snabb tillgång till gällande lagstiftning vid en viss tidpunkt, och hänvisningar från domstolsavgöranden till gällande lagstiftning vid en viss tidpunkt. Detta kommer att åtminstone delvis undanröja rutinarbete och öka domarnas och domstolspersonalens effektivitet.
Lagstiftande organ – Dessa kommer att kunna använda ett effektivt verktyg för att utarbeta lagstiftning och hantera lagstiftningsprocessen. Detta kommer att göra att de slipper viss betungande byråkrati och kan fokusera på de aktuella förslagens innehåll.

Länkar

Rättsinformationsportalen Slov-Lex

Senaste uppdatering: 25/04/2022

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Nationell lagstiftning - Finland

På den här sidan hittar du information om rättsordningen i Finland.

Rättskällor

"Rättskällor" kallas de kunskapskällor där man kan ta reda på innehållet i rättsreglerna. I Finland är vissa rättskällor nationella och andra internationella. Vissa källor är skriftliga, andra inte. Nedan finns en sammanfattning av alla rättskällor.

Typer av rättsliga instrument – beskrivning

Nationella rättskällor

Den viktigaste av de nationella rättskällorna är den skrivna lagen. Med lagen avses här grundlagen, de vanliga lagarna, dvs. de lagar som riksdagen stiftar, de förordningar som utfärdats av republikens president, statsrådet och ministerierna samt de myndighetsföreskrifter som utfärdas av lägre myndigheter. Förordningar och myndighetsföreskrifter kan utfärdas endast med stöd av bemyndigande i grundlagen eller vanlig lag, där det i regel också anges vilket statligt organ eller vilken myndighet som bemyndigandet avser.

I 1 kap., 11 § i rättegångsbalken föreskrivs att om det inte finns någon skriven lag, ska landsseden, dvs. sedvanerätten, vara rättskälla. En förutsättning för att landsseden ska gälla är att den inte är oskälig. Regeln om landssed är mycket gammal och begreppets betydelse är i dag en aning vag. Med landssed avses numera närmast viss etablerad praxis, bland annat handelsbruk. Eftersom den skrivna lagen i dag täcker de flesta områden, används landsseden ganska sällan som rättskälla. Inom vissa rättsområden, till exempel avtalsrätt, har landsseden dock fortfarande en stark ställning.

Till rättskällorna hör också lagförarbeten och avgöranden från domstolarna. I lagförarbetena finns information om lagstiftarens syfte och därför används förarbetena vid tolkning av lagstiftningen. De viktigaste av domstolarnas avgöranden är avgöranden från de högsta domstolarna, dvs. högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen. Dessa domstolars avgöranden kallas prejudikat. Även om prejudikat inte är rättsligt bindande, har de i praktiken mycket stor betydelse. Även lägre domstolars avgöranden kan få betydelse som rättskällor. I situationer där en lägre domstols avgörande inte kan överklagas får lägre domstolars praxis stor betydelse.

Till de nationella rättskällorna hör också juridisk litteratur i form av rättsvetenskapliga arbeten (den s.k. doktrinen), allmänna rättsgrundsatser och s.k. reella argument (argument om ”sakens natur”). Rättsvetenskapens uppgift är att studera rättsordningens innehåll, dvs. hur lagar, förordningar och föreskrifter tolkas och systematiseras, och därför har rättsvetenskapliga arbeten betydelse också som rättskälla. Även allmänna rättsgrundsatser och reella argument kan ha betydelse som rättskällor. I rättskällornas hierarki har som beskrivs nedan dessa källor dock en svagare ställning än de tidigare nämnda rättskällorna.

Internationella rättskällor och EU-rätten

Fördrag och andra internationella förpliktelser (överenskommelser) som Finland har undertecknat är bindande rättskällor i Finland. Även praxis från de internationella instanser som tillämpar dessa överenskommelser har betydelse som rättskälla. Ett exempel på en rättskälla från denna kategori är Europarådets konvention om de mänskliga rättigheterna och domar från Europadomstolen för mänskliga rättigheter, vars tolkning av konventionen har stor betydelse.

Som medlem av Europeiska unionen är Finland skyldigt att följa EU-rätten. De två viktigaste typerna av EU-rättsakter är förordningar och direktiv. Förordningar är direkt tillämpliga i alla medlemsstaterna, medan direktiven ska införlivas i den nationella lagstiftningen. Förarbetena till direktiven kan ha viss betydelse vid tolkningen av direktiven, men inte alls i samma utsträckning som nationella lagförarbeten.

Finland och de andra medlemsstaterna är skyldiga att följa även andra regleringsinstrument som används i EU. I EU-rätten ingår även EG-domstolens praxis, som är av stor betydelse som rättskälla.

Rättskällornas hierarki

De nationella rättskällorna delas i Finland traditionellt in i starkt förpliktande, svagt förpliktande och tillåtna rättskällor. Starkt förpliktande rättskällor är lagen och landsseden. Dessa rättskällor står därför överst i rättskällornas hierarki. Att tillämpa dem är ett tjänsteåliggande för tjänstemän vid myndigheter som tillämpar lagstiftningen och om de underlåter att göra det är det tjänstefel. Lagstiftningens inbördes rangordning ser ut på följande sätt:

Grundlagen.

Vanliga lagar, dvs. lagar som stiftats av riksdagen.

Förordningar som utfärdats av republikens president, statsrådet och ministerierna.

Rättsnormer (föreskrifter, anvisningar m.m.) som utfärdats av lägre myndigheter.

Svagt förpliktande rättskällor, dvs. rättskällor ett steg lägre i hierarkin, är lagförarbeten och domstolsavgöranden. En tjänsteman som inte följer dessa rättskällor begår inte tjänstefel, men sannolikheten för att avgörandet ska ändras i högre instans ökar. Till de tillåtna rättskällorna hör rättsvetenskapliga arbeten, allmänna rättsgrundsatser och reella argument. Som framgår av beteckningen tillåtna rättskällor är det inte obligatoriskt att använda dem, men dessa rättskällor kan stärka argumentationen och grunden för avgörandet.

Internationella överenskommelser sätts i Finland i kraft genom en rättsakt. Överenskommelsernas plats i hierarkin beror på vilken typ av rättsakt som har använts för att sätta dem i kraft. Om en internationell överenskommelse har satts i kraft genom en förordning har överenskommelsen samma plats i hierarkin som bestämmelserna i förordningen. Därför är genomförandebestämmelserna för överenskommelsen bindande på samma sätt som nationella bestämmelser på samma hierarkiska nivå.

Institutionell ram

Lagstiftningsbehörighet

Enligt den finska grundlagen utövas den lagstiftande makten av riksdagen. Riksdagen stiftar alla vanliga lagar och beslutar också om ändringar av grundlagen. I lagar som stiftats av riksdagen kan vissa andra myndigheter bemyndigas att utfärda förordningar eller myndighetsföreskrifter i vissa frågor. Republikens president, statsrådet och ministerierna kan utfärda förordningar med stöd av ett bemyndigande i grundlagen eller i någon annan lag. Om det inte särskilt anges vem som ska utfärda en förordning, utfärdas den av statsrådet. Andra myndigheter kan bemyndigas att utfärda föreskrifter i bestämda frågor, om det med hänsyn till föremålet för regleringen finns särskilda skäl och regleringens betydelse i sak inte kräver att den sker genom lag eller förordning. Tillämpningsområdet för ett sådant bemyndigande ska vara exakt avgränsat. Endast de instanser som nämnts ovan har behörighet att utfärda allmänt förpliktande rättsnormer.

Beslutsprocessen

Lagstiftningsprocessen och lagstiftningens ikraftträdande

Riksdagens lagstiftningsprocess inleds antingen genom en regeringsproposition eller genom en riksdagsledamots lagmotion. Regeringspropositionerna utarbetas på ministerierna, och därefter behandlas de vid statsrådets allmänna sammanträde. Beslutet om att överlämna en proposition till riksdagen fattas vid föredragningen för presidenten.

I riksdagen behandlas regeringspropositionen först vid en remissdebatt. Sedan överlämnas den för behandling i något av riksdagens utskott. I utskottet hör man sakkunniga och utarbetar ett utskottsbetänkande om propositionen. Därefter behandlas frågan i riksdagens plenum med utskottets betänkande som grund. Frågan om huruvida en lag ska godkännas avgörs vid två behandlingar i riksdagens plenum. Riksdagen kan godkänna en proposition, ändra den eller

förkasta den. Det är därmed riksdagen som har den slutliga beslutanderätten. Vanliga lagar godkänns med enkel majoritet, men för ändringar i grundlagen krävs kvalificerad majoritet.
När en lag har godkänts av riksdagen tillställs den presidenten för stadsfästelse. En lag träder i kraft vid den tidpunkt som anges i själva lagen, men först sedan den har publicerats i författningssamlingen.
Såväl presidentens, statsrådets som ministeriernas förordningar bereds av det ministerium till vars verksamhetsområde ärendet hör. Presidentens förordningar utfärdas av presidenten på föredragning av statsrådet. Statsrådets förordningar utfärdas av statsrådet vid dess allmänna sammanträde och ministeriernas förordningar utfärdas av den berörda ministern. Alla förordningar publiceras i författningssamlingen. En förordning träder i kraft vid den tidpunkt som anges i förordningen, men först sedan den har publicerats i författningssamlingen.
De rättsnormer som utfärdas av lägre myndigheter kallas i regel beslut eller föreskrifter. De bereds och utfärdas av den berörda myndigheten. En föreskrift som utfärdats av en lägre myndighet träder i kraft vid den tidpunkt som anges i föreskriften och publiceras i myndighetens författningssamling.

Rättsdatabaser

Finlex

Finlex är en databank med rättsdata som innehåller över trettio databaser. Informationen i Finlex är uppdelad på sex databaser. Bland annat finns
en databas med översättningar av finska lagar och förordningar, inklusive översättningar av finska lagar stiftade av riksdagen (de flesta på engelska),
den konsoliderade texten till lagar och förordningar (på finska och svenska),
en referensdatabas med en förteckning över ändringar av lagar och rättsakter, och
lagar och förordningar på samiska.
Översättningar av finska lagar och rättsakter (huvudsakligen till engelska) finns i en databas. Ursprungstexterna till lagar och förordningar finns i separata databaser. De senaste lagarna finns i den elektroniska versionen av författningssamlingen.
Finlex innehåller över tio databaser med rättspraxis. Där ingår prejudicerande avgöranden från högsta domstolen och fall från högsta förvaltningsdomstolen, hovrätterna, förvaltningsdomstolarna och specialdomstolarna.
Övriga databaser i Finlex innehåller bland annat internationella fördrag, sekundärrätt och propositioner.
Tillgången till databaserna är **kostnadsfri**.

Övriga databaser

Utöver Finlex finns det också databaser med lagar, rättspraxis, propositioner och juridisk litteratur i Finland. Edilex och Suomen laki innehåller en stor mängd rättsdata online. Både Edilex och Suomen laki innehåller databaser med nationell lagstiftning, rättspraxis och annat material. De flesta av tjänsterna kräver ett abonnemang. WSOYPro är den tredje kommersiella rättsdatatjänsten i Finland. Det mesta av materialet är tillgängligt endast för abonnenter.

Senaste uppdatering: 02/02/2021

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Nationell lagstiftning - Sverige

Här hittar du information om rättssystemet i Sverige.

Rättskällor

I Sverige finns det fyra huvudsakliga rättskällor: författningar, förarbeten, rättspraxis och juridisk litteratur.
Den viktigaste rättskällan är **författningarna**. De publiceras och kungörs i författningssamlingar. Författningarna delas in i lagar, förordningar och föreskrifter. Lagar beslutas av riksdagen, förordningar beslutas av regeringen och föreskrifter meddelas av myndigheterna.
Sveriges riksdag är det enda offentliga organ som har rätt att anta nya lagar eller ändra befintliga lagar. Antagna lagar kan endast upphävas eller ändras genom ett nytt beslut från riksdagen.
Avgöranden från domstolarna, **rättspraxis**, spelar en viktig roll i rättstillämpningen. Det gäller särskilt avgöranden från de högsta instanserna, Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen.
I rättstillämpningen används också **lagförarbeten**, dvs. de texter som kommer till i samband med lagstiftningsprocessen.

Beslutsprocess

Det är oftast regeringen som föreslår en ny lag eller en lagändring. Innan regeringen lämnar ett lagförslag till riksdagen behöver den normalt undersöka olika alternativ ordentligt. En särskild utredning eller kommitté tillsätts för att utföra detta.
Innan riksdagen beslutar om ett lagförslag ska antas, måste riksdagsledamöterna behandla förslaget i ett riksdagsutskott. Det finns femton olika utskott, vart och ett med sitt eget ansvarsområde, som trafik eller utbildning.
Till riksdagen lämnar utskottet sedan ett betänkande, som innehåller rekommendationer om vilket beslut som riksdagen bör fatta i fråga om regeringens och riksdagsledamöternas förslag. Därefter debatterar alla riksdagsledamöterna lagförslaget inför det slutliga beslutet.
Det är regeringen som har ansvaret för att verkställa riksdagens beslut och se till att de genomförs så som riksdagen har beslutat. Till sin hjälp har regeringen ett regeringskansli med ett antal departement samt cirka 300 statliga myndigheter och verk.
Alla lagar och förordningar publiceras i Svensk författningssamling (SFS), som finns på papper och på Internet.

Rättsdatabaser

Rättsinformation om den offentliga förvaltningen hittar du på Lagrummet. Denna webbplats innehåller länkar till rättsinformation från regering, riksdag, högre domstolar och statliga myndigheter.
Alla lagar och förordningar publiceras på webbsidan Svensk författningssamling.
Tillgången till portaler är **kostnadsfri**.

Senaste uppdatering: 05/12/2023

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Obs. Nyligen ändrades ursprungsversionen på en av den här sidan. Våra
översättare håller på att översätta den nya sidan till svenska.

Nationell lagstiftning - England och Wales

Här hittar du uppgifter om lagstiftning och rättsdatabaser i Förenade kungariket, framför allt England och Wales.

Rättskällor

De viktigaste rättskällorna i den engelska och walesiska delen av Förenade kungarikets rättsväsende är följande:

Primärrätt i form av **lagar som antas av Förenade kungarikets parlament** och **lagar och andra författningar som antas av Wales nationalförsamling**. **EU-lagstiftning.**
Sekundärrätt i form av **förordningar** (*statutory instruments*) som utfärdas av drottningen (*the Sovereign*), Förenade kungarikets regering, Wales regering eller annan myndighet. Dessutom kan det utfärdas **administrativa beslut**.
Rättspraxis, s.k. **common law**, som den har utvecklats genom domstolsavgöranden.

Typer av rättsliga instrument – beskrivning

Primärrätt (*Acts of Parliament*) antas av det brittiska parlamentet i London och kan gälla för hela eller delar av Förenade kungariket. Den walesiska nationalförsamlingen har rätt att utfärda lagstiftning inom 20 delegerade områden som förtecknas i tabell 7 till ***Government of Wales Act 2006***. ***The Sovereign*** **kan även anta andra typer av primärrättsliga rättsakter, som ministerdekret, proklamationer, kungliga fullmakter, kungliga instruktioner, förordningar och fribrev**.
Sekundärrätt antas genom delegerade befogenheter från *Her Majesty in Council* eller en minister, ett departement (ministerium), walesiska ministerier eller andra utsedda organ eller personer. Detta kallas också för delegerad eller sekundär lagstiftning. Delegeringen grundar sig på en särskild rättsakt. Sekundärlagstiftningen kan antas i olika former, som ministerdekret, förordningar eller beslut. På engelska kallas de med ett samlingsnamn för *Statutory Instruments* eller *Statutory Rules*.
I juli 1999 fördes vissa lagstiftningsbefogenheter över från det brittiska parlamentet till Wales nationalförsamling i Cardiff. Församlingen fick rätt att anta rättsakter som berörde Wales, men det var fortfarande det brittiska parlamentet som hade rätten att anta primärlagstiftning om walesiska frågor. Efter ***Government of Wales Act 2006*** fick församlingen befogenhet att anta primärrättslig lagstiftning (*Measures*) om frågor som berör Wales och som det brittiska parlamentet beslutar att delegera lagstiftningsbefogenheter för. Förordningarna måste dock godkännas av *The Sovereign in Council* innan de börjar gälla. Nationalförsamlingen har ansvar för frågor som omfattar ekonomisk utveckling, utbildning, miljö, hälsa, bostäder, turism och transport, men inte för civilrättsliga och straffrättsliga frågor. Den walesiska lagstiftning som antas av nationalförsamlingen och de walesiska ministrarna (den walesiska regionalregeringen) utfärdas på både engelska och walesiska.
Det är *The Sovereign* som, efter att ha inhämtat råd från den brittiska regeringen, har befogenheter att ingå **internationella avtal** på Förenade kungarikets vägnar. Det brittiska parlamentet har för närvarande ingen formell roll i utformningen av sådana avtal, men om det krävs en ändring av brittisk lagstiftning eller om det behöver anslås offentliga medel, ska parlamentet rösta om det på vanligt sätt. Alla EU-fördrag måste införlivas genom lagstiftning och granskas därför av parlamentet. Efter det att *the Constitutional Reform and Governance Act 2010* har trätt i kraft kan ett fördrag ratificeras först om a) en minister (*Minister of a Crown*) har lagt fram en kopia av fördraget till parlamentet, b) fördraget har offentliggjorts och c) en period på 21sammanträdessdagar har löpt ut utan att något av de båda parlamentshusen har kommit fram till att fördraget inte bör ratificeras.

Rättsreglernas hierarki

Om det uppstår konflikter mellan de olika rättskällorna ska dessa i första hand lösas i domstol. Tvister om hur lagar ska tolkas kan också lösas i domstol. Men eftersom det inte finns någon skriven grundlag i Förenade kungariket går det inte att anmäla en *Act of Parliament* inför domstol med hänvisning till att den ”strider mot grundlagen”. Enligt den **konstitutionella doktrinen om "parlamentets suveränitet"** är Förenade kungarikets parlament den högsta lagstiftande myndigheten – i så måtto att parlamentet kan upphäva alla lagar och att ingen annan myndighet får återkalla eller ifrågasätta giltigheten i en lag som har antagits av parlamentet.
Doktrinen om parlamentets suveränitet påverkas dock av Förenade kungarikets medlemskap i Europeiska unionen. I enlighet med lagen om Europeiska gemenskaperna från 1972 är Europeiska unionens lagstiftning en del av lagstiftningen i England och Wales (och Skottland och Nordirland). Den nationella lagstiftningen måste så långt som möjligt tolkas i överensstämmelse med EU-lagstiftningen.
Lagen om mänskliga rättigheter från 1998, som införlivade Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna i den brittiska lagstiftningen, ger domstolarna ytterligare en möjlighet att ifrågasätta lagar som antagits av parlamentet. Den nationella lagstiftningen måste i största möjliga mån tolkas så att den är förenlig med de mänskliga rättigheterna i konventionen.
Domstolarnas avgöranden, särskilt från högre instanser, har stor betydelse för lagens utveckling. De avgör inte bara hur lagstiftningen ska tolkas, de skapar också grunden för den rättspraxis, *common law*, som bygger på tidigare domstolsavgöranden.
När det gäller vilka domstolsavgöranden som är bindande för vilka domstolar är den allmänna principen att en domstol är bunden av avgöranden från en högre instans.
När det gäller frågor som omfattas av EU-lagstiftningen är det Europeiska unionens domstol som är den högsta instansen. Juristerna (*Law Lords*) i överhuset fungerade tidigare som Förenade kungarikets högsta domstol. De ersattes av den nya *Supreme Court* (högsta domstolen), som inrättades den 1 oktober 2009. De befintliga juristerna i överhuset blev de första domarna i högsta domstolen, med den äldste juristen som domstolens ordförande.

Institutionell ram

Institutioner ansvariga för antagandet av rättsregler och beslutsprocess

Primärlagstiftningen antas av det **brittiska parlamentet** i London. Innan ett **lagförslag** (en s.k. *Bill*) kan antas av parlamentet och bli en *Act of Parliament* måste det godkännas av parlamentets båda kammare: *House of Commons* (underhuset) och *House of Lords* (överhuset). Båda kamrarna går igenom följande steg:
Första behandling (formell presentation av lagförslaget utan debatt).
Andra behandling (allmän debatt).
Utskottsbehandling (ingående granskning, diskussion och ändringar – i underhuset görs detta i allmänhet i en s.k. *public bill committee*).
Betänkande (möjlighet till ytterligare ändringar).
Tredje behandling (sista möjligheten till debatt, överhuset får göra ändringar).
Så snart ett lagförslag har behandlats i båda kamrarna sänds det tillbaka till den första kammaren (där förslaget ursprungligen lades fram) som får gå igenom ändringarna från den andra kammaren.
Båda kamrarna måste vara överens om den slutliga versionen. Det kan bli flera rundor mellan de båda kamrarna innan de är helt överens om varje ord i lagförslaget. Så snart de är överens kan lagförslaget lämnas in för godkännande av drottningen.
Primarlagstiftning utfärdas också av **Wales nationalförsamling. Innan ett lagförslag kan omvandlas till parlamentsstiftad lag** måste det behandlas och antas av nationalförsamlingen samt godkännas av drottningen. En rättsakt som utfärdats av nationalförsamlingen har ställning av lag som i tillämpliga fall kan åberopas i hela Wales.
Behandlingen av ett förslag till förordning (*Government Bill*) sker vanligtvis i följande fyra steg:
Steg 1: de allmänna principerna för den föreslagna förordningen eller åtgärden granskas i ett eller flera lagstiftningsutskott och godkänns av församlingen.
Steg 2: ingående behandling i ett lagstiftningsutskott av den föreslagna förordningen eller åtgärden och av eventuella ändringsförslag som utskottsledamöterna lägger fram.
Steg 3: ingående behandling i lagstiftningsutskottet av den föreslagna förordningen eller åtgärden och av eventuella ändringsförslag som utskottsledamöterna lägger fram. Utskottsordföranden avgör vilka ändringsförslag som ska tas upp till behandling av utskottet.

Steg 4: omröstning i församlingen för att anta den slutliga texten till förslaget till förordning eller åtgärd.
När ett lagförslag har passerat alla de olika stegen i det brittiska parlamentet eller den walesiska nationalförsamlingen sänds det till *The Sovereign* för **kungligt godkännande** (*Royal Assent*), varefter det blir till en **lag**. Förordningar från Wales nationalförsamling ska överlämnas för godkännande av drottningen.
Primärlagstiftning kan i allmänhet bara ändras eller upphävas genom ny primärlagstiftning. Det finns dock undantag som gör det möjligt att göra vissa ändringar och återkallanden genom en förordning. Detta gäller t.ex. när de genomför EU-skyldigheter eller lagreformer som minskar eller eliminerar regleringsbördan. Sådana dekret måste dock godkännas genom positiva resolutioner i båda kamrarna i parlamentet innan de utfärdas.
Primärlagstiftning träder i kraft i enlighet med **särskilda bestämmelser** (*commencement provisions*) i rättsakten i fråga. Det kan anges att rättsakten ska träda i kraft en viss dag. Det kan ske direkt vid det kungliga godkännandet, på en viss dag (i allmänhet minst två månader efter det kungliga godkännandet) eller på ett datum som ska anges av en minister eller ett ministerium genom ett dekret (eller en förordning) om ikraftträdande. Det kan anges olika datum för olika bestämmelser i en rättsakt.
Dagen för ikraftträdandet för sekundärlagstiftning brukar i allmänhet anges i själva rättsakten. I undantagsfall kan dagen för ikraftträdandet anges genom att ett meddelande offentliggörs i de officiella tidningarna (*the London Gazette*).

Rättsdatabaser

Webbplatsen Legislation.gov.uk, som förvaltas av *National Archives*, är den officiella webbplatsen för brittisk lagstiftning.
På denna webbplats finns tillgång till gällande lagstiftning i samtliga Förenade kungarikets jurisdiktioner (England, Skottland, Wales och Nordirland).
Webbplatsen omfattar all allmän lagstiftning från 1988 och fram till idag, merparten av all lagstiftning från före 1988, både i ursprungliga och i reviderade versioner, samt ett stort urval sekundärlagstiftning från 1948 och framåt, i den utsträckning den fortfarande gäller.
Senaste uppdatering: 05/06/2017
Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.
Obs. Nyligen ändrades ursprungsversionen på en av den här sidan. Våra översättare håller på att översätta den nya sidan till svenska.

Nationell lagstiftning - Nordirland

Här hittar du uppgifter om lagstiftning och rättsdatabaser i Förenade kungariket, framför allt Nordirland.

Rättskällor

De viktigaste rättskällorna i Nordirlands jurisdiktion inom Förenade kungariket är följande:
Primärrätt i form av lagar som antas av Förenade kungarikets parlament och rättsakter som antas av Nordirlands regionala församling. Viss primärrätt som avser Nordirland antas även av *Sovereign in Council* (kronrådet) i form av *Orders in Council* (skriftliga rättsakter).
EU-lagstiftning.
Sekundärrätt (underordnad lagstiftning) i form av *Statutory Instruments* och *Statutory Rules* (förordningar m.m. – se nedan) för Nordirland. Viss underordnad lagstiftning kan även utfärdas i form av myndighetsföreskrifter.
Rättspraxis, den s.k. ***common law***, som den har utvecklats genom domstolsavgöranden.

Typer av rättsliga instrument – beskrivning

Primärrätten (***Acts of Parliament***) antas av det brittiska parlamentet i London och kan gälla för hela eller delar av Förenade kungariket. Förenade kungarikets parlament har också delegerat en del av lagstiftningsmakten till de decentraliserade parlamenten och församlingarna. Dessa kan alltså anta primärrättslig lagstiftning i ett begränsat antal frågor som gäller inom deras egen jurisdiktion. Vissa andra typer av primärrättslig lagstiftning kan antas av *the Sovereign* , som ministerdekret, proklamationer, kungliga fullmakter, kungliga instruktioner, förordningar och fribrev.
Sekundärrätten antas genom delegerade befogenheter från *Her Majesty in Council* eller en minister, ett departement (ministerium), den nordirländska regeringen eller andra utsedda organ eller personer. Detta kallas också för **delegerad eller sekundär lagstiftning** (den grundläggande rättsakt som delegerar befogenheterna kallas för *enabling*, *empowering* eller *parent act*). Sekundär lagstiftning har olika benämningar, som ministerdekret, förordningar eller beslut. På engelska kallas de med ett samlingsnamn för *Statutory Instruments* eller *Statutory Rules*.
I Nordirland omfattar lagstiftningen rättsakter eller förordningar som kan vara antagna av Förenade kungarikets parlament, Nordirlands parlament (1921–1972) eller Nordirlands regionala församling i Belfast. Det regionala självstyret i Nordirland har flera gånger upphävts och en stor del av lagstiftningen har antagits i form av *Orders in Council*, som tekniskt sett är sekundär lagstiftning, men som tillämpas som primär lagstiftning. Den nordirländska lagstiftningen omfattar också *Statutory Rules* – sekundär eller underordnad lagstiftning – som utfärdas med stöd av *Act of the UK Parliament*, *Order in Council* eller *Act of the Northern Ireland Assembly*.
Det är kronan som har befogenheter att ingå **internationella fördrag** på Förenade kungarikets vägnar. Det brittiska parlamentet har ingen formell roll i utformningen av fördrag. Men om det krävs en ändring av brittisk lagstiftning eller om det behöver anslås offentliga medel, ska parlamentet rösta om detta på vanligt sätt. Alla EUfördrag måste införlivas genom lagstiftning och granskas därför av parlamentet. Avsnitt 20–25 i lagen om konstitutionsreform och förvaltning trädde i kraft den 11 november 2010 och stipulerar att ett fördrag ratificeras bara om a) en av konungarikets ministrar (*Minister of the Crown*) i första instans har lagt fram ett exemplar av fördraget för parlamentet, b) fördraget har offentliggjorts och c) det har gått 21 sessionsdagar utan att parlamentets underhus eller överhus har beslutat att fördraget inte ska ratificeras.

Rättsreglernas hierarki

Om det uppstår konflikter mellan de olika rättskällorna ska dessa i första hand lösas i domstol. Domstolarna kan alltså lösa tvister om hur lagstiftningen ska tolkas. Men eftersom det inte finns någon skriven grundlag i Förenade kungariket går det inte att anmäla en *Act of Parliament* inför domstol med hänvisning till att den ”strider mot grundlagen”. Enligt den **konstitutionella doktrinen om "parlamentets suveränitet"** är Förenade kungarikets parlament den högsta lagstiftande myndigheten – i så måtto att parlamentet kan upphäva alla lagar och att ingen annan myndighet får återkalla eller ifrågasätta giltigheten i en lag som har antagits av parlamentet.
Doktrinen om parlamentets suveränitet påverkas dock av Förenade kungarikets medlemskap i Europeiska unionen. I enlighet med lagen om Europeiska gemenskaperna från 1972 är Europeiska unionens lagstiftning en del av lagstiftningen i Nordirland. Den nationella lagstiftningen måste så långt det är möjligt tolkas så att den följer EU-lagstiftningen.
Lagen om mänskliga rättigheter från 1998, som införlivade den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna i den brittiska lagstiftningen, ger domstolarna ytterligare en möjlighet att ifrågasätta lagar som antagits av parlamentet. Den nationella lagstiftningen måste i största möjliga mån tolkas så att den är förenlig med de mänskliga rättigheterna i konventionen.
Domstolarnas beslut, särskilt från högre instanser, har stor betydelse för lagens utveckling. De avgör inte bara hur lagstiftningen ska tolkas, de skapar också **grunden för den rättspraxis, *common law***, som bygger på tidigare domstolsavgöranden. Den generella principen är att domstolarna är bundna av tidigare

avgöranden av högre domstolar. När det gäller frågor som omfattas av EU-lagstiftningen är EU-domstolen högsta instans. Juristerna (*Law Lords*) i överhuset fungerade tidigare som Förenade kungarikets högsta domstol. De har ersatts av den nya *Supreme Court* (högsta domstolen) som inrättades den 1 oktober 2009. De nuvarande juristerna i överhuset blev de första domarna i högsta domstolen, med den äldste juristen som domstolens ordförande.

Institutionell ram

Institutioner ansvariga för antagandet av rättsregler och beslutsprocess

Primärlagstiftningen antas av det **brittiska parlamentet** i London. Innan ett **lagförslag** (en s.k. *Bill*) kan antas av parlamentet och bli en *Act of Parliament* måste det godkännas av parlamentets båda kammare: *House of Commons* (underhuset) och *House of Lords* (överhuset). Båda kamrarna går igenom följande steg:
Första behandling (formell presentation av lagförslaget utan debatt).
Andra behandling (allmän debatt).
Utskottsbehandling (ingående granskning, diskussion och ändringar – i underhuset görs detta i allmänhet i en s.k. *public bill committee*.)
Betänkande (möjlighet till ytterligare ändringar).
Tredje behandling (sista möjligheten till debatt, överhuset får göra ändringar).
När ett lagförslag har behandlats i båda kamrarna sänds det tillbaka till den första kammaren (där förslaget ursprungligen lades fram) som får gå igenom ändringarna från den andra kammaren.
Båda kamrarna måste vara överens om den slutliga versionen. Det kan bli flera rundor mellan de båda kamrarna innan de är helt överens om varje ord i lagförslaget. Så snart de är överens kan lagförslaget lämnas in för att godkännas av drottningen.
I **Nordirlands församling** är processen likartad (ett lagförslag (*Bill)* läggs fram, behandlas, debatteras och det hålls en omröstning), men den delegerade församlingen har bara en kammare. Ministrar, utskott och enskilda ledamöter kan ta initiativ till ett lagförslag och lägga fram det för församlingens talman för behandling av församlingen. Om talmannen konstaterar att förslaget ligger inom församlingens befogenheter läggs det fram för kammaren och debatteras där. Därefter hänskjuts det till ett lämpligt utskott för granskning. Utskottet rapporterar tillbaka till församlingen och ger ledamöterna tillfälle att granska lagförslaget i detalj och föreslå ändringar. Sedan tas det upp för ytterligare behandling av församlingen och en slutomröstning hålls.
I **Nordirlands församling** är processen likartad (ett lagförslag (*Bill)* läggs fram, behandlas, debatteras och det hålls en omröstning), men den delegerade församlingen har bara en kammare. Ministrar, utskott och enskilda ledamöter kan ta initiativ till ett lagförslag och lägga fram det för församlingens talman för behandling av församlingen. Om talmannen konstaterar att förslaget ligger inom församlingens befogenheter läggs det fram för kammaren och debatteras där. Därefter hänskjuts det till ett lämpligt utskott för granskning. Utskottet rapporterar tillbaka till församlingen och ger ledamöterna tillfälle att granska lagförslaget i detalj och föreslå ändringar. Sedan tas det upp för ytterligare behandling av församlingen och en slutomröstning hålls.
När ett lagförslag har passerat alla de olika parlamentariska stegen i brittiska eller nordirländska parlamentet sänds det till kronan för drottningens godkännande (*Royal Assent*) och blir sedan **lag**.
Primärlagstiftning kan i allmänhet bara **ändras** eller **upphävas** genom ny primärlagstiftning. Det finns dock undantagsfall där primärrätt kan ändras eller upphävas genom *statutory instruments* – bl.a. när det handlar om att genomföra EU-bestämmelser eller göra en lagstiftningsreform som minskar eller undanröjer regleringsbördor. Sådana dekret måste dock tillstyrkas i parlamentets båda kamrar innan de utfärdas.
Primärlagstiftning träder i kraft i enlighet med de **bestämmelser** som ingår i rättsakten. Det kan anges att rättsakten ska träda i kraft en viss dag. Det kan ske direkt vid drottningens godkännande, på en viss dag (i allmänhet minst två månader efter drottningens godkännande) eller på ett datum som ska anges av en minister eller ett departement genom ett dekret (eller en förordning) om ikraftträdande. Det kan anges olika datum för olika bestämmelser i en rättsakt. Dagen för ikraftträdandet för sekundärlagstiftning brukar i allmänhet anges i själva rättsakten. I undantagsfall kan dagen för ikraftträdandet anges genom meddelande i de offentliga tidningarna (*London Gazette* eller *Belfast Gazette*).

Rättsdatabaser

Det finns ett antal tillgängliga rättsdatabaser.
På Webbplatsen för Förenade kungarikets lagstiftning tillhandahålls fullständiga texter för **all primärrättslig lagstiftning** som har antagits av det brittiska parlamentet, det skotska parlamentet, Nordirlands församling och Wales nationalförsamling, tillsammans med all **sekundärrättslig lagstiftning** som är tillämplig i Förenade kungariket som helhet eller i delar av Förenade kungariket. Informationen är gratis.
Reviderad primärrättslig lagstiftning som omfattar alla delar av Förenade kungariket från 1235 och framåt finns i databasen UK legislation website.
Länkar
UK legislation website
Senaste uppdatering: 28/08/2018
Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.
Obs. Nyligen ändrades ursprungsversionen på en av den här sidan. Våra
översättare håller på att översätta den nya sidan till svenska.

Nationell lagstiftning - Skottland

Här hittar du uppgifter om lagstiftning och rättsdatabaser i Förenade kungariket, framför allt Skottland.

Rättskällor

De viktigaste rättskällorna i den skotska delen av Förenade kungarikets rättsväsende är följande:
Primärlagstiftning i form av **lagar som antas av Förenade kungarikets parlament** och **lagar som antas av Skottlands parlament**.
EU-lagstiftning.
Sekundärlagstiftning i form av **förordningar** och **skotska förordningar**. Dessutom kan det utfärdas **administrativa beslut**.
Rättspraxis, den s.k. ***common law***, som den har utvecklats genom domstolsavgöranden.

Typer av rättsliga instrument – beskrivning

Den primära lagstiftningen (***Acts of Parliament***) antas av det brittiska parlamentet i London och kan gälla för hela eller delar av Förenade kungariket. Förenade kungarikets parlament har också **delegerat en del av lagstiftningsmakten** till de decentraliserade parlamenten och församlingarna. Dessa kan alltså anta primärlagstiftning i ett begränsat antal frågor som gäller inom deras egen jurisdiktion. *The Sovereign* kan även anta andra typer av primära rättsakter, som ministerdekret, proklamationer, kungliga fullmakter, kungliga instruktioner, förordningar och fribrev.
Sekundär lagstiftning antas genom delegerade befogenheter från *Her Majesty in Council* eller en minister, ett ministerium, skotska ministerier eller andra utsedda organ eller personer. Här används även beteckningen **delegerad lagstiftning**, och den grundläggande rättsakt som delegerar befogenheterna kallas för fullmaktslag eller ”föräldrarättsakt”. Sekundärlagstiftningen kan antas i olika former (som ministerdekret, förordningar eller beslut). På engelska kallas de med ett samlingsnamn för *Statutory Instruments* eller *Scottish Statutory Instruments*.

Genom **1998 års *Scotland Act*** skapades och delegerades befogenheter till det skotska parlamentet i Edinburgh. Därmed fick Skottland tillbaka det separata parlament som avskaffades i samband samgåendet med England och Wales 1707. Eftersom Skottland fortfarande är en del av Förenade kungariket kan det brittiska parlamentet fortfarande lagstifta inom vissa områden. Det skotska parlamentet kan anta primärlagstiftning på de områden som delegerats till parlamentet enligt 1998 års *Scotland Act* (och *Scotland Act 2012*). Bland dessa områden ingår hälso- och sjukvård, utbildning, lokalt styre, socialt arbete, boende, planering, turism och ekonomisk utveckling, vissa aspekter av transport, rättvisa, frihet och säkerhet – inklusive de flesta civil- och straffrättsliga aspekter, polis, brandkår, flera aspekter av miljö, jordbruk och fiske, idrott och konst samt genomförande av internationella skyldigheter i delegerade områden. Genom *Scotland Act 2012* utsträcktes dessa delegerade befogenheter till att omfatta en del nya områden, till exempel vissa aspekter av skattesystemet. *Scottish Statutory Instruments* kan också antas av skotska ministrar inom ramen för befogenheter som har delegerats genom rättsakter antagna av det brittiska eller skotska parlamentet.

Det är *The Sovereign* som, efter att ha inhämtat råd från den brittiska regeringen, har befogenhet att ingå **internationella avtal** på Förenade kungarikets vägnar. Det brittiska parlamentet har ingen formell roll i utformningen av sådana avtal, men om det krävs en ändring av brittisk lagstiftning eller om det behöver anslås offentliga medel ska parlamentet rösta om det på vanligt sätt. Alla EU-fördrag måste införlivas genom lagstiftning och granskas därför av parlamentet. Efter det att *Constitutional Reform and Governance Act 2010* har trätt i kraft kan ett fördrag ratificeras först om a) en minister (*Minister of a Crown*) har lagt fram en kopia av fördraget till parlamentet, b) fördraget har offentliggjorts och c) en period på 21sammanträdessdagar har löpt ut utan att något av de båda parlamentshusen har kommit fram till att fördraget inte bör ratificeras.

Rättsreglernas hierarki

Om det uppstår konflikter mellan de olika rättskällorna ska dessa i första hand lösas i domstol. Tvister om hur lagar ska tolkas kan också lösas i domstol. Eftersom det inte finns någon skriven grundlag i Förenade kungariket är det dock inte möjligt att ifrågasätta en *Act of Parliament* i domstol med hänvisning till att den ”strider mot grundlagen”. Enligt den **konstitutionella doktrinen om "parlamentets suveränitet"** är Förenade kungarikets parlament den högsta lagstiftande myndigheten i så måtto att parlamentet kan upphäva alla lagar samtidigt som ingen annan myndighet får återkalla eller ifrågasätta giltigheten i en lag som har antagits av parlamentet.

Doktrinen om parlamentets suveränitet påverkas dock av Förenade kungarikets medlemskap i Europeiska unionen. I enlighet med lagen om Europeiska gemenskaperna från 1972 är **EU-lagstiftningen** en del av lagstiftningen i England och Wales (och Skottland och Nordirland). Den nationella lagstiftningen ska i möjligaste mån tolkas på ett sätt som är förenligt med EU-lagstiftningen.

Lagen om mänskliga rättigheter från 1998, som införlivade Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna i den brittiska lagstiftningen, ger domstolarna ytterligare en möjlighet att ifrågasätta lagar som antagits av parlamentet. Den nationella lagstiftningen ska i största möjliga mån tolkas på ett sätt som är förenligt med de mänskliga rättigheterna i konventionen.

Domstolarnas avgöranden, särskilt de som meddelas i högre instanser, har stor betydelse för lagens utveckling. De avgör inte bara hur lagstiftningen ska tolkas; de skapar också grunden för den rättspraxis, *common law*, som bygger på tidigare domstolsavgöranden. När det gäller vilka domstolsavgöranden som är bindande för vilka domstolar är den allmänna principen att en domstol är bunden av avgöranden från en högre instans. När det gäller frågor som omfattas av EU-lagstiftningen är EU-domstolen högsta instans. *High Court of Justiciary* är den högsta brottmålsdomstolen i Skottland, medan juristerna (*Law Lords*) i överhuset har fungerat som högsta tvistemålsdomstol i Skottland. De ersätts nu av den nya *Supreme Court* (högsta domstolen) som inrättas den 1 oktober 2009. De nuvarande juristerna i överhuset kommer att bli de första domarna i högsta domstolen, med den äldste juristen som domstolens ordförande.

Institutionell ram

Institutioner ansvariga för antagandet av rättsregler och beslutsprocess

Primärlagstiftningen antas av det brittiska parlamentet i London. Innan ett **lagförslag** (en s.k. *Bill*) kan antas av parlamentet och bli en ***Act of Parliament*** måste det godkännas av parlamentets båda kammare, *House of Commons* och *House of Lords*. Båda kamrarna går igenom följande steg:

Första behandling (formell presentation av lagförslaget utan debatt).

Andra behandling (allmän debatt).

Utskottsbehandling (ingående granskning, diskussion och ändringar – i underhuset görs detta i allmänhet i en s.k. *public bill committee*).

Betänkande (möjlighet till ytterligare ändringar).

Tredje behandling (sista möjligheten till debatt, överhuset får göra ändringar).

När ett lagförslag har behandlats i båda kamrarna sänds det tillbaka till den första kammaren (där förslaget ursprungligen lades fram) som får gå igenom ändringarna från den andra kammaren.

Båda kamrarna måste vara överens om den slutliga versionen. Det kan bli flera rundor mellan de båda kamrarna innan de är helt överens om varje ord i lagförslaget. Så snart de är överens kan lagförslaget lämnas in för att godkännas av drottningen.

I det skotska parlamentet går förfarandet till på ungefär samma sätt, genom att ett lagförslag läggs fram och debatteras och sedan går till omröstning i parlamentet, men det decentraliserade parlamentet har bara en kammare. Det finns tre steg:

Steg 1: Det eller de lämpliga parlamentsutskotten behandlar lagförslaget och utarbetar ett betänkande om de allmänna principerna för lagförslaget. Därefter diskuterar parlamentet betänkandet och debatterar om huruvida det ska godkänna de allmänna principerna för lagförslaget. Om parlamentet godkänner det går lagförslaget vidare till steg 2.

Steg 2: Lagförslaget behandlas i detalj av ett utskott. I vissa fall behandlas lagförslaget av ett utskott som består av hela parlamentet (*Committee of the Whole Parliament*). I detta skede går det att lägga förslag till ändringar av lagförslaget.

Steg 3: Därefter diskuteras lagförslaget på nytt i ett sammanträde i parlamentet. Ytterligare ändringsförslag kan läggas fram, och parlamentet håller sedan en debatt och avgör om det ska godkänna lagförslaget i dess slutliga utformning.

När ett lagförslag har passerat alla de olika stegen i det brittiska eller skotska parlamentet sänds det till *The Sovereign* för **kungligt godkännande** (*Royal Assent*), och sedan blir det en **lag**. I Skottland kan lagen bestridas av *Law Officers* (motsvarande Lagrådet) om de anser att lagen går utöver det skotska parlamentets lagstiftningsbefogenheter.

Primärlagstiftning kan i allmänhet bara **ändras** eller **upphävas** genom ny primärlagstiftning. Det finns dock undantag som gör det möjligt att göra vissa ändringar och återkallanden genom en förordning. Detta gäller t.ex. när de syftar till att genomföra EU-skyldigheter eller lagreformer som minskar eller eliminerar den administrativa bördan. Sådana dekret måste dock godkännas genom positiva resolutioner i båda kamrarna i parlamentet innan de utfärdas.

Primärlagstiftning träder i kraft i enlighet med de **bestämmelser** som ingår i rättsakten. Det kan anges att rättsakten ska träda i kraft en viss dag. Det kan ske direkt vid det kungliga godkännandet, på en viss dag (i allmänhet minst två månader efter det kungliga godkännandet) eller på ett datum som ska anges av en minister eller ett ministerium genom ett dekret (eller en förordning) om ikraftträdande. Det kan anges olika datum för olika bestämmelser i en rättsakt. Dagen för ikraftträdandet för sekundär lagstiftning brukar i allmänhet anges i själva rättsakten. I undantagsfall kan dagen för ikraftträdandet anges genom att ett meddelande offentliggörs i de officiella tidningarna (*London Gazette* eller *Edinburgh Gazette*).

Rättsdatabaser

Följande rättsdatabaser finns tillgängliga:

Webbplatsen för Office of Public Sector Information (OPSI) tillhandahåller fullständiga texter för all **primär lagstiftning** som har antagits av det brittiska parlamentet, det skotska parlamentet, Nordirlands församling och Wales nationalförsamling, tillsammans med all **sekundär lagstiftning** som är tillämplig i Förenade kungariket som helhet eller i delar av Förenade kungariket. Informationen är gratis.

I databasen UK Statute Law Database finns **reviderad primär lagstiftning** för hela Förenade kungariket från 1235 och framåt. Databasen är gratis att använda.

All skotsk lagstiftning finns tillgänglig på OPSI-webbplatsen, men all skotsk primär och sekundär lagstiftning som har antagits och utformats sedan decentraliseringen 1999 finns dessutom tillgänglig på webbplatsen Office of the Queen's Printer for Scotland. Tillgång till lagstiftningen är gratis.

På webbplatsen Legislation.gov.uk, som införlivar webbplatserna för OPSI respektive *Statute Law Database*, och som ersätter all lagstiftning som offentliggjorts på webbplatsen för *Office of the Queen's Printer for Scotland*, finns all lagstiftning i Förenade kungariket samlad på ett ställe.

Länkar

Office of Public Sector Information (OPSI), Statute Law Database, legislation.gov.uk, Office of the Queen's Printer for Scotland

Senaste uppdatering: 04/05/2020

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.